Adila BEGOVIĆ

ARAPSKI JEZIK

اللغة العربية

3

للمدارس الثانوية
الصف الثالث

3. razred SREDNJE škole

ADILA BEGOVIĆ

ARAPSKI JEZIK

III. RAZRED SREDNJE ŠKOLE

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA
IZDAVAČKA KUĆA "LJILJAN", SARAJEVO

Sarajevo, 1997.

PREDGOVOR

Potreba za udžbenikom savremenog arapskog jezika za srednje škole podstakla je Ministarstvo za obrazovanje Republike Bosne i Hercegovine da raspiše konkurs za izradu takvih udžbenika.

U Prvoj klasičnoj gimnaziji u Sarajevu još od davne 1954/55. šk.g. u programu je arapski i turski jezik. Cilj je bio da se osposobi jedan kadar mladih orijentalista. To nastojanje podsticala je Katedra za orijentalne jezike otvorena šk.g. 1950/51. Međutim, što se tiče arapskog jezika udžbenika nije bilo sem gramatike autora dr. Sikirića i koautora štampane 1936. god.

Kako sam svoj radni vijek provela u Prvoj gimnaziji i predavala historiju, arapski i turski jezik, pokušala sam da na osnovu svojih bilježaka te dostupnih mi sličnih udžbenika i dugogodišnjeg rada i iskustva sa učenicima napišem za potrebe srednjih škola udžbenike arapskog jezika. Pred sobom sam imala meni dobro poznat uzrast učenika kojima su namijenjeni ovi udžbenici. Nastojala sam da dadem i koncepciju gramatičko-sintaksičkog gradiva i vježbi koje će zainteresirati i motivirati učenika da krene i sam u sistematsko izučavanje ovog zaista lijepog svjetskog i vjerskog jezika i njegove prebogate leksičke i literarne građe.

Udžbenik za sva četiri razreda radila sam prema Nastavnom planu i programu koji je sačinjen u Pedagoškom zavodu Republike BiH. I pored ozbiljne manjkavosti datih programa trudila sam se da udžbenici dobiju kvalitet savremenog jezika, ali i da sačuvaju maksimalni fundus klasičnog arapskog jezika bez koga ne bi bilo moguće ni ući u specifičnosti ovog jezika. Dāti tekstovi su obogaćeni arapskim poslovicama, kur'anskim citatima kao i savremenim literarnim odlomcima. To će, nadam se, omogućiti učeniku da uoči razliku između savremenog i klasičnog jezika te da sa mnogo više interesa prati vlastiti razvoj i svoj uspjeh.

Pri radu sam se koristila gramatikama nekih arapskih autora. Gramatiku autora Caspari-Muller (na njemačkom jeziku) koristili su autori udžbenika izdatih kod nas (Kadić i Bulić te dr. Sikirić) ja sam se koristila i njihovim udžbenicima i pomenutom gramatikom.

Voljela bih da nastavnici kojima su i namijenjeni ovi udžbenici svojim radom ispune sve po njima uočene propuste i da učenicima učenje ovog jezika

olakšaju i uljepšaju. Da ih navode na prihvatanje potrebe učenja stranog jezika jer to je putovanje kroz nepoznate predjele ljudskog duha, a učenjem arapskog jezika ti predjeli su neizmjerno široki!

Sretna sam što sam mogla iskoristiti ovu šansu da iza mene ostane mali trag mog zanimanja koje sam jako voljela i krajnje korektno obavljala.

Ostaje mi da se nadam i od svega srca želim da ovi udžbenici posluže pored nastavnika i učenika i svima onima koji imaju interes za učenjem arapskog jezika te da u tom pravcu postignu uspjeh.

U Sarajevu, septembra 1996 god.
ADILA (R) BEGOVIĆ-CHABBOUH

UVOD

Evo nas u trećem razredu a to znači da smo podobro ušli u duh arapskog jezika koji nam je sad već mnogo bliži nego na samom početku našeg učenja toga, zaista, bogatog jezika.

Mada se ne može reći da obiluje građom o gramatici, naročito su siromašni glagolski oblici, ipak je to veliki svjetski jezik koji ima najbogatije lekstičko ostvarenje.

Rekli smo da ima dva vremena, jedno za prošlost a jedno za radnju koja još traje kad o njoj govorimo. Ima oblike za zapovjedni način (za zabranu i za zapovijed), kao i participijalne oblike koji su imenski dio glagola pa se tako i ponašaju. Mogu se odrediti i uvijek u rečenici zamijeniti za glagolski oblik nekog vremena. To se čak smatra stilskom osobinom. Isti je slučaj i sa infitinitvom kojeg smo do sada sreli samo za prvu vrstu glagola i zato smo prema paradigmi naučili najčešće susretane oblike. Infinitiv se, također, može u svom obliku upotrijebiti umjesto glagolskog oblika, može se odrediti ili uzeti kao neodređen.

Razgledamo li tabelu koja prikazuje morfološki razrađene glagolske oblike, zaključit ćemo da se glagol kao vrsta riječi obogaćuje na jedan vrlo duhovit način. Arapi veoma vole svoj jezik i smatraju da je to ono što mogu drugim ljudima na Zemlji ponuditi kao veliko blago pa zato ne čudi da su se generacije i generacije bavile proučavanjem i usavršavanjem svog jezika.

Ono što se u našem jeziku postiže dodavanjem prefiksa pred osnovni glagolski oblik, to se u arapskom jeziku: postiže „proširivanjem“ prve vrste glagola koju stoga što nema u korijenu „slabih“ konzonanata zovemo اَلثُّلَاثِيُّ الْمُجَرَّدُ (čista tri konzonanta). To proširivanje može se vršiti ispred paradigme i između svakog njenog člana pa i na kraju.

Ali, krenimo redom! Najprije da ponovimo participijalne oblike:

Particip pasiva - اَلْمَفْعُولُ – إِسْمُ الْمَفْعُولِ

Particip aktiva - اَلْفَاعِلُ – إِسْمُ الْفَاعِلِ

PARTICIP PASIVNI
(إِسْمُ الْمَفْعُولِ)

Do sada smo naučili da svi glagolski i drugi oblici u gramatici dolaze na paradigmu preko konzonanata فعل. To je zbog toga što se u mnoštvu takvih oblika lakše snalazimo. Tako je i sa participima. Paradigma za particip aktivni je فَاعِلٌ a za pasivni مَفْعُولٌ. Pošto se radi o imenskim oblicima glagola, oni dolaze na tenwin (N. ٌ G. ٍ Ak. ً). Pošto ima ju sva tri padežna nastavke, mijenjaju se po potpunoj promjeni. Tako će oblici po broju doći na:

	muški rod	ženski rod
jednina	مَفْعُولٌ	مَفْعُولَةٌ
dvojina	مَفْعُولاَنِ	مَفْعُولَتَانِ
množina	مَفْعُولُونَ	مَفْعُولاَتٌ
nepravilna množina	مَفَاعِيلُ	مَفَاعِلُ

Particip pasivni se može izvoditi samo od prelaznih glagola. Ali, u arapskom jeziku svaki glagol kojem se doda prijedlog postaje prelazan. Naravno, nećemo praviti prelazan glagol od onih koji po svom smislu ne bi mogli biti upotrijebljeni. Ako se može postići pravi smisao, onda će uz takav glagol kao objekat stajati riječ u genitivu zbog prijedloga koji smo dodali. Tako, imamo, npr.:

onaj pokraj koga se prošlo - مَمْرُورٌ بِهِ
ona pokraj koje se prošlo - مَمْرُورٌ بِهَا
one pokraj kojih se prošlo - مَمْرُورٌ بِهِنَّ

Značenje participa pasivnog jeste da neko ili nešto trpi glagolsku radnju. Međutim, oba participa, i aktivni i pasivni, često imaju atributivno značenje - što im njihov pridjevski karakter omogućava - i tada se ponašaju kao i svaki pridjev, tj. slijede svoju imenicu u rodu, broju, padežu, određenosti i neodređenosti.

Stilski se smatra boljim ako se glagol zamijeni participom. Tako se particip aktivni često upotrebljava umjesto prezenta, čak umjesto relativne rečenice, npr.:

Ovaj poklon je primljen kod nas. هَذِهِ الهَدِيَّةُ مَقْبُولَةٌ عِنْدَنَا

Troje je nepoznato osim u tri slučaja: hrabrost u ratu, mudrost u srdžbi i iskren prijatelj kad si u nuždi. ثَلاَثَةٌ لاَ يُعْرَفُونَ إِلاَّ فِي ثَلاَثَةِ مَوَاضِعَ: الشُّجَاعُ عِنْدَ الْحَرْبِ وَالْحَكِيمُ عِنْدَ الْغَضَبِ وَالصَّدِيقُ عِنْدَ الْحَاجَةِ إِلَيْهِ

Onaj koji pije vino kao (opojno piće) je osramoćen. شَارِبُ الْخَمْرِ مَذْمُومٌ

U ovom primjeru particip aktivni je poimeničan i upotrijebljen u funkciji اَلْمُضَافُ a predikat je na oblik participa pasivnog.

Nisu rijetki slučajevi poimeničnog participa aktivnog, npr.:

pisac, sekretar, pisac - كَاتِبٌ

radnik - عَامِلٌ

I particip pasivni može često doći u funkciji atributa kao što smo već istakli, npr.: Nanizani biseri su lijepi. اَللآلِي الْمَنْظُومَةُ حَسَنَةٌ

Kad se particip aktivni završava na ـى u nominativu i genitivu, ako nije određen, izgubi ى i završava se na ـٍ, npr.: عَالٍ od عَالِى = visok, dok će u akuzativu biti عَالِياً ako se odredi, a onda će glasiti za nominativ i genitiv اَلْعَالِى akuzativ اَلْعَالِىَ .

VJEŽBE اَلتَّمْرِينَاتُ

كَانَ النبيّ صلعم يعود المريضَ ويَتْبَعُ الجنائزَ ويُجَالِسُ الفُقَرَاءَ – اعلَمْ ايها الانسانُ أَنَّكَ مَخْلُوقٌ ولَكَ خَالِقٌ وهُوَ خَالِقُ الْعَالَمِ وجَمِيعِ مَا فِى الْعَالَمِ، وَ أَنَّهُ وَاحِدٌ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، وَقُدْرَتُهُ وَمُلْكُهُ فِى نِهَايَةِ الْكَمَالِ وَهُوَ مَالِكُ الْمُلْكِ لاَ مُلْكَ إِلاَّ مُلْكُهُ – قَالَ النبىُّ صلعم: مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَلَمْ يُوَقِّرْ كَبِيرَنَا فَلَيْسَ مِنَّا – قِيلَ لأَفْلاَطُونَ مَا هُوَ الشَّيْءُ الَّذِى لاَ يَحْسُنُ أَنْ يُقَالَ وَإِنْ كَانَ حَقًّا فَقَالَ مَدْحُ الانْسَانِ نَفْسَهُ – اَلْكِتَابُ الَّذِى لاَ أَفْهَمُ مَفْهُومَهُ صَعْبٌ جِداً

1. Prevedite dati tekst i pokušajte izvršiti promjene u njemu kao što su: umjesto glaglskog oblika upotrijebi participijalni oblik; umjesto aktivnog stavi pasivni oblik, naravno, pri tome vodeći računa o logičkom značenju.

2. Prevedi na arapski jezik:

Muslimani osvojiše Španiju na početku osmog stoljeća. Hrabrost i darežljivost su dva pohvalna svojstva. Bog je Stvoritelj nebesa i Zemlje. Salahuddin je bio moćan vladar koji se spominje zbog njegove pravednosti i hrabrosti. Želim vam razjasniti način učenja. Koji su najstariji gradovi na svijetu? Ovi ljudi ne razumiju arapski jezik. To je zaista očigledna i jeftina laž.

RIJEČI اَلْكَلِمَاتُ

obići, vratiti se - عاد ـ يَعُودُ	osvojiti - فَتَحَ ـ يَفْتَحُ
pratiti, izići za - تَبِعَ ـ يَتْبَعُ	Španija - الأَنْدَلُسُ
stvoren - مَخْلُوقٌ	početak - بَدْءٌ
stvoritelj - خَالِقٌ	stoljeće - قَرْنٌ ـ قُرُونٌ
svršetak - نِهَايَةٌ	hrabrost - شُجَاعٌ
savršenstvo - كَمَالٌ	darežljivost - سَخَاوَةٌ ـ سَخَاءٌ
smilovati se - رَحِمَ ـ يَرْحَمُ	svojstvo - خَصْلَةٌ
biti lijep - حَسُنَ ـ يَحْسُنُ	razjasniti - بَيَّنَ ـ يُبَيِّنُ
hvaliti - مَدَحَ ـ يَمْدَحُ	način, put - طَرِيقٌ
sadržaj, značenje - مَفْهُومٌ	očigledan - مَكْشُوفٌ
težak, teškoća - صَعْبٌ	jeftino - رَخِيصٌ

Nauči pjesmicu!

VOZ اَلْقِطَارُ

Lokomotiva se	قَاطِرة الحَدِيد
kreće na gorivo	تسيرُ بالوقود
žuri s putnicima,	تُسْرِعُ بالرُّكَاب
prtljagom i poštom	وَالْمَتَاعِ والْبَرِيدِ
prenoseći ih od jednog	تَنْقُلُهُمْ مِنْ بَلَدٍ
do drugog dalekog mjesta.	لِبَلَدٍ بَعِيدٍ . . .

DRUGA LEKCIJA اَلدَّرْسُ الثَّانِي

SLOŽENA GLAGOLSKA VREMENA

Znamo da u arapskom jeziku imamo samo dva vremena اَلْمَاضِي وَالْمُضَارِعُ (kod nas se to, uglavnom, prevodi kao perfekt i imperfekt). Kako u arapskom jeziku nema više oblika za prošlost, onda nije uputno الماضي prevesti perfektom. Kako onda pokriti sve prošle radnje u bosanskom jeziku? Pa i imperfekt je jedna vrsta prošlosti! Šta bi onda označilo prezent u arapskom jeziku?

Arapski gramatičari kažu za الماضي to je radnja koja je trajala i prošla = a za المضارع to je radnja koja traje (a mi o njoj ili u njoj govorimo).

Imperfekat ili prošlost koja se još nije završila (ili, kako su je kod nas prevodili - pređašnje nesvršeno vrijeme) u arapskom jeziku je složeno vrijeme (a sad oni koji su već upotrijebili izraz imperfekt - takvo složeno vrijeme zovu pravi imperfekt!). Perfekt ima, također, svoj složeni oblik - pa ga kod nas zovu pluskvamperfekt ili davno prošlo vrijeme.

Da vidimo kako dobivamo složeni oblik الماضي koji će ukazivati na glagolsku radnju koja je prošla a desila se prije neke druge prošle radnje. Nastaje tako da se pomoćni gl. كان u obliku الماضي stavi ispred nekog glagola koji se mijenja. Često se između ova dva glagolska oblika stavi čestica قد (koja se i ne mora prevesti). Tako imamo glagol لَبِسَ

Broj	3. l. (اَلْغَائِبُ)	2. l. (اَلْمُخَاطَبُ)	1. l. (اَلْمُتَكَلِّمُ)
jednina m.r.	كَانَ (قَدْ) لَبِسَ bio je obukao	كُنْتَ (قَدْ) لَبِسْتَ bio si obukao	كُنْتُ (قَدْ) لَبِسْتُ bio sam obukao
jednina ž.r.	كَانَتْ (قَدْ) لَبِسَتْ bila je obukla	كُنْتِ (قَدْ) لَبِسْتِ bila si obukla	كُنْتُ (قَدْ) لَبِسْتُ bila sam obukla
dvojina m.r.	كَانَا (قَدْ) لَبِسَا bili su obukli njih dvojica	كُنْتُمَا (قَدْ) لَبِسْتُمَا bili ste obukli vas dvojica	
dvojina ž.r.	كَانَتَا (قَدْ) لَبِسَتَا bile su obukle njih dvije	كُنْتُمَا (قَدْ) لَبِسْتُمَا bile ste obukle vas dvije	
množina m.r.	كَانُوا (قَدْ) لَبِسُوا bili su obukli	كُنْتُمْ (قَدْ) لَبِسْتُمْ bili ste obukli	كُنَّا (قَدْ) لَبِسْنَا bili smo obukli
množina ž.r.	كُنَّ (قَدْ) لَبِسْنَ bile su obukle	كُنْتُنَّ (قَدْ) لَبِسْتُنَّ bile ste obukle	كُنَّا (قَدْ) لَبِسْنَا bile smo obukle

Napomene:

1) Čestica قَدْ u ovom obliku znači „već“, npr.: već smo bili obukli

2) Ovo vrijeme arapski gramatičari zovu الفعل الماضى المنتهى

Negacija složenih vremena ista je kao i kod običnih vremena. Ipak, a to smo, također, već naučili, pred perfektom i pluskvamperfektom stoji مَا iako nije obavezno da tako bude (može se upotrijebi i لاَ), npr.:

nije bio znao (još) مَا كَانَ قَدْ عَلِمَ

Pasivni oblici prave se od prelaznih glagola, i to prema obrascu فُعِلَ - يُفْعَلُ za pasiv, npr.

već je bilo napisano كَانَ قَدْ كُتِبَ

Evo još nekih primjera:

Mi smo vas bili tražili u školi, ali vi ste već bili izašli.

كُنَّا قَدْ طَلَبْنَاكُمْ فِى الْمَدْرَسَةِ و لَكِنْ أَنْتُمْ كُنْتُمْ قَدْ خَرَجْتُمْ

Osman je bio poznavao našeg učitelja koji je bio stanovao u našem susjedstvu.

كَانَ عُثْمَانُ قَدْ عَرَفَ مُعَلِّمَنَا الَّذِى كَانَ قَد سَكَنَ فِى جِوَارِنَا

Pređašnje nesvršeno vrijeme

(fi'lu-l-madi-l-mustamirri - الفِعْلُ الْمَاضِى الْمُسْتَمِرِ)

Pređašnje nesvršeno vrijeme u arapskom jeziku kazuje radnju koja je duže vremena trajala ili se ponavljala. Tvori se tako da se الماضى pomoćnog glagola كَانَ stavi ispred المضارع glagola koji se mijenja. Negativan oblik se dobije kad se negativna čestica لا stavi između pomoćnog glagola i onoga koji konjugiramo, npr.:

On se ne igraše. كَانَ لاَ يَلْعَبُ

Ako nam treba pasiv - onda (kao i u pluskvamperfektu) u pasivnom obliku dođe samo glavni glagol, pomoćni glagol ostaje u aktivnom obliku, npr.:

pitaše se (bijaše pitano) كَانَ يُسْأَلُ

Evo još nekoliko primjera:

Ti (a ne neko drugi - zato lična zamjenica) gledaše nju iza zavjese.

اَنْتِ كُنْتِ تَنْظُرِينَ اِلَيْهَا مِنْ وَرَاءِ السَّتَارَةِ

Praše se odjeća vodom i sapunom. كَانَ يُغْسَلُ الثِّيَابُ بِالْمَاءِ وَالصَّابُونِ

Prije nego prikažemo tabelu oblika الفعل الماضي المستمر recimo, makar kratko, da u vezi sa glagolskim oblicima u arapskoj gramatici postoji tzv. pojačanje imperativa i imperfekta koje se kod nas prevodi „svakako" - a u negativnom obliku „nikako".

Kad se radi o imperativu, onda se na krajnji konzonant doda jedan نْ ili – نَّ. Tako će ن sa tešdidom biti dodat na sve oblike imperativa, dok će (sakin) biti dodat jednini muškog i ženskog roda i množini muškog roda.

Tako će biti, npr:

svakako sjedi اِجْلِسَنَّ

neka nikako ne traži لاَ يَطْلُبَنَّ

ali i: svakako traži أُطْلُبَنْ i: svakako traži (ž.r.) أُطْلُبِنْ

Što se tiče i المضارع, kad ima značenje futura prvog, pojačava se kod svih oblika نَّ – نَّ – نْ uz sve oblike jednine u 1, 2, 3. licu množine muškog roda.

svakako će ona pisati تَكْتُبَنَّ – تَكْتُبَنْ

svakako ću pisati أَكْتُبَنْ i negativno: neću nikako pisati لاَ أَكْتُبَنَّ

Napomena: Ova vrsta pojačanja veoma je česta u tekstu Kur'ana azimu-š-šana i zato smo smatrali da je ne bi trebalo zaobići.

Čestica قد u ovom vremenu المضارع znači katkad

Broj	3. l. (اَلْغَائِبُ)	2. l. (اَلْمُخَاطَبُ)	1. l. (اَلْمُتَكَلِّمُ)
jednina m.r.	كَانَ يَسْمَعُ slušaše (on)	كُنْتَ تَسْمَعُ slušaše (ti)	كُنْتُ أَسْمَعُ slušah
jednina ž.r.	كَانَتْ تَسْمَعُ slušaše (ona)	كُنْتِ تَسْمَعِينَ slušaše (ti)	كُنْتُ أَسْمَعُ slušah
dvojina m.r.	كَانَا يَسْمَعَانِ slušahu (njih dva)	كُنْتُمَا تَسْمَعَانِ slušaste (vas dva)	
dvojina ž.r.	كَانَتَا تَسْمَعَانِ slušahu (njih dvije)	كُنْتُمَا تَسْمَعَانِ slušaste (vas dvije)	
množina m.r.	كَانُوا يَسْمَعُونَ slušahu (oni)	كُنْتُمْ تَسْمَعُونَ slušaste (vi)	كُنَّا نَسْمَعُ slušasmo (mi)
množina ž.r.	كُنَّ يَسْمَعْنَ slušahu (one)	كُنْتُنَّ تَسْمَعْنَ slušaste (vi)	كُنَّا نَسْمَعُ slušasmo (mi)
Negativ: ne slušah كُنْتُ لاَ أَسْمَعُ			

VJEŽBE اَلتَّمْرِينَاتُ

a) Prevedi tekst:

b) Od običnih glagolskih oblika načini složena vremena

c) Pojačaj imperativ i imperfekt (sa određenim smislom)

d) Ispričaj neku dogodovštinu i posluži se složenim vremenima

Prevedi na bosanski jezik - vokaliziraj - analiziraj

كـــان عَبْدُ الْمَلِكُ بْنُ مَرْوَانَ ذاتَ لَيْلَةٍ فِي سَمَرِهِ مَعَ وَلَدِهِ وَأَهْلِ بَيْتِهِ وَخَاصَّتِهِ فَقَالَ لَهُمْ: لِيَقُلْ كُلُّ واحِدٍ مِنْكُمْ أَحْسَنَ مَا قِيلَ مِنَ الشِّعْرِ، لِيُفَضِّلْ مَنْ رَأيَ تَفْضِيلَهُ. فَأَنْشَدُوا وَفَضَّلُوا فَقَالَ بَعْضُهُمْ: امْرُؤُ الْقَيْسِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ النَّابِغَةُ وقال بَعْضُهُمْ الأعْشَى فَلَمَّا فَرَغُوا قَالَ أَشْعَرُ وَاللّه مِنْ هؤُلاءِ جَمِيعًا عِنْدَىَ الَّذى يَقُولُ . . .

RIJEČI اَلْكَلِمَاتُ

u razgovoru provoditi noć - سَمَرَ
posjelo, sijelo - سَمَرٌ
pjesme - شِعْرٌ ـ أَشْعَارٌ
kosa - شَعْرٌ
cesta - شَارِعٌ
nadmašiti - فَضَّلَ
recitirati - أَنْشَدَ
pjesnik - شَاعِرٌ

odabrati - اِخْتَارَ
rijetkost - نَادِرَةٌ mn. - نَوَادِرُ
vl. ime - اَلْمَلِكُ بْنُ مَرْوَانَ
vl. imena pjesnikâ - إِمْرُؤُ الْقَيْسِ
اَلنَّابِغَةُ
اَلأَعْشَى
završiti - فَرَغَ
veći pjesnik - أَشْعَرُ

TREĆA LEKCIJA اَلدَّرْسُ الثَّالِثُ

FUTUR
(fi'lu-l-mustakbali - فعلُ المُسْتَقْبِلِ)

Posebni oblici za izražavanje budućeg vremena u arapskom jeziku ne postoje. Futur se izražava oblikom (المضارع) vremena koje traje kad se jednostavno ispred njega stavi čestica سَوْف i سَ.

npr.: učinit ćeš - سَتَفْعَلُ (سَوْفَ تَفْعَلُ)

ja ću učiniti	سَأَفْعَلُ (سَوْفَ أَفْعَلُ)	1. l. jed. oba roda
mi ćemo učiniti	سَنَفْعَلُ (سَوْفَ نَفْعَلُ)	1. l. mn. oba roda
ti ćeš učiniti	سَتَفْعَلُ (سَوْفَ تَفْعَلُ)	2. l. jed. m. .r
ti ćeš učiniti	سَتَفْعَلِينَ (سَوْفَ تَفْعَلِينَ)	2. l. jed. ž. r.
vas dvojica ćete učiniti	سَتَفْعَلاَنِ (سَوْفَ تَفْعَلاَنِ)	2. l. dv. m. r.
vas dvije ćete učiniti	سَتَفْعَلاَنِ (سَوْفَ تَفْعَلاَنِ)	2. l. dv. ž. r.
vi ćete učiniti	سَتَفْعَلُونَ (سَوْفَ تَفْعَلُونَ)	2. l. mn. m. r.
vi ćete učiniti	سَتَفْعَلْنَ (سَوْفَ تَفْعَلْنَ)	2. l. mn. ž. r.
on će učiniti	سَيَفْعَلُ (سَوْفَ يَفْعَلُ)	3. l. jed. m. .r
ona će učiniti	سَتَفْعَلُ (سَوْفَ تَفْعَلُ)	3. l. jed. ž. r.
njih dvojica će učiniti	سَيَفْعَلاَنِ (سَوْفَ يَفْعَلاَنِ)	3. l. dv. m. r.
njih dvije će učiniti	سَتَفْعَلاَنِ (سَوْفَ تَفْعَلاَنِ)	3. l. dv. ž. r.
oni će učiniti	سَيَفْعَلُونَ (سَوْفَ يَفْعَلُونَ)	3. l. mn. m. r.
one će učiniti	سَيَفْعَلْنَ (سَوْفَ يَفْعَلْنَ)	3. l. mn. ž. r.

Ako želimo izraziti negaciju, tu su negativne čestice لا (a može i ما mada rjeđe) kao i čestica لَنْ - neće nikad (nikako).

neću uraditi - سَوْفَ لا أَعْمَلُ

neću nikako (nipošto / nikad) uraditi - سَوْفَ لَنْ أَعْمَلَ

FUTUR DRUGI

Ovaj oblik je uveden u novije doba u klasični arapski jezik i ima tendenciju da izrazi radnju koja će se završiti prije neke druge buduće radnje ili sa njom istovremeno. Osim toga, ova konstrukcija futura drugog upotrijebljena odvojeno od neke druge buduće radnje znači dopuštanje mogućnosti ili pretpostavke neke druge radnje.

Futur drugi se izražava tako da se pomoćni glagol كَانَ stavi u oblik المضارع a glagol koji se konjugira u الماضى. Pri tome se može upotrijebiti čestica قد koja se stavi između dva glagolska oblika ili ispred pomoćnog glagola:

Ja ću već učiniti. أَكُونَ (قَدْ) فَعَلْتُ

Ja vjerojatno neću učiniti. لا أَكُونَ قَد فَعَلْتُ

Vjerojatno je došao iza mene. يَكُونُ قَدْ جَاءَ بَعْدِى

Odmakni se od mene - da te ne udarim. أَبْعَدْ مِنّى حَتّىَ لا أَكُونَ قَدْ اَضْرِبُكَ

VJEŽBE اَلتَّمْرِينَاتُ

وَطَنِى الأَكْبَرُ

إنَّ الْوَطَنَ بوُسْنَة فِى مَرْكَزٍ مَهِمٍ جداً بَيْنَ الشَّرْقِ والْغَرْبِ فَهُوَ فِى مَكَانٍ مُتَوَسِّطٍ بَيْنَ الْبُلْدَانِ الأُخْرَى فِى شِبْهِ جَزِيرَةِ الْبَلْقَانِ (Balkan) لَهُ مُدُنٌ جَمِيلَةٌ وَقَدِيمَةٌ بَعْضُهَا أَقْدَمُ من اَرْبَعْمائَة سَنَة. أَمَّا الْجِبَالُ وَالْغَابَاتُ فَهِىَ عَظِيمَةٌ. أَنْهَارُهُ طَوِيلَةٌ وَبِالْمِيَاهِ غَزِيرَةٌ. عِنْدَهُ بَحْرُ آدْرِيَاتِك. إنَّ الزِّرَاعَةَ فِى مُقَدِّمَةِ الأَعْمَالِ. من الْمَحْصُولاَتِ الَّتِى يُغِلُّهَا بِلاَدُنَا الْقَمْحُ والذُّرَّةُ والْفَوَاكِهُ. تُوجَدُ فيه الْمَعَادِنُ وَالصِّنَاعَاتُ الْمُخْتَلِفَةُ. وَالْخَضْرَوَاتُ عَلَى اخْتِلاَفِ أَنْوَاعِهَا.

planine, brda - جِبَالٌ	proizvodi - مَحْصُولاَتٌ
šume - غَابَاتٌ	davati rod - أَغَلَّ ـ يُغِلُّ
rijeke - أَنْهَارٌ	rude - مَعَادِنُ
poljoprivreda - زِرَاعَةٌ	industrija - صِنَاعَاتٌ
u prvom planu - مُقَدِّمَةٌ	poluotok - شِبْهُ جَزِيرَة
centar, položaj - مَرْكَزٌ	gradovi - مُدُنٌ
važan - مُهِمٌّ	povrće - خَضْرَوَاتٌ

istok - شَرْقٌ	pšenica - قَمْحٌ
zapad - غَرْبٌ	kukuruz - ذُرَةٌ
središnji - مُتَوَسِّطٌ	voće - فَوَاكِهُ

1. Napiši deset rečenica odabranih iz datog teksta ili iskoristi riječi koje si usvoji(la) u futuru I i II.

2. Upiši dio grada u kojem stanuješ.

3. Prevedi sljedeće rečenice na arapski jezik.
   a) Kad završim svoje školovanje, ja ću putovati da vidim i druge zemlje.
   b) Moja majka će mi kupiti nove haljine za zimu.
   c) Volim čitati dobre knjige, ali ću morati najprije naučiti zadaću.
   d) Bit ću pred školom kad ti naiđeš.
   e) Razgovarat ću sa svojim bratom da ti pokloni lijepu knjigu.

GLAGOLI اَلأفْعَالُ

Glagoli prve vrste su glagoli sa tri korjenita konsonanta ili troradikali - اَلْفِعْلُ اَلْفِعْلُ الثُّلاَثِيُّ ili السَّالِمُ الْمُجَرَّدُ. Iz ove vrste se izvode proširene vrste kako slijedi.

a) izvedeni iz prve vrste sa tri korjenita konsonanta اَلثُّلاَثِيُّ الْمَزِيدُ فِيهِ

II vrsta	بَابُ التَفْعِيلِ
III vrsta	بَابُ الْمُفَاعَلَةِ
IV vrsta	بَابُ الإِفْعَالِ
V vrsta	بَابُ التَّفَعُّلِ
VI vrsta	بَابُ التَّفَاعُلِ
VII vrsta	بَابُ الإِنْفِعَالِ
VIII vrsta	بَابُ الإِفْتِعَالِ
IX vrsta	بَابُ الإِفْعِلاَلِ
X vrsta	بَابُ الإِسْتِفْعَالِ
XI vrsta	بَابُ الإِفْعِيلاَلِ
XII vrsta	بَابُ الإِفْعِيعَالِ
XIII vrsta	بَابُ الإِفْعِوَّالِ

Pored troradikalnih, postoje i četvororadikalni glagoli - اَلرُّبَاعِيُّ الْمُجَرَّدُ. Takođe i oni imaju svoje proširene vrste.

b) izvedeni iz troradikala i četvororadikala - أَلأَفْعَالُ الْمَزِيدَةُ فِيهَا

tri korjenita konsonanta اَلثُّلاَثِيُّ الْمُجَرَّدُ

a) od četiri konsonanta اَلرُّبَاعِيُّ

b) od pet konsonanata اَلْخُمَاسِيُّ

c) od šest konsonanata اَلسُّدَاسِيُّ

četiri korjenita konsonanta اَلرُّبَاعِيُّ الْمُجَرَّدُ

I vrsta od četiri konsonanta بَابُ دَحْرَجَ

II vrsta od pet konsonanata بَابُ تَدَحْرَجَ

III vrsta od šest konsonanata بَابُ إِفْعَنْلَلَ

IV vrsta od šest konsonanata بَابُ إِفْعَلَلَّ

izvedeni iz druge vrste sa 4 konsonanta

1) oblik تَفَعْلَلَ – تَجَلْبَبَ ogrnuo se ogrtačem

2) oblik تَفَوْعَلَ – تَجَوْرَبَ obukao je čarape

3) oblik تَفَيْعَلَ – تَشَيْطَنَ postao je kao vrag

4) oblik تَفَعْوَلَ – تَرَهْوَكَ hodao je ponosno

5) oblik تَفَعْلَى – تَسَلْقَى legao je na leđa

Izvedeni iz treće vrste sa 4 konsonanta

1) oblik إِفْعَنْلَلَ – إِقْعَنْسَسَ bio mu je jako iskrivljen grudni koš

2) oblik إِفْعَنْلَى – إِسْلَنْقَى spavao je na leđima

ČETVRTA LEKCIJA اَلدَّرْسُ الرَّابِعُ

PROŠIRENE VRSTE GLAGOLA
(al-af'alu al-mazidetu fiha - أَلأَفعَالُ الْمَزِيدَةُ فِيهَا)

Najprije da objasnimo šta ovaj naslov sam po sebi znači. Proširene مَزِيدَاتٌ vrste su oni glagoli koji nastaju kad se glagolima الثُّلاَثِيُّ الْمُجَرَّدُ doda jedan konsonant, dva i tri konsonanta. To je mogućnost jezika da postiže različita značenja od onog iz vrste koja ima tri konsonanta i koja je za ove, proširene vrste temeljna. No događa se da i proširena vrsta zadržava značenje prve, kao što se događa da proširena vrsta ne nastaje uvijek od prve vrste. U arapskom jeziku ima trinaest proširenih vrsta od osnovne ثُلاَثِيٌّ مُجَرَّدٌ. Ima, također, još jedna temeljna vrsta ali su joj u korijenu četiri konsonanta. Takva vrsta se zove رُبَاعِيٌّ مُجَرَّدٌ. I ova vrsta se proširuje i ima tri vrste proširenih osnova.

Šta se konjugacije tiče, tu se ništa ne mijenja. Oblici vremena koje traje, koje će biti, te vremena koje je prošlo i vremena kojim se zapovijeda ili zabranjuje ostaju kao i kod ثُلاَثِيٌّ مُجَرَّدٌ . Međutim, dogodit će se neke glasovne promjene u pojedinim vrstama - ali i o tome će biti riječi.

Pojedine proširene vrste imenujemo prema اَلْمَصْدَرُ (glagolska imenica).

Napomenuli smo da infinitiv kao u evropskim jezicima arapski jezik nema. Ono što se zove اَلْمَصْدَرُ, to je glagolska imenica. Ona je kod proširenih vrsta glagola pravilna.

Slova kojima se postiže proširivanje vrsta su sadržana u formuli: سَأَلْتُمُونِيهَا .

Da bi lakše prihvatili ovu kategoriju glagola, gramatičari su ih podijelili u kategorije prema proširivanju. Tako imamo prvu vrstu, proširenu sa po jednim konsonantom, dolazi od tri oblika, i to:

فَعَّلَ kao - شَرَّفَ ـ حَسَّنَ ـ قَدَّمَ

رُبَاعِيٌّ فَاعَلَ – نَاقَشَ ـ سَابَقَ ـ صَادَقَ

أَفْعَلَ – أَحْسَنَ ـ أَشْرَفَ ـ أَنْطَقَ

Sa po dva konsonanta imamo pet vrsta

تَفَعَّلَ kao - تَكَسَّرَ ـ تَعَلَّمَ ـ تَعَرَّفَ ـ تَحَسَّنَ

تَفَاعَلَ - تَصَالَحَ ـ تَنَاصَرَ ـ تَسَامَحَ ـ تَعَاظَمَ

خُمَاسِى ُ إِنْفَعَلَ - إِنْصَرَفَ ـ إِنْصَهَرَ ـ إِنْطَلَقَ ـ إِنْدَفَعَ

إِفْتَعَلَ - إِجْتَمَعَ ـ إِنْتَصَرَ ـ إِبْتَعَدَ ـ إِرْتَفَعَ

إِفْعَلَّ - إِحْمَرَّ ـ إِصْفَرَّ ـ إِعْوَجَّ

Sa po tri konsonanta proširenja imamo četiri vrste:

إِسْتَفْعَلَ kao - إِسْتَغْفَرَ ـ إِسْتَقْبَلَ ـ إِسْتَخْرَجَ ـ إِسْتَنْفَدَ

سُدَاسِى ُ إِفْعَوْعَلَ - إِخْشَوْشَنَ ـ إِعْشَوْشَبَ ـ إِغْرَوْرَقَ

إِفْعَوَّلَ - إِعْلَوَّطَ ـ إِجْلَوَّذَ

إِفْعَالَّ - إِدْهَامَّ ـ إِحْمَارَّ ـ إِحْضَارَّ ـ إِصْفَارَّ

DRUGA PROŠIRENA VRSTA
(babu-t-taf'ili بَابُ التَّفْعِيلِ)

Vrsta glagola kod koga se عَيْنُ الْفِعْلِ podvostruči zove se بَابُ التَّفْعِيلِ a dolazi na sljedeće oblike:

الماضى ـ فَعَّلَ المضارع ـ يُفَعِّلُ المصدر ـ تَفْعِيلٌ

1. Značenje ove vrste jeste mnoštvo (اَلتَّكْثِيرُ) a ono može izraziti duže trajanje radnje ili njeno ponavljanje ili, pak, da radnja prelazi na više objekata, kao npr.: ضَرَبَ - tući ضَرَّبَ - žeskoto, dugo ili opetovano tući.

Zatim, da radnja vrši ili trpi više osoba, kao npr.:

obići - طَافَ	طَوَّفَ - obilaziti
umrijeti - مَاتَ	مَوَّتَ - poumirati
zatvoriti - غَلَقَ	غَلَّقَ - pozatvarati

Što se tiče prelaznosti, ovi glagoli ostaju isti kao i oni u prvoj vrsti - a to znači da su prelazni ako su i u prvoj vrsti bili prelazni - a obično su neprelazni ako su i u prvoj vrsti bili takvi. Ali, ima i drugačijih pojava, npr.:

Hodočasnik je obišao Ka'bu. طَافَ الْحَاجُّ بِالْكَعْبَةِ

Hodočasnik je obilazio Ka'bu. طَوَّفَ الْحَاجُّ الْكَعْبَةَ

Umrije čovjek. مَاتَ الرَّجُلُ

Poumirali su ljudi . مَوَّتَ النَّاسُ

Dijete je tražilo loptu. فَتَشَ الْوَلَدُ الْكُرَةَ

Pretraživalo je (stalno je tražilo) dijete loptu فَتَّشَ الْوَلَدُ الْكُرَةَ

2. Kad se radi o prelaznosti, onda vrijedi pravilo da su glagoli druge vrste prelazni ako su u prvoj bili neprelazni, a ako su u prvoj već bili prelazni, ovdje su dvostruko prelazni

radovati se - فَرِحَ   فَرَّحَ - obradovati
sjesti - جَلَسَ   جَلَّسَ - posaditi
biti lijep - حَسُنَ   حَسَّنَ - poljepšati
biti mali - صَغُرَ   صَغَّرَ - smanjiti
znati - عَلِمَ   عَلَّمَ - poučavati
pisati - كَتَبَ   كَتَّبَ - poučavati pismu

3. Ovi glagoli imaju značenje kategorične tvrdnje u vezi sa značenjem prve vrste, npr.:

krasti - سَرَقَ   سَرَّقَ - optužiti za krađu
biti zabranjen - حَرُمَ   حَرَّمَ - proglasiti zabranjenim
biti istinit - صَدُقَ   صَدَّقَ - potvrditi, verificirati

4. Nisu rijetki glagoli u drugoj vrsti koji su postali od imenica, npr.

polovina - نِصْفٌ   نَصَّفَ - raspoloviti
pozdrav - سَلَامٌ   سَلَّمَ - nazvati selam pozdraviti

Evo još nekih primjera:

Bože, olakšaj a ne otežaj. Bože, završi na dobro. رَبِّ يَسِّرْ وَلَا تُعَسِّرْ رَبِّ تَمِّمْ بِالْخَيْرِ

Ne smatramo lažnim znake našeg Gospodara. وَلَا نُكَذِّبُ بِآيَاتِ رَبِّنَا

Poslaniče, priopći ono što ti je poslano. يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ

Tebi smo predali naše stvari pa ih rasporedi sa mudrošću (mudro). سَلَّمْنَا أُمُورَنَا إِلَيْكَ فَدَبِّرْ أُمُورَنَا بِالْحِكْمَةِ

Pretraži u ovoj knjizi da li ćeš naći u njoj spomena o ulasku islama u naše krajeve. فَتِّشْ فِى هَذَا الْكِتَابِ هَلْ تَجِدُ فِيهِ ذِكْرًا لِدُخُولِ الاِسْلاَمِ فِى بِلاَدِنَا

Pretražila sam je i našla u njoj mnogo podataka koji objašnjavaju ovu istinu. فَتَّشْتُهُ فَوَجَدْتُ فِيهِ أَخْبَارًا كَثِيرَةً تُبَيِّنُ حَقِيقَةَ ذَلِكَ

Spremili su svoje oružje za odbranu. جَهَّزُوا سِلاَحَهُمْ لِلدِّفَاعِ

Nužnost nam je sticati znanje. وَاجِبٌ عَلَيْنَا تَحْصِيلُ الْعِلْمِ

Pozdravi od mene svoga oca. سَلِّمْ عَلَى أَبِيكَ مِنْ طَرَفِى

On lično mi je prenio vijest. بَلَّغَنِى الْخَبَرَ هُوَ بِنَفْسِهِ

Prenesi moje pozdrave čitavoj tvojoj porodici. بَلِّغْ سَلاَمِى لِجَمِيعِ أَهْلِ بَيْتِكَ

Tragali smo bili za tobom čitav dan. كُنَّا نُفَتِّشُ عَلَيْكَ طُولَ النَّهَارِ

Konjugacija glagola فَكَّرَ - razmisliti, razmišljati

		اَلْمَاضِى	اَلْمُضَارِعُ
jednina	3. l. m. r.	فَكَّرَ	يُفَكِّرُ
	3. l. ž. r.	فَكَّرَتْ	تُفَكِّرُ
	2. l. m. r.	فَكَّرْتَ	تُفَكِّرُ
	2. l. ž. r.	فَكَّرْتِ	تُفَكِّرِينَ
	1. l. oba r.	فَكَّرْتُ	أُفَكِّرُ
dvojina	3. l. m. r.	فَكَّرَا	يُفَكِّرَانِ
	3. l. ž. r.	فَكَّرَتَا	تُفَكِّرَانِ
	2. l. oba r.	فَكَّرْتُمَا	تُفَكِّرَانِ
množina	3. l. m. r.	فَكَّرُوا	يُفَكِّرُونَ
	3. l. ž. r.	فَكَّرْنَ	يُفَكِّرْنَ
	2. l. m. r.	فَكَّرْتُمْ	تُفَكِّرُونَ
	2. l. ž. r.	فَكَّرْتُنَّ	تُفَكِّرْنَ
	1. l. oba r.	فَكَّرْنَا	نُفَكِّرُ

		أَمْرُ الْحَاضِرِ	إِسْمُ الْفَاعِلِ	إِسْمُ الْمَفعولِ
jednina	m. r.	فَكِّرْ	مُفَكِّرٌ	مُفَكَّرٌ
	ž. r.	فَكِّرِى	مُفَكِّرَةٌ	مُفَكَّرَةٌ
dvojina	m. r.	فَكِّرَا	مُفَكِّرَانِ	مُفَكَّرَانِ
	ž. r.	فَكِّرَا	مُفَكِّرَتَانِ	مُفَكَّرَتَانِ
množina	m. r.	فَكِّرُوا	مُفَكِّرُونَ	مُفَكَّرُونَ
	ž. r.	فَكِّرْنَ	مُفَكِّرَاتٌ	مُفَكَّرَاتٌ

Važne napomene

1. Kao što je iz tabele vidljivo, u pasivu اَلْمَفْعُولُ , فَاءُ الْعَيْنِ se čita ـَ svi drugi konsonanti čitaju se kao i kod إِسْمُ الْفَاعِلِ.

Ove napomene vrijede za sve proširene vrste.

2. اَلْمُضَارِعُ الْمَجْهُولُ imaju isti oblik kao اَلْمَعْلُومُ, samo što umjesto ـِ na (مَعْلُومٌ) imaju ـَ na (مَجْهُولٌ).

3. اَلأَمْرُ se pravi kao kod prve vrste, samo što nam sada ne treba - (ا) jer početni konzonant ima svoj vokal. Nekad ćemo trebati (ا), ali o tome kasnije.

VJEŽBE اَلتَّمْرِينَاتُ

1. Od sljedećih glagola konstruiraj rečenice. Objasni značenja datih glagola. Ponovi gramatička pravila i prema morfološkoj shemi, razvrstaj ih u odgovarajuće vrste.

عَظَّمَ ـ تَعَظَّمَ ـ سَامَحَ ـ تَسَامَحَ ـ أَفْصَحَ ـ تَقَاطَعَ ـ إِنْقَطَعَ ـ إِسْتَنْصَحَ ـ إِسْوَادَّ ـ إِعْشَوْشَبَ ـ تَوَلَّجَ ـ قَاتَلَ ـ أَدْبَرَ ـ تَفَكَّرَ ـ تَنَاصَرَ ـ إِنْقَرَضَ ـ إِسْوَدَّ ـ إِعْوَارَّ ـ إِعْوَرَّ

2. Iz odlomka teksta koji je pred tobom izvadi proširene vrste i od njih napravi drugu vrstu i promijeni značenje rečenice poslije toga.

طَوَابِعُ الْبَرِيدِ

عَلَّقَ فَيْصَلٌ عَلَى جِدارِ حُجْرَتِه الْخَرِيطَةَ الَّتِى أَحْضَرَهَا مُحَمَّدٌ، وكَانَ يُطَالِعُ بِهَا أَسْمَاءَ الدُّوَلِ الَّتِى حَصَلَ مِنْهَا عَلَى طَوَابِعَ، ثُمَّ يَقْرَأُ فِى الْكُتُبِ مَا يُرِيدُ مَعْرِفَتَهُ عَنْهَا مِنْ مَعْلُومَاتٍ، وَفِى أَثْنَاءِ ذَلِكَ كَانَ يُسَجِّلُ فِى مُذَكِّرَاتِه الْخَاصَّةِ عِبَارَاتٍ تُشِيرُ إِلَى مَكَانِهَا وَجَوِّهَا وَأَعْمَالِ أَهْلِهَا وَعَادَاتِهِمْ. وَلَمْ يَمُرَّ عَلَيْهِ وَقْتٌ طَوِيلٌ حَتَّى عَرَفَ كَثِيراً مِنَ الْمَعْلُومَاتِ عَنْ دُوَلِ الْعَالَمِ وَالْبِلاَدِ الْمُهِمَّةِ فِيهَا. وَبَعْدَ حِينٍ مِنَ الزَّمَنِ انْتَقَلَ فَيْصَلٌ إِلَى الْمَدْرَسَةِ الْمُتَوَسِّطَةِ وكَانَ يُصْغِى بِاهْتِمَامٍ إِلَى مَا يَقُولُهُ مُدَرِّسُ الْجُغْرَافِيَّةِ فَإِذَا سُئِلَ عَنْ أَيَّةِ دَوْلَةٍ أَجَابَ فِى إِفَاضَةٍ وَتَحَدَّثَ عَنْ مَعْرِفَةٍ وَدِرَايَةٍ. قَالَ مُدَرِّسُ الْجُغْرَافِيَّةِ فِى أَحَدِ الأَيَّامِ: إِنَّكَ يَا فَيْصَلُ تِلْمِيذٌ مُجْتَهِدٌ وَمُعَلَّمٌ بِالْمَعْلُومَتِ الْكَثِيرَةِ عَنْ بِلاَدِ الْعَالَمِ، فَكَيْفَ وَصَلْتَ اِلَى هَذَا الْمُسْتَوَى مِنَ الْمَعْرِفَةِ؟ فَقَالَ فَيْصَلُ: إِنَّ الْفَضْلَ فِى ذَلِكَ يَرْجِعُ اِلَى هِوَايَتِى فِى جَمْعِ طَوَابِعِ الْبَرِيدِ.

RIJEČI - اَلْكَلِمَاتُ

srednja škola - اَلْمَدْرَسَةُ الْمُتَوَسِّطَةُ	zid - جِدَارٌ
slušati - أَصْغَى إِلَى	soba - حُجْرَةٌ
važnost - إِهْتِمَامٌ	geografska karta - خَرِيطَةٌ
prof.geografije - مُدَرِّسُ الْجُغْرَافِيَّةِ	pribaviti - أَحْضَرَ
odgovoriti - أَجَابَ	pročitati, prostudirati - طَالَعَ
opširno - فِى إِفَاضَةٍ	dobiti - حَصَلَ عَلَى
razgovarati - تَحَدَّثَ	htjeti - أَرَادَ
potpuno shvaćanje, znanje - دِرَايَةٌ تَامَّةٌ	znanje, poznavanje - مَعْرِفَةٌ
marljiv, radin - مُجْتَهِدٌ	informacije - مَعْلُومَاتٌ
znalac - مُعَلَّمٌ	bilježiti - سَجَّلَ
stepen (znanja) - مُسْتَوًى	dnevnik - مُذَكِّرَاتٌ
potjecati od, pripadati - رَجَعَ إِلَى	objašnjenja, komentar - عِبَارَاتٌ
hobi - هِوَايَةٌ	važna - مُهِمَّةٌ
objesiti - عَلَّقَ	preći - إِنْتَقَلَ

1. Iz datog teksta izvadi glagole prve vrste pa ih stavi u drugu vrstu i od toga sačini rečenice. I obratno, glagole druge vrste vrati u prvu i promijeni sadržaj postojeće rečenice.

2. Prevedi sa arapskog jezika:

a) U našoj Republici provodi se ispravna politika prema svim stanovnicima.

b) Zgrada naše Vlade se nalazi u centru grada (glavnog grada).

c) Ko ne razmišlja o posljedicama neznanja ne razmišlja ispravno ni o svojoj budućnosti.

d) Život je sastavljen od mnogih teškoća, treba se naučiti boriti s njima.

e) Osjećam zadovoljstvo kad gledam uspjehe naše Armije.

f) Razgovarali smo o onome što smo vidjeli u kinu.

Razgovor — اَلْمُحَادَثَةُ

PUTOVANJE BRODOM

(assafaru bissafineti) اَلسَّفَرُ بِالسَّفِينَةِ

1) Kolika je cijena karte do Aleksandrije?	١) مَا ثَمَنُ التَّذْكِرَةِ إِلَى الاِسْكَنْدَرِيَّةِ
2) Za koji razred želite?	٢) لِأَيَّةِ دَرَجَةٍ تَرْغَبُ؟
3) Prvi (drugi) razred.	٣) اَلدَّرَجَةُ الأُولَى (اَلثَّانِيَةُ) .
4) Koliko će trajati putovanje do Aleksandrije?	٤) كَمْ يَسْتَغْرِقُ السَّفَرُ إِلَى الاِسْكَنْدَرِيَّةِ؟
5) Obično traje četiri dana.	٥) عَادَةً يَسْتَغْرِقُ أَرْبَعَةَ أَيَّامٍ.
6) Gdje je paluba prvog (drugog) razreda?	٦) أَيْنَ يُوجَدُ ظَهْرُ الْبَاخِرَةِ مِنَ الدَّرَجَةِ الأُولَى (الثَّانِيَةِ)؟
7) Imam kartu za kabinu broj četiri.	٧) عِنْدِي تَذْكِرَةٌ لِلْحُجْرَةِ رَقْمُهَا أَرْبَعَةٌ .
8) Mogu li dobiti kabinu na palubi?	٨) هَلْ يُمْكِنُنِي الْحُصُولُ عَلَى الْحُجْرَةِ عَلَى ظَهْرِ السَّفِينَةِ؟

PETA LEKCIJA اَلدَّرْسُ الْخَامِسُ

TREĆA PROŠIRENA VRSTA
(babu-l-mufa'alati بَابُ الْمُفَاعَلَةِ)

Ova vrsta nastaje od prve vrste kad se iza فَاءُ الْفِعْلِ doda elif pa paradigma glasi:

اَلْمَاضِي ـ فَاعَلَ اَلْمُضَارِعُ ـ يُفَاعِلُ اَلْمَصْدَرُ ـ مُفَاعَلَةٌ (فِعَالٌ)

1. Prvo značenje ove vrste jeste reciprocitet koji se u arapskoj gramatici zove اَلْمُشَارَكَةُ. To je radnja koja se događa između najmanje dvije osobe, npr.

dopisivati se - كَاتَبَ — كَتَبَ - pisati

napadati, nasrtati - هَاجَمَ — هَجَمَ - nasrnuti

biti licemjeran, lagati - نَافَقَ — نَفَقَ ـ نَفْقٌ izaći iz rupe, ući u rupu

2. Ovom vrstom pokazuje se da neko teži, nastoji nešto učiniti, npr.:

truditi se (nastojati) da sazna - عَالَمَ — عَلَمَ - znati

nastojati da proširi (pošalje) - بَاعَثَ — بَعَثَ - poslati; proživjeti

nastojati progutati - بَالَعَ — بَلَعَ - žderati, gutati

3. Nekad ova vrsta može biti prelazna ali bez reciprociteta, kao npr.:

Prošao (prošla) sam (mimo) škole - جَاوَزْتُ الْمَدْرَسَةَ

Udario (udarila) sam psa - ضَارَبْتُ الْكَلْبَ

4. Kao i mnoge proširene vrste, i ova može biti ista kao i prva vrsta ali se, zbog ponavljanja oblika, upotrijebi ova npr.:

Slušala (slušao) sam pjesmu - سَمِعْتُ الْغِنَاءَ

Slušala (slušao) sam pjesmu - سَامَعْتُ الْغِنَاءَ

5. Ako bismo u nekoj drugoj vrsti neprolazan glagol dobivali upotrebom prijedloga (sjeti se: prijedlog pa imenica, glagol pa prijedlog!) da bismo ga učinili prelaznim u ovoj vrsti, tad se prijedlog odbaci (objekat uz glagol sa prijedlogom je uvijek u genitivu - a objekat uz treću vrstu je uvijek u akuzativu).

Pisao je učitelju. كَتَبَ إِلَى الْمُعَلِّمِ (prva vrsta), ali

Pisao je učitelju. كَاتَبَ الْمُعَلِّمَ (treća vrsta)

Sjedio je (družio se) sa prijateljima. جَلَسَ مَعَ الأَصْدِقَاءِ

Sjedio je (družio se) sa prijateljima. جَالَسَ الأَصْدِقَاءَ

VJEŽBE اَلتَّمْرِينَاتُ

Dopisivanje je pola viđenja. اَلْمُكَاتَبَةُ نِصفُ الْمُشَاهَدَةِ

Najbolji govor je onaj koji odgovara stanju (situaciji). خَيْرُ الْمَقَالِ مَا وَافَقَ الْحَالَ

Ne reci ono što odgovara tvojoj želji,

a protivi se tvom bratu. لاَ تَقُلْ مَا يُوَافِقُ هَوَاكَ وَيُخَالِفُ أَخَاكَ

Hladnoća (zima) ne odgovara Egiptu. اَلْبَرْدُ لاَ يُوَافِقُ مِصرَ

Putovali smo kopnom i morem. سَافَرْنَا بَرًّا وَبَحْرًا

Neprijatelj doista napada naš grad. إِنَّ الْعَدُوَّ يُهَاجِمُ مَدِينَتَنَا

1. Od datih riječi konstruiraj rečenice:

braniti - دَافَعَ عَنْ	diskutirati - نَاقَشَ
odbrana - دِفَاعٌ	družiti se - صَاحَبَ
koriti - عَاتَبَ	gledati, posmatrati - شَاهَدَ
slagati se - وَافَقَ	potpomagati - سَاعَدَ
požuriti - بَادَرَ	bojkotovati; prekinuti - قَاطَعَ
blagosloviti - بَارَكَ	domovina - وَطَنٌ
biti licemjeran - نَافَقَ	uvijek - دَائِمًا
preci - آبَاءٌ ـ أَجْدَادٌ	naslijeđe - آثَارٌ
učestvovati - سَاهَمَ	kultura - ثَقَافَةٌ

jedan drugome - بَعْضُنَا بَعْضًا

Prevedi na bosanski jezik:

غَزَالٌ فِى الْحَدِيقَة

زَارَ مَحْمُودٌ صَدِيقَهُ مُحَمَّدًا فِي دَارِه، فَوَجَدَهُ جَالِسًا فِي حَدِيقَةِ الْمَنْزِلِ أَمَامَ غَزَالٍ جَمِيلٍ. وَقَفَ يَتَأَمَّلُهُ، فَوَجَدَهُ وَاسِعَ الْعَيْنَيْنِ طَوِيلَ الرَّقَبَةِ دَقِيقَ الأَرْجُلِ، وَرَأَى لَهُ قَرْنَيْنِ طَوِيلَيْنِ، يَسْتَطِيعُ بِهِمَا الدِّفَاعَ عَنْ نَفْسِه. قَالَ مَحْمُودٌ لِصَدِيقِهِ مُحَمَّدٍ: وَمَاذَا تُقَدِّمُ لَهُ مِنْ غِذَاءٍ؟ فَقَالَ مُحَمَّدٌ: إِنَّهُ يَأْكُلُ الْعُشْبَ وَالْحَشَائِشَ وَأَنَا أُقَدِّمُ إِلَيْهِ كُلَّ حِينٍ مَا يَحْتَاجُ إِلَيْهِ مِنْ غِذَاءٍ. قَالَ مَحْمُودٌ: وَكَيْفَ حَصَلْتَ عَلَى هَذَا الْغَزَالِ الْجَمِيلِ؟ فَقَالَ مُحَمَّدٌ: إِنَّهَا قِصَّةٌ طَوِيلَةٌ تَحْتَاجُ إِلَى شَيْءٍ مِنَ التَّفْصِيلِ، فَقَدْ خَرَجَ وَالِدِي مُنْذُ أَيَّامٍ فِي رِحْلَةٍ لِلصَّيْدِ فِي الصَّحْرَاءِ وَكَانَ مَعَهُ بَعْضُ الأَصْدِقَاءِ ـ ثُمَّ خَرَجْنَا فِي الصَّبَاحِ الْمُبَكِّرِ فِي سَيَّارَتَيْنِ قَطَعْنَا بِهِمَا مَسَافَةً طَوِيلَةً..

RIJEČI اَلْكَلِمَاتُ

bilje, trava - عُشْبٌ	razmisliti, razmotriti - تَأَمَّلَ
suha trava - حَشَائِشُ	krupnih očiju - وَاسِعُ الْعَيْنَيْنِ
svakog časa - كُلَّ حِينٍ	dugog vrata - طَوِيلُ الرَّقَبَةِ
priča - قِصَّةٌ	vitkih nogu - دَقِيقَ الأَرْجُلِ
objašnjenje - تَفْصِيلٌ	dugih rogova - قَرْنَيْنِ طَوِيلَيْنِ
izlet - رِحْلَةٌ	ponuditi, dati - قَدَّمَ
lov - صَيْدٌ	hrana - غِذَاءٌ
razdaljina - مَسَافَةٌ	automobil - سَيَّارَةٌ

presjeći, prevaliti (put) - قَطَعَ

Razgovor اَلْمُحَادَثَةُ

Oprostite, možete li mi reći kako ću doći do željezničke stanice?

إِسْمَحُوا لِي، هَلْ يُمْكِنُكُمْ أَنْ تَقُولُوا لِي كَيْفَ سَأَذْهَبُ إِلَى مَحَطَّةِ السِّكَّةِ الْحَدِيدِيَّةِ؟

Idite najprije lijevo, pa opet pitajte! إِذْهَبُوا أَوَّلاً إِلَى الْيَسَارِ، ثُمَّ اسْأَلُوا هُنَاكَ مَرَّةً أُخْرَى.

To je ovuda, idite pravo! هَذَا هُوَ طَرِيقٌ. إِذْهَبُوا مُسْتَقِيمًا.

Uzet ću taksi da me odveze do stanice. سَوْفَ أَرْكَبُ تَاكْسِي كَيْ يُوَصِّلُنِي إِلَى الْمَحَطَّةِ.

U koliko sati kreće ovaj voz za Damask? فِي السَّاعَةِ كَمْ يَقُومُ هَذَا الْقِطَارُ إِلَى دِمَشْقَ؟

بَابُ الْمُفَاعَلَةِ – مَعْلُومٌ – نَاقَشَ - يُنَاقِشُ

		اَلْمَاضِى	اَلْمُضَارِعُ
jednina	3. l. m. r.	نَاقَشَ	يُنَاقِشُ
	3. l. ž. r.	نَاقَشَتْ	تُنَاقِشُ
	2. l. m. r.	نَاقَشْتَ	تُنَاقِشُ
	2. l. ž. r.	نَاقَشْتِ	تُنَاقِشِينَ
	1. l. oba r.	نَاقَشْتُ	أُنَاقِشُ
dvojina	3. l. m. r.	نَاقَشَا	يُنَاقِشَانِ
	3. l. ž. r.	نَاقَشَتَا	تُنَاقِشَانِ
	2. l. oba r.	نَاقَشْتُمَا	تُنَاقِشَانِ
množina	3. l. m. r.	نَاقَشُوا	يُنَاقِشُونَ
	3. l. ž. r.	نَاقَشْنَ	يُنَاقِشْنَ
	2. l. m. r.	نَاقَشْتُمْ	تُنَاقِشُونَ
	2. l. ž. r.	نَاقَشْتُنَّ	تُنَاقِشْنَ
	1. l. oba r.	نَاقَشْنَا	نُنَاقِشُ

اَلْمَاضِى الْمَجْهُولُ – فُوعِلَ – نُوقِشَ

اَلْمُضَارِعُ الْمَجْهُولُ – يُفَاعَلُ – يُنَاقَشُ

اَلأَمْرُ الْحَاضِرُ – فَاعِلْ – نَاقِشْ

نَهْيُ الْحَاضِرِ – لاَ تُنَاقِشْ

اِسْمُ الْفَاعِلِ – مُفَاعِلٌ – مُنَاقِشٌ

إِسْمُ الْمَفْعُولِ – مُفَاعَلٌ – مُنَاقَشٌ

المصدر – فِعَالٌ – نِقَاشٌ

مُفَاعَلَةٌ – مُنَاقَشَةٌ

ŠESTA LEKCIJA اَلدَّرْسُ السَّادِسُ

ČETVRTA PROŠIRENA VRSTA
(babu-l-if'ali بَابُ الإِفْعَالِ)

Ovo je vrsta koja nastaje kad se pred prvu vrstu stavi hamza (أ) koji je هَمْزَةُ الْقَطْعِ a to znači da se ne gubi. Pošto je (أ) dodat na فَاءُ الْفِعْلِ nestaje vokala kad je on sakin, pa će paradigma biti:

اَلْمَاضِي - أَفْعَلَ اَلْمُضَارِعُ - يُفْعِلُ اَلْمَصْدَرُ - إِفْعَالٌ

Važno je, dakle, zapamtiti da će imperativ početi sa (أ) koji se ne gubi kao što se ne smije izgubiti ni na početku اَلْمَاضِي.

1. Ovo su najprije prelazni (tranzitni) glagoli koji se u arapskom jeziku zovu اَلْفِعْلُ الْمُتَعَدِّى ili ovo su glagoli sa značenjem prelaznosti, suprotni su im neprelazni اَلْفِعْلُ لِلاَزِمُ.

Ako je glagol već bio prelazan u prvoj vrsti, ovdje će biti dvostruko prelazan. Ako je bio neprelazan, ovdje će biti prelazan.

2. Pošto smo već u drugoj vrsti imali to značenje, logično je da ova vrsta ima isto značenje kao druga vrsta, npr.

posaditi - أَجْلَسَ - جَلَّسَ جَلَسَ - sjediti, sjesti

tjerati - أَجْرَى جَرَى - trčati, teći

posatiti nekoga na konja - أَرْكَبَ رَكِبَ - uzjahati

spasiti (nekog, nešto) - أَنْجَى - نَجَّى نَجَا - spasiti (se)

znati - عَلِمَ

poučavati - عَلَّمَ

obavijestiti - أَعْلَمَ

3. Ovo su i denominalni glagoli (nastaju od imenice) i tada su neprelazni, npr.:

kišiti - أَمْطَرَ مَطَرٌ - kiša

olistati - أَوْرَقَ وَرَقٌ - list

ličiti - أَشْبَهَ شِبْهٌ - sličnost

4. Mogu da znače kretanje prema nekom mjestu ili vremenu, ili kretanje u nekom vremenu, npr.:

krenuti ka Egiptu - أَمْصَرَ   مِصْرُ - Egipat
krenuti u Siriju - أَشْأَمَ   اَلشَّامُ - Šam, Sirija
krenuti u Jemen - أَيْمَنَ   يَمَنُ - Jemen
jutrom biti, osvanuti - أَصْبَحَ   صَبَاحٌ - jutro
večerom biti, omrknuti - أَمْسَى   مَسَاءٌ - večer

Evo nekoliko primjera:

Zaista je Allah poslao svoje poslanike sa jasnim i odlučnim dokazima da opominju ljude. إِنَّ اللّهَ أَرْسَلَ رُسُلَهُ بِالْبَيِّنَاتِ وَالْحُجَجِ الْقَاطِعَةِ لِيُنْذِرُوا النَّاسَ

Allah nas je doista počastio razumom i tako nas odlikovao nad svim živim bićima. إِنَّ اللّهَ أَكْرَمَنَا بِالْعَقْلِ وَفَضَّلَنَا بِه عَلَى جَمِيعِ الْحَيْوَانَاتِ

Nas je Allah usrećio zato što nas je učinio sljedbenicima najvećeg među poslanicima Muhammeda, spas na njega.

إِنَّ رَبَّنَا أَسْعَدَنَا لأَنَّهُ جَعَلَنَا مِنْ أُمَّةِ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلاَمُ

Ne kuni se mnogo Bogom. لاَ تُقْسِمْ بِاللّهِ كَثِيراً

Plemenito postupajte sa djecom i uljepšajte njihov odgoj.

أَكْرِمُوا أَوْلاَدَكُمْ وَحَسِّنُوا آدَابَهُمْ

VJEŽBE   اَلتَّمْرِينَاتُ

1. Od ovih glagola izvedi četvrdu, treću i drugu vrstu ako ima logike u značenju, pa ih uvrsti u rečenice. Također od datih imenica izvedi moguće glagole.

kupiti - شَرَى	naslijeđe - وِرْثٌ
smijati se - ضَحِكَ	pustiti, napustiti ženu - طَلَقَ
smilovati se - رَحِمَ	biti dalek - بَعُدَ
obećati - وَعَدَ	oprostiti - غَفَرَ
dug - دَيْنٌ	biti velik - عَظُمَ
snijeg - ثَلْجٌ	pasti, otpasti (plod) - سَقَطَ
vjetar - رِيحٌ	čuti - سَمِعَ
strah - خَوْفٌ	izaći - خَرَجَ
bolest - مَرَضٌ	ubiti - قَتَلَ

2. Prevedi na arapski jezik:

Trebaš se naučiti razlikovati iskrenog od lažljivca. Imaš samo (فَقَطْ) jednu čokoladu - kolač (شُوكُولاَتَه) ili (حَلاَوَةٌ) pa to podijeli između vas troje. Kad prolaziš pored starijih osoba (شَخْصٌ) , pozdravi i budi prijatan! Dužnost svakog dobrog čovjeka je da pomaže drugima. Mi se međusobno pomažemo. Kad se završi rat (حَرْبٌ), mi ćemo opet ići po lijepoj Bosni i radovati se susretu s njom. Jedini drug koji nije licemjer jeste knjiga. Bog vas blagoslovio i pomagao i nama i vama. Predaj ovu poruku predsjedniku skupštine. Čini dobro pa će se i tebi činiti dobro!

3. Od gornjih glagola i proširenih vrsta napravi participijalne oblike pa njima zamijeni glagolsko vrijeme u konstruiranoj rečenici, npr.:

Moj brat je pisao pismo svome kolegi. أَخِي كَتَبَ رِسَالَةً لِزَمِيلِه

أَخِي كَاتِبُ رِسَالَةٍ لِزَمِيلِه

4. Vokaliziraj i prevedi:

فِي أَسْوَاقِ الْمَدِينَةِ

ـــ حَلَّ فَلاَّحَانِ بِالْعَاصِمَةِ وَطَافَا بِشَوَارِعِهَا وَمَغَازَاتِهَا ثُمَّ اتَّفَقَا عَلَى زِيَارَةِ الأَسْوَاقِ. وَهَذَا أَحَدُهُمَا يَرْوِي مَا شَاهَدَاهُ فِيهَا.

قَالَ صَاحِبِي: إِنِّي لَيَحْزُنُنِي أَنْ أَعُودَ قَبْلَ أَنْ أَرَى أَسْوَاقَ الْحَاضِرَةِ وَأَقِفَ عَلَى شَيْءٍ مِنْ عَادَاتِهَا. قُلْتُ لِلَّهِ أَبُوكَ! فَمَا عَدَوْتَ مَا فِي النَّفْسِ... فَمَا لَبِثَ صَاحِبِي أَنْ رَمَى بِنَفْسِهِ فِي غُمَارِ هَذَا الزُّحَامِ، وَتَعَقَّبْتُهُ أُزَاحِمُ مَرَّةً وَأَزْوَرُّ أُخْرَى، حَتَّى خَلَصْنَا الِىَ مَرْقَبٍ يُمَكِّنُنَا مِنَ الإِشْرَافِ. ثُمَّ أَخَذْنَا نَتَأَمَّلُ فِي سَوَادِ هَذَا النَّاسِ فَإِذَا التُّجَّارُ مُنْتَشِرُونَ عَلَى أَبْوَابِ الْحَوَانِيتِ وَإِذَا السِّلَعُ مَعْرُوضَةٌ لِلْمُسَاوَمَةِ. وَقَدْ جَعَلَ كُلٌّ يُبَالِغُ فِي تَنْفِيقِ سِلْعَتِهِ بِضُرُوبِ التَّمَلُّقِ، وَصُنُوفِ التَّزْوِيقِ. فَكَانَ التَّاجِرُ لاَ يَمُرُّ بِهِ مَارٌّ إِلاَّ جَذَبَ بِطَرَفِ رِدَائِهِ وَأَدَارَهُ عَلَى الإِبْتِيَاعِ مِنْ حَانُوتِهِ مُزَيِّنًا لَهُ حُسْنَ سِلْعِهِ مُلِحًّا عَلَيْهِ بِالرَّجَاءِ مُقْسِمًا لَهُ بِكُلِّ مُحَرَّجَةٍ مِنَ الأَيْمَانِ أَنَّ مَا دَعَاهُ إِلَى ابْتِيَاعِهِ لاَ يُوجَدُ عِنْدَ غَيْرِهِ وَأَنَّهُ فَاتَهُ الظَّفَرُ بِهِ فَقَدْ فَاتَهُ الْحَظُّ وَأَخْطَأَهُ التَّوْفِيقُ.

RIJEČI اَلْكَلِمَاتُ

oklijevati, zadržavati se - لَبِثَ   mjesta sukoba - مَغَازَاتٌ

mnoštvo, gomila - غُمَارٌ   složiti se - إِتَّفَقَ

mnoštvo, gomila - زُحَامٌ   trgovi - أَسْوَاقٌ

ići u stopu za - تَعَقَّبَ   pripovijedati - رَوَى ـ يَرْوِي

odvratiti od, odbiti se od - إِزْوَرَّ   vidjeti razgledati - شَاهَدَ

		أَكْرَمَ ـ يُكْرِمُ بَابُ الإِفْعَالِ ـ مَعْلُومٌ	
		اَلْمَاضِى	اَلْمُضَارِعُ
jednina	3. l. m. r.	أَكْرَمَ	يُكْرِمُ
	3. l. ž. r.	أَكْرَمَتْ	تُكْرِمُ
	2. l. m. r.	أَكْرَمْتَ	تُكْرِمُ
	2. l. ž. r.	أَكْرَمْتِ	تُكْرِمِينَ
	1. l. oba r.	أَكْرَمْتُ	أُكْرِمُ
dvojina	3. l. m. r.	أَكْرَمَا	يُكْرِمَانِ
	3. l. ž. r.	أَكْرَمَتَا	تُكْرِمَانِ
	2. l. oba r.	أَكْرَمْتُمَا	تُكْرِمَانِ
množina	3. l. m. r.	أَكْرَمُوا	
	3. l. ž. r.	أَكْرَمْنَ	
	2. l. m. r.	أَكْرَمْتُمْ	
	2. l. ž. r.	أَكْرَمْتُنَّ	
	1. l. oba r.	أَكْرَمْنَا	

اَلْمَاضِى اَلْمَجْهُولُ ـ أُفْعِلَ ـ أُكْرِمَ

اَلْمُضَارِعُ اَلْمَجْهُولُ ـ يُفْعَلُ ـ يُكْرَمُ

أَمْرُ الْحَاضِرِ ـ أَفْعِلْ ـ أَكْرِمْ

نَهْىُ الْحَاضِرِ ـ لاَ تُفْعِلْ ـ لاَ تُكْرِمْ

إِسْمُ الْفَاعِلِ ـ مُفْعِلٌ ـ مُكْرِمٌ

إِسْمُ الْمَفْعُولِ ـ مُفْعَلٌ ـ مُكْرَمٌ

اَلْمَصْدَرُ ـ إِفْعَالٌ ـ إِكْرَامٌ

Imperativ za 3. l. kojim se zapovijeda nije ništa drugo nego المجزوم (jusiv) skraćeni način sa česticom لِـ a kojim se zabranjuje sa česticom لا

neka (on) počasti لِيُكْرِمْ

neka ne počasti لاَ يُكْرِمْ

SEDMA LEKCIJA   اَلدَّرْسُ السَّابِعُ

PETA PROŠIRENA VRSTA
(babu-t-taf'uli بَابُ التَّفَعُّلِ)

Od ove do devete vrste zaključno su one vrste proširenih osnova koje imaju po dva dodata konsonanta. Prema tome, oblik na koji dolazi ova vrsta je:

اَلْمَاضِي - تَعَلَّمَ   اَلْمُضَارِعُ - يَتَعَلَّمُ   اَلْمَصْدَرُ - تَعَلُّمٌ

poučavao je sâm sebe, naučio je

Iz oblika se vidi da je ovo vrsta koja je nastala od druge vrste a kojoj je s početka dodat konsonant تَـ. Ovaj konsonant je tu vrstu učinio refleksivnom i pokazuje radnju koju subjekat ili vrši ili trpi na sebi. Ako smo imali u drugoj vrsti jedanput prelazan glagol, on će u petoj vrsti postati neprelazan. Ako je glagol u petoj vrsti denominalan (nastao od imenice i on će, također, biti neprelazan. Neprelazni glagoli nemaju pasiva.

Da vidimo u čemu je razlika između refleksiva (jer on nema pasiva?) i pasiva. U refleksivnim glagolima često je subjekat istovremeno i objekat - تَعَلَّمَ - sam sebe je podučavao. U obliku pasiva objekat postaje subjekat a pravi se subjekat ispušta, npr.: تُعُلِّمَ - podučavan je.

Ako glagol iz druge vrste, gdje je bio dvostruko prelazan, pređe u petu vrstu, bit će jednostruko prelazan, npr.: عَلَّمَ مُحَمَّدٌ أَخَاهُ الْقِرَاءَةَ - Naučio je Muhamed brata čitanju. تَعَلَّمَ مُحَمَّدٌ قِرَاءَةً - Naučio je Muhammed čitati.

Ovi glagoli znače da je neko sebe učinio nečim što nije bio, npr. تَكَبَّرَ - oholiti se, praviti se velik - تَعَرَّبَ - Arapom se činiti - تَنَبَّأَ - praviti se (Božijim) vjerovjesnikom - تَنَصَّرَ - pokrstiti se.

Evo nekoliko primjera:

إِذَا تَكَلَّمْتَ كَلِمَةً مَلَكَتْكَ وَإِذَا لَمْ تَتَكَلَّمْ بِهَا مَلَكْتَهَا

Ako rekneš riječ, ona te posjeduje a ako je ne rekneš, ti nju posjeduješ. (naša poslovica: Zlatna je koja iza zuba ostane!).

إِذَا تَغَيَّرَ السُّلْطَانُ تَغَيَّرَ الزَّمَانُ

Kada se (ako se) promijeni vladar, promijeni se i vrijeme.

مَنْ لَمْ يَتَعَلَّمْ فِى صِغَرِهِ لَمْ يَتَقَدَّمْ فِى كِبَرِهِ

Ko se ne nauči u mladosti, neće napredovati u starosti.

إِنَّمَا الْعِلْمُ بِالتَّعَلُّمِ

Znanje je samo u učenju (samog sebe).

اَلْعَاقِلُ لاَ يَتَكَلَّمُ إِلاَّ لِحَاجَةٍ

Mudar govori samo kad treba (po potrebi).

لاَ تَقُلْ مِنْ غَيْرِ تَفَكُّرٍ وَلاَ تَعْمَلْ مِنْ غَيْرِ تَدَبُّرٍ

Ne govori bez razmišljanja a ne radi bez reda.

لاَ يَتَكَبَّرُ إِلاَّ كُلُّ وَضِيعٍ وَلاَ يَتَوَاضَعُ إِلاَّ كُلُّ رَفِيعٍ

Samo se svaki neznatan (nizak) oholi a samo se svaki visok (značajan) skromnim pokazuje.

VJEŽBE اَلتَّمْرِينَاتُ

1. Prevedi na arapski jezik:

Govoriš li arapski ili neki drugi strani jezik?

Čudno nam je da neki ljudi ne misle o koristima (فَائِدَةٌ) poznavanja jezika. Sve što je na ovom svijetu mijenja se. Nemoj se praviti bolestan - razboljet ćeš se. Učite sa pravilnostima (قَوَامٌ) pisanja. Dotjerajte svoj rukopis (خَطٌّ). Naobrazba (تَأَدُّبٌ) je čovjekov trajni (إِلَى الأَبَدِ) ukras (زِينَةٌ). Razgovarali smo o ratu koji naša država trpi već više od tri godine. Progres (تَقَدُّمٌ) je ono što svi želimo u ovoj zemlji. Bez reda i rada nema nikakva progresa. Za vrijeme jake zime (بَرْدُ الشِّتَاءِ) sve rijeke (نَهَرٌ ـ أَنْهَارٌ) se zamrznu.

2. Prevedi na bosanski jezik:

أَخِى الْعَزِيزُ

اَبْعَثُ لَكَ سَلاَمِى وَتَحِيَّتِى وَأَرْجُو أَنْ تَكُونَ وَالأُسْرَةُ بِخَيْرٍ. مَا اَحْلَى بَيْرُوتَ، يَا أَخِى. مَنَاظِرُهَا الطَّيِّبَةُ فِى غَايَةِ الْجَمَالِ. جِبَالُهَا وَتِلاَلُهَا وَشَوَاطِئُهَا رَائِعَةٌ وَمَلاَهِيهَا اللَّيْلِيَّةُ سَاحِرَةٌ. وَمَا اَلْطَفَ رَقَصَاتِ الدَّبْكَةِ وَالأَغَانِى اللُّبْنَانِيَّةَ الشَّعْبِيَّةَ. يَقُولُ النَّاسُ: لُبْنَانُ سَوِيسْرَا الشَّرْقِ وكَانَ يَجِبُ أَنْ يَقُولُوا: سَوِيسْرَا لُبْنَانُ الْغَرْبِ. وَمَعَ ذَلِكَ فَأَنَا مُشْتَاقٌ إِلَى وَطَنِى.

3. Napiši jedno kratko pismo svojoj poznanici (poznaniku) iz Sarajeva. U njemu opiši Sarajevo u miru.

4. Evo još nekih vremenskih odrednica. Uz njih i ostale zgodne izraze koje si naučio (la) napiši deset rečenica.

rano - بَاكِرًا
kasno - مُتَأَخِّرًا
sutra - بُكْرَةً - غَدًا
jučer - اَلْبَارِحَةَ - أَمْسِ
prekjučer - أَوَّلَ أَمْسِ
prošle sedmice - الأسْبُوعَ الْمَاضِي
prošlog mjeseca - اَلشَّهْرَ الْمَاضِي
prošle godine - السَّنَةَ الْمَاضِيَةَ
iduće sedmice - اَلأُسْبُوعَ الْقَادِمَ
lijep li je! - مَا أَحْلَى
savršene ljepote - غاية الجمال
brda i brežuljci - اَلْجِبَالُ وَالتِّلاَلُ
obale - شَوَاطِىءُ
ja sam poželio - أَنَا مُشْتَاقٌ
pozdrav i dobre želje - سَلاَمِي وَتَحِيَّتِي

svaki dan - كُلَّ يَوْمٍ
svake sedmice - كُلَّ أُسْبُوعٍ
svakog mjeseca - كُلَّ شَهْرٍ
u sedmici - فِي الأُسْبُوعِ
dnevni - يَوْمِيٌّ
nedjelja - يَوْمُ الأحَدِ
ponedjeljak - يَوْمُ الاثْنَيْنِ
utorak - يَوْمُ الثُّلاَثَاءِ
srijeda - يَوْمُ الأرْبِعَاءِ
četvrtak - يَوْمُ الْخَمِيسِ
petak - يَوْمُ الْجُمُعَةِ
subota - يَوْمُ السَّبْتِ
vrsta plesa,
slepovanje- رَقَصَاتُ الدَّبْكَةِ
usprkos tome - مَعَ ذَلِكَ

بَابُ التَّفَعُّلِ – مَعْلُومٌ مِنْ فِعْلِ تَمَرَّنَ vježbati se

		اَلْمَاضِي	اَلْمُضَارِعُ
jednina	3. l. m. r.	تَمَرَّنَ	يَتَمَرَّنُ
	3. l. ž. r.	تَمَرَّنَتْ	تَتَمَرَّنُ
	2. l. m. r.	تَمَرَّنْتَ	تَتَمَرَّنُ
	2. l. ž. r.	تَمَرَّنْتِ	تَتَمَرَّنِينَ
	1. l. oba r.	تَمَرَّنْتُ	أَتَمَرَّنُ
dvojina	3. l. m. r.	تَمَرَّنَا	يَتَمَرَّنَانِ
	3. l. ž. r.	تَمَرَّنَتَا	تَتَمَرَّنَانِ
	2. l. oba r.	تَمَرَّنْتُمَا	تَتَمَرَّنَانِ
množina	3. l. m. r.	تَمَرَّنُوا	يَتَمَرَّنُونَ
	3. l. ž. r.	تَمَرَّنَّ	يَتَمَرَّنَّ
	2. l. m. r.	تَمَرَّنْتُمْ	تَتَمَرَّنُونَ
	2. l. ž. r.	تَمَرَّنْتُنَّ	تَتَمَرَّنَّ
	1. l. oba r.	تَمَرَّنَّا	نَتَمَرَّنُ

اَلْمَاضِي اَلْمَجْهُولُ ـ تُمُرِّنَ

اَلْمُضَارِعُ الْمَجْهُولُ ـ يُتَمَرَّنُ

أَمْرُ الْحَاضِرِ ـ تَمَرَّنْ

نَهْيُ الْحَاضِرِ ـ لاَ تَتَمَرَّنْ

إِسْمُ الْفَاعِلِ ـ مُتَمَرِّنٌ

إِسْمُ الْمَفْعُولِ ـ مُتَمَرَّنٌ

اَلْمَصْدَرُ ـ تَمَرُّنٌ

OSMA LEKCIJA اَلدَّرْسُ الثَّامِنُ

ŠESTA PROŠIRENA VRSTA
(babu-t-tafa'uli بَابُ التَّفَاعُلِ)

Ovo je vrsta koja je slična trećoj vrsti i oblikom i značenjem. Dakle, dodamo li između prvog i drugog konsonanta (ا) a s početka jedno تَ dobit ćemo oblik.

الماضى - تَفَاعَلَ المضارع - يَتَفَاعَلُ المصدر - تَفَاعُلٌ

Značenje ove vrste jeste:

1. Izražava radnju koja se odnosi na više lica ili stvari pa zato subjekat ovih glagola mora biti ili zbirna imenica ili množina pri čemu glagol može ostati u jednini, npr.:

Raspravljale (diskutirale) su vođe. تَنَاقَشَ الزُّعَمَاءُ

Izmirio se narod. تَصَالَحَ الشَّعْبُ

Reciprocitet ove vrste nešto je drugačiji od onog u trećoj vrsti - kao što je to iz primjera vidljivo.

2. Slog - تَ - koji je vrsti dodat spočetka učinio ju je refleksivnom. Ali, kao što ćemo iz primjera vidjeti, to je radnja koja se proteže na lice koje je u trećoj vrsti bilo objekat, npr.:

Muhamed je sreo Hasana. قَابَلَ مُحَمَّدٌ حَسَنًا

Susreli su se Muhamed i Hasan. تَقَابَلَ مُحَمَّدٌ وَحَسَنٌ

3. Ovi glagoli pokazuju radnju kojom se neko izdaje ili pretvara onim što nije, npr.: praviti se mrtvim تَمَاوَتَ

praviti se slijep - تَعَامَى

4. Glagoli ove vrste katkad ukazuju na radnju koja se događa postepeno, s vremena na vrijeme, npr.:

Uspinjala se vojska (jedan po jedan). تَصَاعَدَ الْجَيْشُ (وَاحِدًا وَاحِدًا)

5. Nekad ima značenje prve vrste, kao npr. u glagolu تَعَالَى - uzvišen (jedan od 99 atributa za riječ - اَللّٰهُ).

6. Ako više subjekata istvoremeno i zajednički trpe radnju, onda ovakav glagol dođe u pasivu, npr.:

Ugovorio je posao - تَوَاعَدَ الْعَمَلَ

Posao je ugovoren - تُوُوعِدَ الْعَمَلُ

Ima još jedna važna glasovna pojave koja se javlja kad određeni konsonanti u prvoj vrsti u kontaktu sa slogom - تَـ - i pete i šeste vrste teže da se izjednače a zatim se slijevaju u jedan glas - مُشَدَّدٌ. Kad se nađu na taj način dva ista konsonanta, da bi se pojačali (slili u jedan), prvom moramo ukinuti vokal. Pošto se sakinom ne može početi - na početak tako stavljamo elif - ا.

Najprije evo tih konsonanata: ت ث د ذ ز س ش ص ض ط ظ

A evo primjera iz kojih se lahko dade uočiti promjena koju smo naveli

إِطَّهَّرَ → إِطْطَهَّرَ → طْطَهَّرَ → طَطَهَّرَ → تَطَهَّرَ

إِثَّبَّتَ → إِثْثَبَّتَ → ثْثَبَّتَ → ثَثَبَّتَ → تَثَبَّتَ

إِثَّاقَلَ → إِثْثَاقَلَ → ثْثَاقَلَ → ثَثَاقَلَ → تَثَاقَلَ

Na ovakav način tj. ovim putem nastalo je mnogo glagola pa se, da bismo došli do njihovog značenja, moramo vraćati prvoj vrsti.

Evo još nekoliko glagola na kojima smo već izvršili sve pomenute radnje. Raščlani ih tako da dobiješ prvu vrstu:

إِذَّكَّرَ ـ إِصَّدَّقَ ـ إِزَّمَّلَ ـ إِشَّبَّهَ ـ إِدَّثَّرَ ـ إِسَّمَّعَ ـ إِدَّثَّرَ ـ

إِسَّامَعَ ـ إِتَّابَعَ ـ إِزَّيَّنَ ـ إِضَّارَبَ ـ إِظَّلَّمَ ـ إِزَّكَّى ـ إِصَّابَرَ

Ovakve promjene se javljaju u svim glagolskim oblicima osim u infinitivu, npr.:

إِطَّهَّرَ ـ يَطَّهَّرُ ـ إِطَّهَّرْ ـ لاَ تَطَّهَّرْ ـ مُطَّهَّرٌ ـ مُطَّهِّرٌ

إِثَّاقَلَ ـ يَثَّاقَلُ ـ إِثَّاقَلْ ـ لاَ تَثَّقَلْ ـ مُثَّقِلٌ ـ مُثَّاقَلٌ

VJEŽBE اَلتَّمْرِينَاتُ

1. Ovih nekoliko primjera prevedi:

ـ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمُ انْفِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ اثَّاقَلْتُمْ إِلَى الأَرْضِ أَرَضِيتُمْ بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَمَا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فِي الآخِرَةِ إِلاَّ قَلِيلٌ (القرآن)

ـ اَلْمَسْجِدُ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَى مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ، فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا، وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَّهِّرِينَ. (القرآن)

ـ يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنْذِرْ (القرآن)

ـ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى وَفَّقَنَا لِلتَّفَاهُمِ وَعَدَمِ التَّنَازُعِ .

RIJEČI اَلْكَلِمَاتُ

korist, uživanje - مَتَاعٌ ـ أَمْتِعَةٌ
osnovati, utemeljiti - أَسَّسَ
bogobojaznost - تَقْوىً
preči, važniji - أَحَقُّ
nametati se u trgovini - تَنَاجَشَ
opomenuti - أَنْذَرَ
sporazumjeti se - تَفَاهَمَ
ići u rat - نَفَرَ
oklijevati - إِثَّاقَلَ
težiti - إِثَّاقَلَ إِلَى
biti zadovoljan - رَضِيَ
zavidjeti jedan drugom - تَحَاسَدَ
mrzirti jedan drugog - تَبَاغَضَ
prekriti se - إِدَّثَّرَ
uputiti - وَفَّقَ
ne biti, ne imati - عَدِمَ
stajati (pred Bogom u namazu) - قَامَ
ne slagati se, raditi jedan protiv drugog - تَدَابَرَ

حُرِّيَّةُ الْفَرْدِ تُحَدِّدُهَا مَصْلَحَةُ الْجَمَاعَةِ

كُلُّنَا نُحِبُّ الْحُرِّيَّةَ . نُنَادِي بِهَا لِلْفَرْدِ وَلِلْمُجْتَمَعِ وَلِكُلِّ الشُّعُوبِ وَنُكَافِحُ فِي سَبِيلِ تَحْقِيقِهَا .

وَالَّذِي يُحِبُّ الْحُرِّيَّةَ لِنَفْسِهِ لاَ بُدَّ أَنْ يُحَافِظَ عَلَى حُقُوقِ غَيْرِهِ وَحُرِّيَّتِهِ . وَيُخْطِىءُ مَنْ يَظُنُّ أَنَّ الْحُرِّيَّةَ لَيْسَ لَهَا قُيُودٌ وَأَنَّهَا تُبِيحُ لَهُ أَنْ يَفْعَلَ مَا يَشَاءُ وَلَوْ كَانَ فِيهِ إِضْرَارٌ بِغَيْرِهِ .

وَ هَذَا الْحَدِيثُ الشَّرِيفُ يُوَضِّحُ لَكَ الْحُرِّيَّةَ بِمَعْنَاهَا الصَّحِيحِ، وَيُبَيِّنُ وَاجِبَ الانْسَانِ نَحْوَ حُرِّيَّةِ الآخَرِينَ وَحُقُوقِهِمْ .

قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :

»إِنَّ قَوْمًا رَكِبُوا سَفِينَةً، فَاقْتَسَمُوا، فَصَارَ لِكُلِّ رَجُلٍ مِنْهُمْ مَوْضِعٌ فَنَقَرَ رَجُلٌ مِنْهُمْ مَوْضِعَهُ بِالْفَأْسِ، فَقَالَ لَهُ :

مَا تَصْنَعُ ؟!

قَالَ : هُوَ مَكَانِي أَصْنَعُ فِيهِ مَا شِئْتُ .

فَإِنْ أَخَذُوا عَلَى يَدِهِ نَجَا وَنَجَوْا وَإِنْ تَرَكُوهُ هَلَكَ وَهَلَكُوا« .

اَلْمُنَاقَشَةُ

١) مَا مَعْنَى »إقْتَسَمُوا« وَ »نَقَرَ« ؟ وَمَا الْمَقْصُودُ مِنْ قَوْلِهِ »أَخَذُوا عَلَى يَدِهِ« ؟

٢) مَذَا صَنَعَ الرَّجُلُ فِي مَوْضِعِهِ مِنَ السَّفِينَةِ؟

٣) لِمَاذَا أَنْكَرَ الرُّكَّابُ عَلَيْهِ ذَلِكَ؟

٤) كَيْفَ تَفْهَمُ مَعْنَى الْحُرِّيَّةِ مِنْ هَذَا الْحَدِيثِ؟

٥) يُعَلِّمُنَا الْحَدِيثُ كَيْفَ نُعَامِلُ الْمُفْسِدِينَ الَّذِينَ يُسِيئُونَ إِلَى الْمُجْتَمَعِ.

RIJEČI اَلْكَلِمَاتُ

podijeliti (se) - إِقْتَسَمَ	sloboda - حُرِّيَّةٌ
probušiti - نَقَرَ	boriti se (protiv) - كَافَحَ
značenje - مَعْنَى	griješiti - أَخْطَأَ ـ يُخْطِىءُ
cilj, namjera - مَقْصُودٌ	odobriti - أَبَاحَ ـ يُبِيحُ
ne odobravati - أَنْكَرَ	šteta - إِضْرَارٌ
putnici - رُكَّابٌ	objasniti, učiniti jasnim - وَضَّحَ
zajednica, društvo - مُجْتَمَعٌ	objasniti, učiniti jasnim - بَيَّنَ

radi ostvarenja - فِي سَبِيلِ تَحْقِيقِ

Prevedi na arapski jezik:

Jučer sam bio (la) na jednoj zabavi (حَفْلَةٌ). Čudno je da su svi koji su se našli tu bili meni nepoznati. Nisam imao s kim rarazgovarati pa sam razmišljao odmah da se vratim. Baš sam bio raspoložen za odlazak (يَنْشَرِحُ صَدْرِى). Mada (بَيْنَمَا) nema iskustva (تَجَارُبٌ) ipak sam prišao jednoj grupi u kojoj se diskutiralo o politici (سِيَاسَةٌ). Čudo mi je (čudim se) kako se ne razumiju i počinje svađa. Ja sam se uputio prema (نَحْوَ) vratima i polahko otišao svojoj kući.

sporazumjeti se تَفَاهَمَ : بَابُ التَّفَاعُلِ مَعْلُومٌ مِنْ فِعْلٍ			
		اَلْمَاضِي	اَلْمُضَارِعُ
jednina	3. l. m. r.	تَفَاهَمَ	يَتَفَاهَمُ
	3. l. ž. r.	تَفَاهَمَتْ	تَتَفَاهَمُ
	2. l. m. r.	تَفَاهَمْتَ	تَتَفَاهَمُ
	2. l. ž. r.	تَفَاهَمْتِ	تَتَفَاهَمِينَ
	1. l. oba r.	تَفَاهَمْتُ	أَتَفَاهَمُ
dvojina	3. l. m. r.	تَفَاهَمَا	يَتَفَاهَمَانِ
	3. l. ž. r.	تَفَاهَمَتَا	تَتَفَاهَمَانِ
	2. l. oba r.	تَفَاهَمْتُمَا	تَتَفَاهَمَانِ
množina	3. l. m. r.	تَفَاهَمُوا	يَتَفَاهَمُونَ
	3. l. ž. r.	تَفَاهَمْنَ	يَتَفَاهَمْنَ
	2. l. m. r.	تَفَاهَمْتُمْ	تَتَفَاهَمُونَ
	2. l. ž. r.	تَفَاهَمْتُنَّ	تَتَفَاهَمْنَ
	1. l. oba r.	تَفَاهَمْنَا	نَتَفَاهَمُ

الماضى المجهول ـ تُفُوهِمَ

المضارع المجهول ـ يُتَفَاهَمُ

أَمْرُ الحاضر ـ تَفَاهَمْ

نَهْيُ الْحَاضِرِ – لاَ تَتَفَاهَمْ

إِسْمُ الفاعل ـ مُتَفَاهِمٌ

إِسْمُ الْمَفْعُولِ – مُتَفَاهَمٌ

المصدر ـ تَفَاهُمٌ

DEVETA LEKCIJA اَلدَّرْسُ التَّاسِعُ

SEDMA PROŠIRENA VRSTA
(babu-l-infi'ali بَابُ الانْفعال)

Ova vrsta nastaje ako se temeljnoj vrsti (tj. prvoj vrsti) doda kao prefiks zatvoren slog إِنْـ pa su joj oblici

الماضى ـ اِنْفَعَلَ المضارع ـ يَنْفَعِلُ المصدر ـ انْفِعَالٌ

Značenje glagola ove vrste uglavnom je refleksivno (povratno) ali oni često svojim aktivom iskazuju da neko nešto trpi, dakle, pasiv (مُطَاوَعَةٌ), npr.:

razbiti se - إِنْكَسَرَ كَسَرَ - razbiti
raspuknuti se - إِنْشَقَّ شَقَّ - rascijepiti
otići, udaljiti se - إِنْصَرَفَ صَرَفَ - vratiti
razveseliti se - إِنْبَسَطَ بَسَطَ - razastrijeti
biti ranjen - إِنْجَرَحَ جَرَحَ - raniti
biti prevaren - إِنْخَدَعَ خَدَعَ - varati

Ova vrsta nema pasivnih oblika.

Evo nekoliko primjera:

Bio(la) sam putovao(la), zatim sam se uputio(la) kući. كُنْتُ قَدْ سَافَرْتُ ثُمَّ انْصَرَفْتُ اِلىَ الْبَيْتِ

Jako sam se obradovao kad smo se sreli. إِنْبَسَطْتُ إِنْبِسَاطًا شَدِيداً عِنْدَمَا الْتَقَيْنَا

Bio (la) sam prevaren (a) tvojom pričom pa zbog toga zaboravi što se među nama zbilo. إِنْخَدَعْتُ بِكَلاَمِكَ فَلأَجْلِ هَذَا إِنْسَ مَا جَرَى بَيْنَنَا

Ne prekidaj ljubavnu vezu između nas dvoje. لا تَنْصَرِمْ حَبْلَ الْمَوَدَّةِ بَيْنِى وَبَيْنَكَ

VJEŽBE اَلتَّمْرِينَاتُ

1. Prevedi na arapski jezik:

Pazi (حَاسِبْ) kad ideš ulicom koja se dijeli na dvije strane (dijeli - تَفَرَّعَ). Putovali smo zajedno sve do Dubrovnika, onda sam se ja ukrcao na brod i prešao

u Italiju. Ja želim od svega srca da naš neprijatelj bude pobijeđen i ponižen, pa da ode odakle je i došao. Otkrila se tajna veza između naših neprijatelja. Naši ministri su učestvovali na simpoziju (مِهْرَجَان) evropskih država. Naša republika Bosna i Hercegovina je nezavisna i slobodna država. Razbila sam vazu koja mi je bila draga uspomena. Naši neprijatelji su se povukli iza naših granica. Ja sam se nadala da će naš neprijatelj biti poražen (إِنْهَزَمَ).

2. Od datih riječi (a i drugih - naučenih) sačini rečenice. Zatim na istoj rečenici izmijeni sve glagolske oblike i upotrijebi negativne oblike glagola tamo gdje smisao to dozvoljava:

školska zgrada - بِنَاءُ الْمَدْرَسَةِ	žestok vjetar - شِدَّةُ الرِّيحِ
školsko dvorište - سَاحَةٌ - حَدِيقَةٌ	slobodan, samostalan - مُسْتَقِلٌّ
školski pribor - طَقْمُ الْمَدْرَسَةِ	graditi - بَنَى
osnovna škola - مَدْرَسَةٌ إِبْتِدَائِيَّةٌ	proširiti - تَوَسَّعَ
srednja škola - مَدْرَسَةٌ ثَانَوِيَّةٌ	otvoriti se - إِنْفَتَحَ
zanatska škola - مَدْرَسَةٌ صِنَاعِيَّةٌ	udružiti se - تَشَارَكَ
koledž - كُلِّيَّةٌ	iščupati se - إِنْقَعَرَ
fakultet - كُلِّيَّةٌ	osamiti se, izdvojiti se - إِنْفَرَدَ
univerzitet - جَامِعَةٌ	zavidjeti - تَحَاسَدَ
institut - مَعْهَدٌ	uputiti na uspjeh - وَفَّقَ
direktor - مُدِيرٌ	mrziti se međusobno - تَبَاغَضَ
dekan - عَمِيدٌ	razumjeti se - تَفَاهَمَ
nadzornik - نَاظِرٌ	raspoložiti se - إِنْشَرَحَ
arhivar - مُسَجِّلٌ	praviti se bolestan - تَمَارَضَ
protokol - سِجِلٌّ	ozbiljno se razboljeti - تَمَرَّضَ
predsjednik - رَئِيسٌ	uključiti se - إِنْدَمَجَ
predsjednik države - رَئِيسُ الدَّوْلَةِ	odvojiti se - إِنْفَصَلَ
drveće, stabla - شَجَرٌ	sići, spustiti se - إِنْحَدَرَ

جَمَالُ الزَّهْرِ

اَلزَّهْرُ جَمِيلٌ. أَلْوَانُهُ مُتَعَدِّدَةٌ وَأَشْكَالُهُ بَدِيعَةٌ وَأَوْرَاقُهُ حَرِيرِيَّةٌ وَرَائِحَتُهُ فِى أَكْثَرِ الأَحْيَانِ طَيِّبَةٌ عَطِرَةٌ. تَرَاهُ فِى الْمَنَازِلِ قَدْ نُسِّقَتْ أَنْوَاعُهُ وَوُضِعَتْ فِى الزَّهْرِيَّاتِ، وَ زُيِّنَتْ بِهَا الْمَوَائِدُ وَالْمَكَاتِبُ، وَجُمِّلَتْ بِهِ الْحَفَلاَتُ. وَبِهِ تُسَرُّ الْعَيْنَانِ وَتُشْرَحُ الصُّدُورُ. وَمِنْهُ تُسْتَخْرَجُ الْعُطُورُ وَيُصْنَعُ الشَّرَابُ وَبَعْضُ أَنْوَاعِ الْمُرَبَّى. وَالنَّاسُ يُحِبُّونَ الزَّهْرَ وَيُقِيمُونَ لَهُ الْمَعَارِضَ وَيُشَاهِدُ الْمُتَفَرِّجُونَ وَهُمْ يُقْبِلُونَ عَلَيْهَا. وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُعْنَى بِهِ كَمَا يُعْنَى بِالْغِذَاءِ فَيَحْرِصُ أَنْ يُشْبِعَ نَفْسَهُ بِجَمَالِهِ كَمَا يُشْبِعُ مَعِدَتَهُ بِالطَّعَامِ.

تَرْجِمْ هٰذَا النَّصَّ وَ أَجِبْ عَلَى هٰذِهِ الأَسْئِلَةِ:

- لِمَاذَا يُحِبُّ النَّاسُ الزَّهْرَ؟
- أُذْكُرْ بَعْضَ فَوَائِدِ الزَّهْرِ فِى الصِّنَاعَةِ!
- عَيِّنْ كُلَّ نَائِبِ الْفَاعِلِ!
- صِفْ لَنَا مَاذَا تَعْرِفُ مِنَ الزَّهْرِ وَعَنِ الزَّهْرِ!
- غَيِّرْ صُورَةَ الْفِعْلِ مَعَ نَائِبِ الْفَاعِلِ!

ضَعْ صُورَةَ الْفِعْلِ فِى بَابِ انْفِعَالِ!

اَلْكَلِمَاتُ RIJEČI

marmelada, džem - مُرَبًّى	bezbrojna - مُتَعَدِّدَةٌ
uputiti se ka - أَقْبَلَ عَلَى	oblici - اَشْكَالٌ
brinuti se o - عَنَى ـ عِنَايَةٌ (بـ)	krasna - بَدِيعَةٌ
najesti se, zadovoljiti - أَشْبَعَ	miris - رَائِحَةٌ
često, više puta - أَحْيَانًا	mirisna, aromatična - عَطِرَةٌ
industrija - صِنَاعَةٌ	sortirati, aranžirati - نَسَّقَ
ljepota cvijeća - جَمَالُ الزَّهْرِ	vaze - زَهْرِيَّاتٌ
boje - أَلْوَانٌ	stolovi, trpeze - مَوَائِدُ

Razgovor — اَلْمُحَادَثَةُ

NA GRANICI

(fi-l-hudûdi فِي الْحُدُودِ)

1) Gdje je vaš prijatelj?	١) أَيْنَ صَدِيقُكُمْ؟
2) On je sada kod kontrolora - carine.	٢) هُوَ الآنَ مَعَ مُفَتِّشِ الْجُمْرُكِ.
3) Molim Vas, popunite ove formulare!	٣) مِنْ فَضْلِكُمْ امْلَؤُا هَذِهِ الاسْتِمَارَةَ!
4) Imate li nešto za carinu?	٤) هَلْ عِنْدَكُمْ شَيْءٌ لِلْجُمْرُكِ؟
5) Molim, otvorite vaš prtljag!	٥) مِنْ فَضْلِكُمْ افْتَحُوا شُنَطَكُمْ!
6) Ja imam njemački fotoaparat.	٦) مَعِي آلَةُ التَّصْوِيرِ الأَلْمَانِيَّةُ.
7) Jesi li bio u kancelariji za pasoše?	٧) هَلْ ذَهَبْتَ إِلَى قَلَمِ الْجَوَازَاتِ؟
8) Nisam još.	٨) كَلاَّ، لَمْ أَذْهَبْ بَعْدُ.
9) Zašto kasniš?	٩) لِمَاذَا أَنْتَ مُتَأَخِّرٌ؟
10) Sad ću ići.	١٠) سَأَذْهَبُ الآنَ.
11) Ulazna viza je uredu.	١١) تَأْشِيرَةُ الدُّخُولِ جَاهِزَةٌ.

	otići =	بَابُ الإنْفِعَال مِنْ فِعْلٍ - إنْطَلَقَ	
		اَلْمَاضِى	اَلْمُضَارِع
jednina	3. l. m. r.	إنْطَلَقَ	يَنْطَلِقُ
	3. l. ž. r.	إنْطَلَقَتْ	تَنْتَلِقُ
	2. l. m. r.	إنْطَلَقْتَ	تَنْطَلِقُ
	2. l. ž. r.	إنْطَلَقْتِ	تَنْطَلِقِينَ
	1. l. oba r.	إنْطَلَقْتُ	أَنْطَلِقُ
dvojina	3. l. m. r.	إنْطَلَقْنَا	يَنْطَلِقَان
	3. l. ž. r.	إنْطَلَقَتَا	تَنْطَلِقَان
	2. l. oba r.	إنْطَلَقْتُمَا	تَنْطَلِقَان
množina	3. l. m. r.	إنْطَلَقُوا	يَنْطَلِقُونَ
	3. l. ž. r.	إنْطَلَقْنَ	يَنْطَلِقْنَ
	2. l. m. r.	إنْطَلَقْتُمْ	تَنْطَلِقُونَ
	2. l. ž. r.	إنْطَلَقْتُنَّ	تَنْطَلِقْنَ
	1. l. oba r.	إنْطَلَقْنَا	نَنْطَلِقُ

أمر الحاضر - إنْطَلِقْ
نهى الحاضر - لاَ تَنْطَلِقْ
إسم الفاعل - مُنْطَلِقٌ
المصدر - إنْطِلاَقٌ

Napomena:

U ovoj kao i u ostalim vrstama gdje se pojavljuje (hemze) taj elif (ا) je (هَمْزَةُ الْوَصْلِ) i ne čita se u kontekstnoj formi.

Samo u četvrtoj vrsti je (هَمْزَةُ الْقَطْعِ) i on se čita da se izbjegne poistovjećivanje sa prvom vrstom.

DESETA LEKCIJA اَلدَّرْسُ العَاشِرُ

OSMA PROŠIRENA VRSTA
(babu-l-ifti'ali بَابُ الإِفْتِعَالِ)

Ako se prvoj vrsti spočetka doda (ا) a između (فَاءُ الْفِعْلِ) i (عَيْنُ الْفِعْلِ) doda slog (تَ) dobili smo osmu proširenu vrstu. Njena paradigma je:

الماضى - إِفْتَعَلَ المضارع - يَفْتَعِلُ المصدر - إِفْتِعَالٌ

1. Glagoli ove vrste su, uglavnom, refleksivni a na našem jeziku uz njih dolazi refleksivna zamjenica u dativu ili u akuzativu, npr.:

sebi (si) - dativ

steći - إِكْتَسَبَ

staviti u dužnost, pretpostaviti - إِفْتَرَضَ

sebe (se) - akuzativ

zanimati se, raditi, baviti se - إِشْتَغَلَ

2. Glagoli ove vrste mogu biti i recipročni (مُشَارَكَةٌ) pa se tako u značenju približavaju šestoj vrsti, npr.:

natjecali su se - تَسَابَقَ - إِسْتَبَقَ

pobili su se - تَقَاتَلَ - إِقْتَتَلَ

3. Mnogo glagola osme vrste ne mijenja značenje iz prve vrste, npr.:

razmišljati - فَكَرَ - إِفْتَكَرَ

truditi se - جَهَدَ - إِجْتَهَدَ

hvaliti - مَدَحَ - إِمْتَدَحَ

Svi glagoli ove vrste koji se u bosanski jezik prenose kao refleksivni a zamjenica sebe (se) stoji u akuzativu - nemaju pasivnih oblika, npr.:

rastati se - إِفْتَرَقَ

Zbog sloga (تَ) i u ovoj vrsti dolazi do glasovnih promjena kao što smo već naučili u petoj i šestoj vrsti:

Ovo „jednačenje po zvučnosti" dolazi stoga što se neki glasovi uz (ت) infiks mijenjaju, i to se u arapskoj gramtici zove (إِدْغَامٌ) npr.: إِتَّبَعَ ← تَبِعَ slijediti. Kao što se iz primjera vidi, nakon slijevanja imamo jedan pojačan glas (ova pojava u arapskim gramatikama se naziva - مُشَدَّدٌ pojačanje).

Kad glagol prve vrste počinje konsonantom ث , on će se u osmoj vrsti pretvoriti u ت i tako će doći i do pojačanja i do oblika, kao npr.:

ثَبَتَ ← إثْتَبَتَ ← إثْثَبَتَ ← إثَّبَتَ

ali može i obrnuto

ustaliti se - إتَّبَتَ ← إتْتَبَتَ ← إثْتَبَتَ

Kad glagol prve vrste počinje fonemom د, onda će se ت pretvoriti u د (i ovo je asimilacija)

npr.: دَرَكَ ← إدْتَرَكَ ← إدَّرَكَ

i ذ može preći u د a može i obrnuto د u ذ npr.:

ذَخَرَ – pohraniti ← إذْتَخَرَ ← إذْذَخَرَ ← إذَّخَرَ

ali i إذْتَخَرَ ← إدْدَخَرَ ← إدَّخَرَ

i ز زَانَ - biti urešen, uljepšati se ← إزْدَانَ ← إزَّانَ

Konsonanti (emfatici) ص ض ط ظ u pogledu asimilacije pretvaraju ت u ط koji se katkad slijeva a katkad ne, npr.:

narediti da se napravi - إصَّنَعَ ← إصْطَنَعَ ← صَنَعَ - napraviti

gibati se, udarati se - إضَّرَبَ ← إضْطَرَبَ ← ضَرَبَ - tući

podnositi nepravdu - إظَّلَمَ ← إظْطَلَمَ ← ظَلَمَ - činiti nepravdu

Konsonanti i و i ى podliježu ovoj asimilaciji pa tako imamo

čuvati se - إتَّقَى ← وَقَى - čuvati

preduzeti - إتَّخَذَ ← (أَخَذَ) وَخَذَ - uzeti

kockati se - إتَّسَرَ ← يَسَرَ - kockati se

Evo još nekoliko primjera:

Allah nam je stavio u dužnost pet namaza tokom dana i noći. إفْتَرَضَ اللّٰهُ عَلَيْنَا خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ

Ako si bio sakrio ružan posao pred ljudima, neće ti biti moguće da ga sakriješ pred Allahom. إنْ كُنْتَ تَسْتَتِرُ عِنْدَ الْفِعْلِ الْقَبِيحِ عَنِ النَّاسِ فَإِنَّهُ لا يُمْكِنُكَ أَنْ تَسْتَتِرَ عَنِ اللّٰهِ

Moraš iskoristiti priliku za ovaj posao. لا بُدَّ أَنْ تَنْتَهِزَ لِهَذَا الْعَمَلِ الْفُرْصَةَ

Ako želiš iskoristiti ovu knjigu, pročitaj je. إنْ أَرَدْتَ أَنْ تَنْتَفِعَ بِهَذَا الكِتَابِ فَطَالِعْهُ

VJEŽBE اَلتَّمْرِينَاتُ

1. Prevedi na arapski jezik

Dala sam ti ovu vrijednu knjigu, ali sam uslovila da mi je vratiš čim pročitaš. Dobro razmisli o onome što hoćeš uraditi i pričuvaj (إِحْتَرَسَ) se da ti to neko ne pokvari (أَبْطَلَ). Kad smo saznali (إِطَّلَعَ) za uspjeh naše vojske, veoma smo se obradovali(إِنْبَسَطَ). Približilo se (إِقْتَرَبَ) proljeće (الرَّبِيعُ) pa me raduje lijepo vrijeme puno cvijeća, zelenila i ptica. Na našim granicama neprijatelj je poražen (إِنْهَزَمَ). Kloni se (اِجْتَنَبَ) zlih ljudi i zlih djela! Promisli prije nego što kažeš!

2. Evo nekoliko glagola - napravi od njih osmu vrstu pa je konjugiraj u svim oblicima a potom načini rečenice, za svaki glagol po jednu (u zagradi je vrsta kojom ćeš se poslužiti):

sastati se (VIII) جَمَعَ
izjednačiti (VIII) عَدَلَ
opametiti se (VIII) ذَكَرَ
veseliti se (VII) بَهَجَ
gledati, iščekivati (VIII) نَظَرَ
priznati (VIII) عَرَفَ
otići, udaljiti se (VII) صَرَفَ
kupovati (VIII) شَرَى
skratiti (VIII) حَصَرَ
ponosti se (VIII) فَخَرَ

a) Prevedi sa arapskog na bosanski jezik.

b) Izvadi sve glagolske oblike pa ih prevedi u proširene vrste i izmijeni i rečenice a time i smisao.

c) Zamijeni Bagdad za Sarajevo pa napišti o svom gradu desetak lijepih rečenica.

بَغْدَادُ

بُنِيَتْ بَغْدَادُ فِي عَهْدِ أَبِي جَعْفَرِ الْمَنْصُورُ الْخَلِيفَةَ الْعَبَّاسِيِّ الثَّانِي. مَا لَبِثَتْ أَنْ ازْدَهَرَتْ و احْتَوَتْ كُلَّ أَسْبَابَ التَّرَفِ وَالنَّعِيمِ فِي عَهْدِ هَارُونَ الرَّشِيدِ وَ ابْنِهِ الْمَأْمُونِ. وَبَعْدَ مُدَّةٍ قَصِيرَةٍ مِنْ بِنَائِهَا كَانَتْ عَرُوسَ الأَقْطَارِ الاسْلاَمِيَّةِ وَالأُورُوبِيَّةِ فَلَمْ يَكُنْ عَلَى وَجْهِ الأَرْضِ أَعْظَمَ مِنْهَا وَلَيْسَتْ تُقَاسُ بِهَا عَاصِمَةٌ الْبِزَنْطِيِّينَ (الْقُسْطَنْطِينِيَّةِ) وَعَاصِمَةُ شَارْلَمَان (بَارِيس) فِي الصِّنَاعَةِ أَوْ فِي الْعِلْمِ، وَلَمْ تُسَاوِهَا الشَّامُ وَلاَ فَارِسُ فِي عَهْدِ الدَّوْلَتَيْنِ الرُّمَانِيَّةِ وَالْفَارِسِيَّةِ. وَيُحَدِّثُنَا مُؤَرِّخُو بَغْدَادَ بِعَظَمَةِ هَذِهِ الْحَضَارَةِ حَتَّى إِذَا قَرَأْنَاهَا فَكَأَنَّمَا نَقْرَأُ وَصْفًا لِلْحَضَارَةِ الْعَصْرِيَّةِ.

RIJEČI اَلْكَلِمَاتُ

glavni grad (prijestonica) - عَاصِمَةٌ	izgrađen, sagrađen - بُنِيَتْ
biti jednak - سَاوَى - يُسَاوِى	epoha, era - عَهْدٌ
historičari - مُؤَرِّخُونَ	nije dugo potrajalo - مَا لَبِثَ
civilizacija, kultura - حَضَارَةٌ	sijati, svijetliti se - إِزْدَهَرَ
nevjesta, mlada - عَرُوسٌ	sakupti, nagomilati - إِحْتَوَى
pokrajine - أَقْطَارٌ	udoban život, izobilje - تَرَفٌ
lice zemlje - وَجْهُ الأَرْضِ	mjeriti se, porediti se - تُقَاسُ

Razgovor اَلْمُحَادَثَةُ

MI SMO U BANCI نَحْنُ فِي الْبَنْكِ

Hoćete li mi, molim vas, pokazati gdje je banka!

هَلْ يُمْكِنُكُمْ مِنْ فَضْلِكُمْ أَنْ تُشِيرُوا لِي أَيْنَ الْبَنْكُ؟

Tamo je, na suprotnoj strani.

هُنَاكَ فِي الْجِهَةِ الْمُقَابِلَةِ.

Koliki je danas kurs američkog dolara?

كَمْ سَعْرُ الصَّرْفِ لِلدُّولاَرِ الأَمَرِيكِيِّ

Neke od stranaka žele promijeniti čekove, a neke uzeti novac.

بَعْضُ الْعُمَلاَءِ يُرِيدُونَ صَرْفَ شِيكَاتٍ وَبَعْضُهُمْ تَحْوِيلَ الأَمْوَالِ.

Budite ljubazni pa mi promijenite ovaj ček - 100 američkih dolara.

مِنْ فَضْلِكُمْ اصْرِفُوا لِي هَذَا الشِّيكَ (مَائَةَ دُولاَرٍ أَمَرِيكِيٍّ)

U 12 sati i 3o minuta vratar zatvara vrata banke.

فِي السَّاعَةِ الثَّانِيَةَ عَشْرَةَ وَالنِّصْفِ يَقْفِلُ الْبَوَّابُ بَابَ الْبَنْكِ.

بَابُ الإِفْتِعَالِ ـ اَلْمَعْلُومُ مِنْ فِعْلٍ إِنْتَصَرَ Pobijediti			
		اَلْمَاضِى	اَلْمُضَارِع
jednina	3. l. m. r.	إِنْتَصَرَ	يَنْتَصِرُ
	3. l. ž. r.	إِنْتَصَرَتْ	تَنْتَصِرُ
	2. l. m. r.	إِنْتَصَرْتَ	تَنْتَصِرُ
	2. l. ž. r.	إِنْتَصَرْتِ	تَنْتَصِرِينَ
	1. l. oba r.	إِنْتَصَرْتُ	أَنْتَصِرُ
dvojina	3. l. m. r.	إِنْتَصَرَا	يَنْتَصِرَانِ
	3. l. ž. r.	إِنْتَصَرَتَا	تَنْتَصِرَانِ
	2. l. oba r.	إِنْتَصَرْتُمَا	تَنْتَصِرَانِ
množina	3. l. m. r.	إِنْتَصَرُوا	يَنْتَصِرُونَ
	3. l. ž. r.	إِنْتَصَرْنَ	يَنْتَصِرْنَ
	2. l. m. r.	إِنْتَصَرْتُمْ	تَنْتَصِرُونَ
	2. l. ž. r.	إِنْتَصَرْتُنَّ	تَنْتَصِرْنَ
	1. l. oba r.	إِنْتَصَرْنَا	نَنْتَصِرُ

الماضى المجهول ـ أُنْتُصِرَ

المضارع المجهول ـ يُنْتَصَرُ

أمر الحاضر ـ إِنْتَصِرْ!

نهى الحاضر ـ لاَ تَنْتَصِرْ

إسم الفاعل ـ مُنْتَصِرٌ

إسم المفعول ـ مُنْتَصَرٌ

المصدر ـ إِنْتِصَارٌ

JEDANAESTA LEKCIJA — الدرس الحادى عشر

DEVETA PROŠIRENA VRSTA
(babu-l-if'ilali بَابُ الإِفْعِلاَلِ)

Ovo je vrsta koja nastaje kad se pred paradigmu فعل stavi (elif - ا) i kesra (ـِ) a zadnji konsonant (لاَمُ الْفعلِ) udvostruči pa joj (الميزان) glasi:

الماضى - إِفْعَلَّ المضارع - يَفْعَلُّ المصدر - إِفْعِلاَلٌ

Značenje ove vrste je isto kao značenje pridjeva koji pokazuju boje (stalne boje) i mahane (vrline i osobine) pa se tako ovi kvaliteti prenose i na subjekat i na objekat. Shodno svom značenju, ovi glagoli su intranzitivni i nemaju pasivnih oblika.

Da vidimo kako to na primjerima izgleda:

Pokvasilo mu se lice od mnogih suza. إِخْضَلَّ وَجْهُهُ مِنْ كَثْرَةِ الدُّمُوعِ

U proljeće se sve bašče zazelene. اِخْضَرَّتِ الْحَدِيقَةُ فِى فَصْلِ الرَّبِيعِ

Ovi štapovi su se sasvim iskrivili. هَذِهِ الْعُصِى إِعْوَجَّتْ تَمَامًا

VJEŽBE — اَلتَّمْرِينَاتُ

1. Prevedi na arapski jezik:

a) Kosa od brige, tuge i starosti pobijeli.

b) Čovjek katkad pocrveni od stida.

c) Ko svoje noge upraši na Allahovom putu, Allah će mu ih sačuvati od vatre!

d) Ova djevojčica je veoma bolesna, lice joj je požutjelo a od temperature je pocrvenjela.

e) Kad je pukla (أَطْلَقَ) granata (قَذِيفَةٌ), uplašio sam se (uplašila).

2. Prevedi na arapski jezik: Date su ti riječi od kojih možeš konstruirati nekoliko rečenica. Možeš upotrijebiti sve poznate (moguće) oblike i dobiti ispravna značenja koristeći se i drugim odgovarajućim riječima.

RIJEČI اَلْكَلِمَاتُ

ohromaviti (biti sakat u nogu) إِعْوَجَّ
oćoraviti (izgubiti jedno oko) إِعْوَرَّ
poružnjeti, biti ružan إِقْبَحَّ
ispaliti metak أَطْلَقَ النَّارَ
oslijepiti إِعْمَى
poplaviti إِزْرَقَّ
pobijeliti إِبْيَضَّ
granata قَذِيفَةٌ
bomba قُنْبُلَةٌ

3. Prevedi na bosanski jezik:

اَلأَنْدِيَةُ الرِّيَاضِيَّةُ

تُنْشَأُ الأَنْدِيَةُ الرِّيَاضِيَّةُ وَتُنَسَّقُ فِيهَا الْمَلاَعِبُ الْمُخْتَلِفَةُ وَتُصَفُّ حَوْلَهَا الْمَقَاعِدُ لِيَجْلِسَ عَلَيْهَا الْمُتَفَرِّجُونَ وَهُمْ يُشَاهِدُونَ الأَلْعَابَ. وَتُعَدُّ بِهَا أَحْوَاضٌ لِلسِّبَاحَةِ يَتَعَلَّمُ فِيهَا الشَّبَابُ الْعَوْمَ. وَبِهَا حَدَائِقُ صَغِيرَةٌ وَغُرِسَتْ فِيهَا الأَشْجَارُ وَالأَزْهَارُ وَفُرِشَتْ طُرُقَاتُهَا بِرَمْلٍ أَصْفَرَ جَمِيلٍ. وَالنَّاسُ يَقْصِدُونَ تِلْكَ الأَنْدِيَةَ لِيُمَارِسُوا الأَلْعَابَ الَّتِي تُنَاسِبُهُمْ وَيَقْضُوا وَقْتَ فَرَاغِهِمْ فِيمَا يُقَوِّي أَبْدَانَهُمْ وَيَبْعَثُ السُّرُورَ إِلَى نُفُوسِهِمْ.

اَلأَسْئِلَةُ

- ثَمَاذَا تُقَامُ الأَنْدِيَةُ الرِّيَاضِيَّةُ؟
- هَلْ أَنْتَ تُحِبُّ (تُحِبِّينَ) أَنْ تَشْتَرِكَ (أَنْ تَشْتَرِكِي) فِيهَا وَلِمَاذَا؟
- أَيَّ نَوْعٍ مِنَ الرِّيَاضَةِ تُحِبُّ (تُحِبِّينَ)؟
- عُدَّ لَنَا الرِّيَاضَاتِ الْمَعْرُوفَةَ!
- مَاذَا يَسْتَخْدِمُ النَّاسُ عِنْدَ الرِّيَاضَاتِ الْمُخْتَلِفَةِ؟
- هَيَّا بِنَا لِنَرَى مَاذَا يَعْمَلُ النَّاسُ فِي الْبُحَيْرَةِ!

RIJEČI اَلْكَلِمَاتُ

osnovati - نَشَأَ
klub - نَادٍ ـ أَنْدِيَةٌ
sportski klubovi - أَنْدِيَةٌ رِيَاضِيَّةٌ
teren, igralište - مَلْعَبٌ ـ مَلاَعِبُ
različita - مُخْتَلِفَةٌ
poredati, napraviti redove - صَفَّ
sjedište, klupa - مَقْعَدٌ ـ مَقَاعِدُ
gledaoci, posmatrači - مُتَفَرِّجُونَ
posmatrati - شَاهَدَ
tijelo - بَدَنٌ ـ أَبْدَانٌ
slobodno vrijeme - وَقْتُ فَرَاغٍ
provesti - قَضَى
bazen - حَوْضٌ ـ أَحْوَاضٌ
za plivanje - لِلسِّبَاحَةِ
mladi - شَبَابٌ
plivanje - عَوْمٌ
posaditi, zasaditi - غَرَسَ
prostrijeti (posuti) - فَرَشَ
pijesak - رَمْلٌ
posjećivati, namjeravati - قَصَدَ
ojačati, pojačati - قَوَّى ـ يُقَوِّي
bavljenje - مُمَارَسَةٌ
nizati, redati - نَسَّقَ
odgovarati, biti sukladan - نَاسَبَ

بُحَيْرَةٌ وَمُسْتَحَمٌّ

1) Gdje mogu plivati ovdje, u blizini? أَيْنَ يُمْكِنُنِي أَنْ أَسْبَحَ بِقُرْبٍ مِنْ هُنَا؟
2) More je danas mirno. اَلْبَحْرُ الْيَوْمَ هَادِىءٌ.
3) Nema danas na moru valova. لَيْسَ بِالْبَحْرِ الْيَوْمَ أَمْوَاجًا.
4) More je prepuno i starih i mladih. اَلْبَحْرُ مَلآنٌ بِالْكِبَارِ وَالصِّغَارِ.
5) Idemo na našu omiljenu plažu! هَيَّا بِنَا نَذْهَبْ إِلَى شَاطِئِنَا الْمُفَضَّلِ!
6) Ovo je Aleksandrija *nevjesta Sredozemlja*.. هَذِهِ الإِسْكَنْدَرِيَّةُ عَرُوسُ الْبَحْرِ الأَبْيَضِ الْمُتَوَسِّطِ.
7) Ona je drevan i savremen grad istovremeno. وَهِيَ مَدِينَةٌ قَدِيمَةٌ وَحَدِيثَةٌ مَعًا (فِي نَفْسِ الْوَقْتِ).
8) Ovdje je more nemirno a valovi su visoki. هُنَا الْبَحْرُ هَائِجٌ وَالأَمْوَاجُ عَالِيَةٌ.
9) Tamo u uvali nalazi se pješčana plaža. هُنَاكَ فِي الْخَلِيجِ يُوجَدُ السَّاحِلُ الرَّمْلِيُّ.
10) Tamo je more plitko. هُنَالِكَ الْبَحْرُ قَلِيلُ الْعُمْقِ.

postati siv, posivjeti =			بَابُ الإِفْعِلاَلِ مَعْلُومٌ مِنْ فِعْلٍ إِرْبَدَّ
		اَلْمَاضِي	اَلْمُضَارِعُ
jednina	3. l. m. r.	إِرْبَدَّ	يَرْبَدُّ
	3. l. ž. r.	إِرْبَدَّتْ	تَرْبَدُّ
	2. l. m. r.	إِرْبَدَدْتَ	تَرْبَدُّ
	2. l. ž. r.	إِرْبَدَدْتِ	تَرْبَدِّينَ
	1. l. oba r.	إِرْبَدَدْتُ	أَرْبَدُّ
dvojina	3. l. m. r.	إِرْبَدَّا	يَرْبَدَّانِ
	3. l. ž. r.	إِرْبَدَّتَا	تَرْبَدَّانِ
	2. l. oba r.	إِرْبَدَدْتُمَا	تَرْبَدَّانِ
množina	3. l. m. r.	إِرْبَدُّوا	يَرْبَدُّونَ
	3. l. ž. r.	إِرْبَدَدْنَ	يَرْبَدِدْنَ
	2. l. m. r.	إِرْبَدَدْتُمْ	تَرْبَدُّونَ
	2. l. ž. r.	إِرْبَدَدْتُنَّ	تَرْبَدِدْنَ
	1. l. oba r.	إِرْبَدَدْنَا	نَرْبَدُّ

أَمْرُ الْحاضر ـ إِفْعَلَّ ili إِفْعَلِلْ - إِرْبَدَّ – إِرْبَدِدْ

نَهْيُ الْحَاضِرِ ـ لاَ تَفْعَلَّ ili لاَ تَفْعَلِلْ - لاَ تَرْبَدَّ ـ لاَ تَرْبَدِدْ

إِسْمُ الْفَاعِلِ ـ مُفْعَلٌّ - مُرْبَدٌّ

اَلْمَصْدَرُ ـ إِفْعِلاَلٌ - إِرْبِدَادٌ

DVANAESTA LEKCIJA اَلدَّرْسُ الثَّانِي عَشَرَ

DESETA PROŠIRENA VRSTA
(babul-istif'ali بَابُ الإِسْتِفْعَالِ)

Ova vrsta nastaje od temeljne (prve vrste) kad joj se kao prefiks dodaju konsonanti إ - س - تَ . Zove se سُدَاسِيٌّ jer nju čine šest konsonanata. Ona, dakle, ima sljedeće oblike:

الماضى - إِسْتَفْعَلَ المضارع - يَسْتَفْعِلُ المصدر - إِسْتِفْعَالٌ

Značenja ove vrste su:

1. Katkad odgovara našim refleksivnim glagolima i tada refleksivna zamjenica može biti i u dativu i u akuzativu, npr.:

tražiti da se ukine, prepisati نَسَخَ ← إِسْتَنْسَخَ

učvrstiti se أَحْكَمَ ← إِسْتَحْكَمَ

izvoditi zaključak, sebi prisvojiti أَخْلَصَ ← إِسْتَخْلَصَ

2. Većina glagola ove vrste izražava da neko nešto želi, traži, zahtijeva i sl. npr.:

tražiti od Allaha oprosta غَفَرَ ← إِسْتَغْفَرَ

tražiti izvještaj خَبَرَ ← إِسْتَخْبَرَ

tražiti milost رَحِمَ ← إِسْتَرْحَمَ

tražiti zamjenu بَدَلَ ← إِسْتَبْدَلَ

3. Nekad ovi glagoli znače da čovjek sudi o nečemu, smatra takvim, (sve u vezi sa glagolom iz prve vrste), npr.:

odobravati, smatrati dobrim حَسُنَ ← إِسْتَحْسَنَ biti dobar

ne odobravati, smatrati ružnim قَبُحَ ← إِسْتَقْبَحَ biti ružan

udaljiti, smatrati dalekim بَعُدَ ← إِسْتَبْعَدَ biti dalek

4. Nekad ova vrsta nastaje od imenica, pa su, prema tome, i ovi glagoli denominalni, npr.:

imenovati nekoga za ministra وَزِيرٌ ← إِسْتَوْزَرَ ministar

imenovati nekoga za nasljednika خَلِيفَةٌ ← إِسْتَخْلَفَ halifa

5. Ima mnogo glagola ove vrste koji su isti kao i oni iz prve vrste, npr.:

upotrebljavati إِسْتَعْمَلَ = عَمِلَ

iskorijeniti إِسْتَأْصَلَ = أَصَّلَ

6. Mada se ovi glagoli na bosanski jezik prevode kao povratni - oni u arapskom jeziku dolaze i u pasivu.

Da vidimo neke primjere:

Prvi koji je pokušao dobiti (izvaditi) gas iz uglja bio je engleski svećenik i već je postala čuvena upotreba ovog svjetla.

أَوَّلُ مَنْ جَرَّبَ اسْتِخْرَاجَ الْغَازِ عَنِ الْفَحْمِ كَانَ قِسِّيسٌ مِنَ الانْكِلِيزِ فَقَدِ اشْتَهَرَ اسْتِعْمَالُ هَذَا النُّورِ.

Dočekali su nas sa izuzetnim poštovanjem. إِسْتَقْبَلُونَا بِغَايَةِ الاحْتِرَامِ

Ko odobrava ružne stvari kao da ih čini. مَنِ اسْتَحْسَنَ قَبِيحًا فَقَدْ عَمِلَهُ

Srest ćemo se u budućim vremenima, ako Bog da (htjedne).

نَتَقَابَلُ فِي الزَّمَانِ الْمُسْتَقْبَلِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ

VJEŽBE اَلتَّمْرِينَاتُ

1. Prevedi na arapski jezik:

Moli Boga da ti oprosti grijehe, zaista je Allah milostiv. Upotrijebi desetu vrstu u rečenici: Mi smatramo velikim našu borbu za slobodu ove zemlje koja se zove Bosna i Hercegovina. Neobičnim mi smatramo politiku SAD, ljuti nas politika UN. Muslimanima je zabranjeno piti vina i opojna pića uopće (عُمُومًا). Svaka vijest o uspjehu naše vojske raduje nas veoma (prava radost غَايَة). Svaki dan se vrlo rano budim (إِسْتَيْقَظَ) i onda uradim mnogo posla u toku dana. Ne govori onome koji ne sluša tvoje riječi. Uzmi ovog čovjeka u službu (خَدَمَ) jer on je (لأَنَّهُ) dobar radnik i vjeran prijatelj. Za ovo što su učinili za ovu zemlju naši vojnici zaslužuju (إِسْتَحَقَّ) našu zahvalnost i naše poštovanje.

2. Evo nekoliko glagola desete vrste, nađi im ostale dijelove za rečenicu, zatim u tim rečenicama izvrši sve promjene koje bi mogle izmijeniti smisao:

tražiti dozvolu - إِسْتَأْذَنَ tražiti zakletvu (od nekoga) - إِسْتَحْلَفَ

tražiti savjeta - إِسْتَأْمَرَ stidjeti se - إِسْتَحْيَا (إِسْتَحْيَ)

veseliti se - إِسْتَبْشَرَ čuditi se - إِسْتَغْرَبَ

izuzeti, isključiti - إِسْتَثْنَى pozvati - إِسْتَدْعَى

dokazivati, zaključivati - إِسْتَدَلَّ　　pridružiti se - إِسْتَصْحَبَ
tražiti svjedoke, navesti kao dokaz - إِسْتَشْهَدَ　　moći - إِسْتَطَاعَ

Prevedi na bosanski jezik

حَضَرْتُ اِلَى الْقَاهِرَةِ فَقَابَلْتُ هُنَاكَ طَالِبَةً مِصْرِيَّةً تَدْرُسُ فِى جَامِعَةِ الْقَاهِرَةِ وَهِىَ اَيْضًا تُحِبُّ التَّارِيخَ الْقَدِيمَ. فِى يَوْمٍ مِنَ الأَيَّامِ وَجَدْتُهَا فِى الْمَتْحَفِ وَشَاهَدْنَا هُنَاكَ الآثَارَ الْقَدِيمَةَ وَالتَّمَاثِيلَ الْمِصْرِيَّةَ وَبَعْدَ زِيَارَتِنَا إِتَّجَهْنَا اِلَى شَاطِىءِ النِّيلِ وَتَفَرَّجْنَا الْقَوَارِبَ الْجَمِيلَةَ الَّتِى تَجْرِى فِى مَاءِ النِّيلِ. قُلْتُ لِصَدِيقَتِى: أُحِبُّ السَّفَرَ بِالْبَاخِرَةِ لَكِنْ اِلَى الأَمَاكِنِ الْبَعِيدَةِ. قَالَتْ مَعِى آلَةُ تَصْوِيرٍ وَفِيهَا فِيلْمٌ يُمْكِنُنَا أَنْ نَأْخُذَ بَعْضَ الصُّوَرِ. ثُمَّ انْصَرَفْنَا مِنَ الشَّاطِىءِ وَاسْتَصْحَبْنَا بِمَجْمُوعِ الزَّائِرِينَ فِى طَرِيقِهِمْ اِلَى الصَّحْرَاءِ. شَاهَدْنَا هُنَاكَ الأَهْرَامَ الْكُبْرَى. مَنْ بَنَى هَذَا الْهَرَمَ، سَأَلْتُهَا. قَالَتْ: مَلِكٌ مِنْ مُلُوكِ مِصْرَ الْقَدِيمَةِ. فَقَضَيْنَا فِى هَذِهِ الرِّحْلَةِ بِضْعَةَ سَاعَاتٍ. كُنْتُ أُرِيدُ اسْتِئْجَارَ سَيَّارَةٍ لَكِنْ هِىَ رَفَضَتْ فَرَجَعْنَا مَشْيًا عَلَى الأَقْدَامِ.

foto aparat - آلَةُ تَصْوِيرٍ　　prispjeti (doći) - حَضَرَ
pustinja - صَحْرَاءُ　　sresti - قَابَلَ
piramide - أَهْرَامٌ (هَرَمٌ)　　muzej - مَتْحَفٌ
provesti (vrijeme) - قَضَى　　spomenici - آثَارٌ (أَثَرٌ)
izlet (putovanje) - رِحْلَةٌ　　kipovi - تَمَاثِيلُ (تِمْثَالٌ)
nekoliko - بِضْعَةٌ　　uputiti se - وَجَهَ – إِتَّجَهَ
odbiti (ne prihvati) - رَفَضَ　　barke - قَوَارِبُ (قَارِبٌ)
pješice - مَشْيًا عَلَى الأَقْدَامِ

U RESTORANU
(fi-l-maṭ'ami فِى الْمَطْعَمِ)

1) Konobaru, molim vas, donesite jelovnik da vidim šta imate danas dobro za jelo.
١) يَا سُفْرَجِىُّ، مِنْ فَضْلِكُمْ أَحْضِرُوا لائِحَةَ الطَّعَامِ لأَرَى مَا عِنْدَكُمُ الْيَوْمَ لِلأَكْلِ لَذِيذًا.

2) U našem restoranu jelo je uvijek ukusno.
٢) فِى مَطْعَمِنَا أَكْلٌ لَذِيذٌ دَائِمًا.

3) A da li je istovremeno i jeftino?
٣) وَهَلْ فِى نَفْسِ الْوَقْتِ رَخِيصٌ؟

4) Izvolite jelovnik!
٤) تَفَضَّلُوا كَشْفَ الطَّعَامِ!

5) Predjela:
٥) مُقَبِّلاتٌ:

6) juha od povrća
٦) شُرْبَةُ خَضْرَوَاتٍ

7) juha od leće	٧) شُرْبَةُ عَدَسٍ
8) juha od gljiva	٨) شُرْبَةُ فُطْرٍ
9) juha od špargla	٩) شُرْبَةُ هَلْيُونٍ
10) pileća juha	١٠) شُرْبَةُ دَجَاجٍ
11) tvrdo kuhana jaja	١١) بِيضٌ مَسْلُوقٌ
12) kajgana	١٢) بِيضٌ مَقْلِيٌّ
13) omlet	١٣) عُجَّةٌ
14) jaja pržena s krompirom	١٤) بِيضٌ وَبَطَاطَا مَقْلِيَّةٌ

tražiti izvještaj بَابُ الإِسْتِفْعَالِ مِنَ الْفِعْلِ إِسْتَخْبَرَ					
		اَلْمَاضِى		اَلْمُضَارِعُ	
		اَلْمَعْلُومُ	اَلْمَجْهُولُ	اَلْمَعْلُومُ	اَلْمَجْهُولُ
jednina	3. l. m. r.	إِسْتَخْبَرَ	أُسْتُخْبِرَ	يَسْتَخْبِرُ	يُسْتَخْبَرُ
	3. l. ž. r.	إِسْتَخْبَرَتْ	أُسْتُخْبِرَتْ	تَسْتَخْبِرُ	تُسْتَخْبَرُ
	2. l. m. r.	إِسْتَخْبَرْتَ	أُسْتُخْبِرْتَ	تَسْتَخْبِرُ	تُسْتَخْبَرُ
	2. l. ž. r.	إِسْتَخْبَرْتِ	أُسْتُخْبِرْتِ	تَسْتَخْبِرِينَ	تُسْتَخْبَرِينَ
	1. l. oba r.	إِسْتَخْبَرْتُ	أُسْتُخْبِرْتُ	أَسْتَخْبِرُ	أُسْتَخْبَرُ
dvojina	3. l. m. r.	إِسْتَخْبَرَا	أُسْتُخْبِرَا	يَسْتَخْبِرَانِ	يُسْتَخْبَرَانِ
	3. l. ž. r.	إِسْتَخْبَرَتَا	أُسْتُخْبِرَتَا	تَسْتَخْبِرَانِ	تُسْتَخْبَرَانِ
	2. l. oba r.	إِسْتَخْبَرْتُمَا	أُسْتُخْبِرْتُمَا	تَسْتَخْبِرَانِ	تُسْتَخْبَرَانِ
množina	3. l. m. r.	إِسْتَخْبَرُوا	أُسْتُخْبِرُوا	يَسْتَخْبِرُونَ	يُسْتَخْبَرُونَ
	3. l. ž. r.	إِسْتَخْبَرْنَ	أُسْتُخْبِرْنَ	يَسْتَخْبِرْنَ	يُسْتَخْبَرْنَ
	2. l. m. r.	إِسْتَخْبَرْتُمْ	أُسْتُخْبِرْتُمْ	تَسْتَخْبِرُونَ	تُسْتَخْبَرُونَ
	2. l. ž. r.	إِسْتَخْبَرْتُنَّ	أُسْتُخْبِرْتُنَّ	تَسْتَخْبِرْنَ	تُسْتَخْبَرْنَ
	1. l. oba r.	إِسْتَخْبَرْنَا	أُسْتُخْبِرْنَا	نَسْتَخْبِرُ	نُسْتَخْبَرُ

إِسْمُ الْفَاعِلِ ـ مُسْتَخْبِرٌ	اَلْمَصْدَرُ ـ إِسْتِخْبَارٌ	أَمْرُ الْحَاضِرِ ـ إِسْتَخْبِرْ
إِسْمُ الْمَفْعُولِ ـ مُسْتَخْبَرٌ		نَهْىُ الْحَاضِرِ ـ لاَ تَسْتَخْبِرْ

TRINAESTA LEKCIJA الدرس الثالث عشر

11., 12. i 13. PROŠIRENA VRSTA

Jedanaesta, dvanaesta i trinaesta proširena vrsta glagola izražava neku radnju pojačanog značenja. Uvijek su neprelazni (pa od njih nemamo pasivnih oblika). Mogu biti i denominalni (mogu se izvoditi iz imena). Nema ih mnogo u upotrebi pa ćemo dati samo njihove osnovne oblike. Nismo ih mogli zaobići zato što i oni spadaju u vrstu kojoj se dodaju po tri konsonanta, o čemu smo na početku govorili. Kad je riječ o konjugaciji uopće, njihova pravila se ne razlikuju od onih koja vrijede za prvu vrstu.

Iz tabelarnih pregleda proširenih vrsta ustanovili smo da u tom pravcu (u odnosu na prvu vrstu) nema razlika ni u الماضى ni u المضارع. Razlika se javlja samo u prebacivanju vokala (حَرَكَاتٌ). Što se tiče imperativa (اَلأَمْرُ), gradili smo ga na isti način kao i kod vrste s tim što smo ukidajući حَرْفُ الْمُضَارَعَةِ (ا تـ يـ ن) sa drugog i trećeg lica المضارع (تـ يـ) morali dodavati ا (elif) ako je فَاءُ الْفِعْلِ bio سَاكِنْ, tj. bez vokala(jer se sakinom u arapskom jeziku, rekli smo to, ne može početi riječ) i ukidali zadnji vokal (sa لاَمُ الْفِعْلِ). Svaki ovako dodat elif (ا) bio je (هَمْزَةُ الْوَصْلِ) onaj koji se u fleksiji (upotrijebi u rečenici npr.:) ne smije čuti ali ga valja označiti i na njega staviti znak (اَلصِّلَةُ). Razlikujemo samo takav (ا) na četvrtoj vrsti koji je هَمْزَةُ الْقَطْعِ i valja ga uvijek čitati (inače bi došlo do izjednačenja sa prvom vrstom).

Promjena je još kod oba participa koji se jednostavno dobiju kad se ukine حَرْفُ الْمُضَارَعَةِ a na mjesto njega stavi konsonant م i, razumljivo, završni اَلتَّنْوِينُ (ـٌ) pa će aktivni particip biti od aktivnog oblika vremena koje traje (neki to zovu prezent - što u arapskom jeziku nije baš adekvatan smisao) المضارع a pasivni particip od pasivnog oblika المضارع.

Oblik المصدر (koga neki zovu infinitivom, što on nije - u arapskoj gramatici to je ime glagolske radnje i tako se i ponaša) deklinira se, ima svoj nastavak za plural koji je uvijek nastavak pravilnog plurala imenice ž.r. (ات) on nije osnov konjugacije, nego je to treće lice الماضى (vremena koje je prošlo) u jedini muškog roda. U tom obliku se vidi i pravilnost i nepravilnost glagola. Rekli smo da se sva nepravilnost glagola, i ne samo glagola, ogleda u pojavi bolesnih

konsonanata ى - و - ا . Nepravilan je, dakle, oblik koji u svom korijenu ima jedan od ovih konsonanata.

JEDANAESTA PROŠIRENA VRSTA

(babu-l-if 'ilâli بَابُ الأفْعيلاَل)

Ova vrsta nastaje kad se osnovnom obliku فعل doda na početku elif (ا) i kasra (ـِ) i između drugog i trećeg konsonanta, također, elif (ا) a krajnji konsonant se pojača اَلتَّشْدِيدُ (ـّ), pa će oblici ove vrste biti:

الماضى - إِفْعَالَّ المضارع - يَفْعَالُّ المصدر - إِفْعِيلاَلٌ

إِبْيَاضَّ الماضى jako je pobijelio

يَبْيَاضُّ اَلْمُضَارِعُ jako bijeli

إِبْيَاضَّ ili إِبْيَاضِضْ! pobijeli jako أمر الحاضر

لاَ تَبْيَاضَّ ili لاَ تَبْيَاضِضْ nemoj jako pobijeliti نهى الحاضر

مُبْيَاضٌّ koji je jako pobijelio اسم الفاعل

إِبْيِيضَاضٌ pobjeljivanje المصدر

Korijen: - بَيَضَ

DVANAESTA PROŠIRENA VRSTA

(babu-l-if'î'âli بَابُ الإفْعيعَال)

Ako se prvoj temeljnoj vrsti doda s početka elif (ا) a između prvog i drugog konsonanta slog (عو) dobili smo dvanaestu proširenu vrstu koja ima oblike:

الماضى - إِفْعَوْعَلَ المضارع - يَفْعَوْعِلُ المصدر - إِفْعِيعَالٌ

إِحْدَوْدَبَ الماضى jako se pogurio

يَحْدَوْدِبُ المضارع jako se zguri ili jako će se poguriti

إِحْدَوْدِبْ! jako se poguri! أمر الحاضر

لاَ تَحْدَوْدِبْ! ne guri se jako! nemoj se jako zguriti! نهى الحاضر

مُحْدَوْدِبٌ onaj koji se jako zgrbio إسم الفاعل

إِحْدِيدَابٌ jako zgrbljivanje المصدر

Korijen: - حَدَبَ

TRINAESTA PROŠIRENA VRSTA
(babu-l-if-'iwwāli بَابُ الافْعِوَّالِ)

Kad se prvoj temeljnoj vrsti na početku doda alif (ا) a između عَيْنُ الْفِعْلِ i لاَمُ الْفِعْلِ slog مُشَدَّدْ ـ عَوْ tj. عَوَّ dobivamo onu vrstu čiji su oblici:

الماضى ـ إِفْعَوَّلَ المضارع ـ يَفْعَوِّلُ المصدر ـ إِفْعِوَّالٌ

npr.:

velika žurba - إِجْلِوَّاذٌ

jako se žuri - يَجْلَوِّذُ

jako se žurio - إِجْلَوَّذَ

onaj koji se jako žuri - مُجْلَوِّذٌ

ne žuri se jako! - لاَ تَجْلَوِّذْ

jako se žuri! - إِجْلَوِّذْ

Korijen: - جَلَذَ

Trinaesta vrsta je i refleksivna, a također i sa pojačanim smislom. Ipak, ove vrste se rijetko upotrebljavaju.

Važno je napomenuti da bi bilo pogrešno svhatiti da se svaki korijen glagola pojačan na ovaj način može dovesti u jednu od ovih vrsta.

VJEŽBE اَلتَّمْرِينَاتُ

سَيِّدُنَا عُمَرُ وَعَامِلُهُ

دَخَلَ عَامِلٌ عَلَى عُمَرَ رَضِىَ اللَّهُ عَنْهُ فَوَجَدَهُ مُسْتَلْقِيًا وَصِبْيَانُهُ يَلْعَبُونَ عَلَى بَطْنِه. فَأَنْكَرَ ذَلِكَ فَقَالَ عُمَرُ: كَيْفَ أَنْتَ مَعَ أَهْلِكَ؟ قَالَ: إِذَا دَخَلْتُ سَكَتَ النَّاطِقُ. فَقَالَ اعْتَزِلْ فَإِنَّكَ لاَ تَرْفُقُ بِأَهْلِكَ وَوَلَدِكَ فَكَيْفَ تَرْفُقُ بِأُمَّةِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلاَمُ!

Gospodin naš Omer i njegov namjesnik.

Došao jedan namjesnik kod Omera, Allah s njim bio zadovoljan, i našao ga kako leži na leđima a njegova djeca se igraju njemu na trbuhu. Namjesnik to ne odobri a Omer ga upita: „Kako ti sa svojom porodicom postupaš?“ Ovaj odgovori: „Kad ja uđem, zašuti onaj koji govori.“

Na to će halifa: „Otpušten si! Ti ne postupaš blago sa svojom porodicom i svojom djecom, pa kako ćeš biti blag prema sljedbenicima (narodu) Muhammedovim, Allahov spas na njega.

2. Zajedno smo preveli ovu anegdotu o jednom od četvorice halifa, koji su upravljali arapskim narodom poslije preseljenja Muhammeda, a.s. Bili su birani jedan po jedan i zato su nazvani اَلْخُلَفَاءُ الرَّاشِدُونَ. Među njima عُمَرُ بْنُ الْخَطَّاب poznat je po svojoj plemenitosti, poštenju i skromnosti pa je dobio naziv اَلْفَارُوقُ, što znači - onaj koji strogo razdvaja istinu od neistine.

Ispričat ćemo još jednu od mnogih anegdota u vezi s njim. Ti je prevedi i analiziraj svaku riječ posebno - pismeno. Zatim je prepričaj i daj svoj komentar.

شَفَقَةُ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّاب

عُمَرُ بْنُ الْخَطَّاب هُوَ ثَانِى الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ وَقَد كَانَ عَادِلاً شَدِيداً فِى تَنْفِيذِ الا ـامِ. وَلٰكِنَّهُ مَعَ ذَلِكَ كَانَ رَقِيقَ الْقَلْبِ مُتَوَاضِعاً رَحِيماً.

فَقَدْ خَرَجَ ذَاتَ لَيْلَةٍ يَتَفَقَّدُ أَحْوَالَ رَعِيَّتِهِ وَكَانَ الْجَوُّ بَارِداً فَرَأَى نَاراً تُضِيءُ فِـــى أَحَدِ الْمَسَاكِنِ. فَلَمَّا اقْتَرَبَ مِنْهَا وَجَدَ امْرَأَةً تُوقِدُ تَحْتَ قِدْرٍ وَبِجَانِبِهَا أَوْلاَدُهَا وَهُمْ يَبْكُونَ... فَسَأَلَهَا عَنْ حَالِهَا وَعَنْ سَبَبِ بُكَاءِ الأَطْفَالِ فَقَالَتْ: إِنَّهُمْ يَصِيحُونَ مِنَ الْجُوعِ. فَقَالَ لَهَا: وَمَا الَّذِى فِى هَذِهِ الْقِدْرِ؟ قَالَتْ: فِيهَا مَاءٌ أُسْكِتُهُمْ بِهِ وَأُوهِمُهُمْ أَنَّ فِيهَا طَعَاماً حَتَّى يَنَامُوا...

... فَقَامَ عُمَرُ مِنْ فَوْرِهِ وَأَحْضَرَ سَمْناً وَكِيــــساً مِنَ الدَّقِيقِ حَمَلَهَا بِنَفْسِهِ وَعَادَ الَى الْمَرْأَةِ وَوَضَعَهُمَا بَيْنَ يَدَيْهَا. ثُمَّ جَلَسَ وَوَضَعَ مِقْدَاراً مِنَ الدَّقِيقِ وَمِقْدَاراً مِنَ السَّمْنِ فِى الْقِدْرِ وَصَارَ يُحَرِّكُهُمَا وَيَنْفُخُ فِى النَّارِ حَتَّى نَضِجَ الطَّعَامُ. ثُمَّ أَفْرَغَهُ فِى صَحْفَةٍ وَقَدَّمَهُ لِلأَطْفَالِ فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعــُوا وَفَرِحـــُوا. فَشَكَرَتْهُ الْمَرْأَةُ عَلَى حُسْنِ صَنِيــــعِهِ وَقَالَتْ جَزَاكَ اللَّهُ خَيْراً... ثُمَّ خَرَجَ عُمَرُ وَجَلَسَ قَرِيباً مِنَ الدَّارِ يَسْمَعُ الأَطْفَالَ يَلْعَبـــُونَ وَيَضْحَكُونَ حَتَّى نَامُوا وَهَدَؤُوا. فَقَامَ مُطْمَئِنّاً وَهُوَ يَحْمَدُ اللَّهَ عَلَى مَا فَعَلَ.

RIJEČI اَلْكَلِمَاتُ

hrana - طَعَامٌ	staviti, ostaviti - وَضَعَ
odmah - مِنْ فَوْرِهِ	pred, ispred - بَيْنَ يَدَىْ
pribaviti - أَحْضَرَ	količina - مِقْدَارٌ
maslo - سَمْنٌ	miješati - حَرَّكَ
vreća, kesa - كِيسٌ	puhati (vatru) - نَفَخَ
brašno - دَقِيقٌ	skuhati, zgotoviti - نَضِجَ

lično donijeti - حَمَلَ بِنَفْسِهِ
izručiti - أَفْرَغَ
sahan, posuda, zdjela - صَحْفَةٌ
ponuditi, staviti ispred - قَدَّمَ
najesti se, zasititi se - شَبِعَ
radovati se - فَرِحَ
zahvaliti - شَكَرَ
učinjeno djelo - صَنِيعٌ
igrati se - لَعِبَ
smijati se - ضَحِكَ
učiniti, uraditi, raditi - فَعَلَ
proizvođenje, provedba - تَنْفِيذٌ
odredbe - الأَحْكَامُ (اَلْحُكْمُ)
uprkos tome - مَعَ ذَلِكَ
nježnog srca - رَقِيقُ الْقَلْبِ
skroman - مُتَوَاضِعٌ
jedne noći - ذَاتَ لَيْلَةٍ

vratiti se - عَادَ
ispitivati, pregledati - تَفَقَّدَ
stanje podanika - أَحْوَالُ رَعِيَّةٍ
svijetliti - أَضَاءَ - يُضِيءُ
približiti se - إِقْتَرَبَ مِنْ
gorivo (drva) - وُقُودٌ
lonac, posuda - قِدْرٌ
plakati - بَكَى
jaukati - صَاحَ
plač - بُكَاءٌ
glad - جُوعٌ
ušutkivati - أَسْكَتَ
učiniti da povjeruje - أَوْهَمَ
spavati - نَامَ
smiriti se - هَدَأَ
miran - مُطْمَئِنٌّ
zahvaliti - حَمِدَ

(fraza) Allah ti dobrim platio! - جَزَاكَ اللّٰهُ خَيْرًا

GLAGOLI SA ČETIRI KORJENITA SUGLASNIKA
(ar-ruba iyyu-l-mudžerredu اَلرُّبَاعِيُّ الْمُجَرَّدُ)

Nekoliko puta smo ukazali na to da većina arapskih glagola ima u svojoj osnovi po tri konsonanta (فعل) pa smo ih nazvali اَلثُّلاَثِيُّ الْمُجَرَّدُ. Dodavali smo na ovu vrstu po jedan dva ili tri konsonanta i tako dobili trinaest vrsta. Arapska gramatika bilježi ih po njihovim glagolskim imenicama (u nas infinitivom).

Ako je temeljna vrsta sa četiri konsonanta, onda se ona zove اَلرُّبَاعِيُّ الْمُجَرَّدُ ali moraš uočiti razliku ove od one koju smo nazvali اَلرُّبَاعِيُّ zato što smo onoj koja je bila اَلثُّلاَثِيُّ dodali jedan konsonant.

Ova vrsta se razlikuje od onih proširenih jer ima sva četiri korjenita konsonanta. I ova vrsta može se proširiti sa jednim ili sa dva konsonanta, tako da imamo još tri proširene vrste.

Imamo, zatim, od druge proširene vrste - pet oblika koji se njoj pribrajaju, a od treće još dva oblika.

Ima, na kraju, jedna kategorija glagola koje pribrajamo بَابَ دَحْرَجَ a nastaju tako da se ovoj temeljnoj vrsti doda ili između prvog i drugog, ili između drugog i trećeg korjenitog suglasnika, ili mu se zadnji konsonant ponovi. Takvih ima šest vrsta.

Ovi glagoli (svi navedeni اَلرُّبَاعِيُّ الْمُجَرَّدُ) su ili prelazni ili neprelazni ili su onomatopeje ili su refleksivni a neki mogu biti i pasivni.

Već smo to istakli, ali da ponovimo: ni ovi od tri konsonanta اَلثُّلاَثِيُّ niti ovi od četiri konsonanta اَلرُّبَاعِيُّ nemaju uvijek sve proširene vrste. Isto tako proširena vrsta ne mora nastati od temeljne prve vrste pa bila ona sa tri ili sa četiri konsonanta. Glagoli kao npr.: أَدْرَكَ , shvatiti - أَرَادَ, htjeti - أَشْبَهَ, ličiti (na nekog) nemaju prvu vrstu.

Evo nekoliko primjera (premda su ovo glagoli koji se malo upotrebljavaju - a i nema ih mnogo):

١) مَاتَ أَبُوهُ مُنْذُ شَهْرَيْنِ فَهُوَ كَانَ قَدْ وَلْوَلَ (jaukati).

٢) هُوَ مَا قَرَأَ كِتَابًا بَيْنَمَا تَفَلْسَفَ.

٣) أنْتَ تغَافَلْتَ عِنْدَمَا حَصْحَصَ الْحَقُّ.

٤) صَدِيقِي مُتَرْجِمٌ عَظِيمٌ.

1. Prevedi na arapski jezik:

Znaš li prevesti ovu vježbu na svoj jezik?

Nedavno je bio jak potres u Japanu - a zemlja se tresla desetak dana poslije toga.

Moj djed, koji je bio visoki oficir u turskoj vojsci, dobio je od sultana sablju iskićenu draguljima. Tu sablju opljačkala su srpske komite (هُرْتَة) poslije Prvog svjetskog rata.

KVADRILITERE - glagoli sa četiri korjenita konsonanta (ar-ruba iyyu-l-muđerredu الرُّبَاعِي الْمُجَرَّدُ)

Glagoli sa četiri korjenita konsonanta sa svojim proširenim vrstama glase:

1. kotrljati, valjati - بَابُ دَحْرَجَ I

Proširene su joj vrste:

1. بَاب تَفَعْلَلَ - valjati se - تَدَحْرَجَ
2. بَاب إِفْعَنْلَلَ - skupiti se, skutriti se - إِحْرَنْجَمَ
3. بَابُ إِفْعَلَلَّ - smiriti se, primiriti se - إِطْمَأَنَّ

Kao što se vidi, značenje im je refleksivno.

2. valjati se - بَابُ تَدَحْرَجَ II

Proširene vrste تَفَعْلَلَ su

1. تَفَوْعَلَ - obući čarape - تَجَوْرَبَ
2. تَفَيْعَلَ - postati kao vrag (pošejtanati se) - تَشَيْطَنَ
3. تَفَعْوَلَ - ponosno hodati - تَرَهْوَكَ
4. تَفَعْلَى - leći nauznak (ispružiti se na leđa) - تَسَلْقَى
5. تَفَعْلَلَ - ogrnuti se ogrtačem - تَجَلْبَبَ

3. skupiti se, skutriti se بَابُ إِحْرَنْجَمَ III

Proširene vrste su:

1. إِفْعَنْلَى - spavati na leđima - إِسْلَنْقَى
2. إِفْعَنْلَلَ - imati iskrivljen grudni koš - إِقْعَنْسَسَ

4.

Ovoj vrsti pribrajamo glagole koji imaju četiri korjenita suglasnika od kojih je jedan ili و ili ى ili je jedan konsonant ponovljen (obično zadnji). Evo tih oblika (ima ih samo šest):

1. فَوْعَلَ - يُفَوْعِلُ - iznemoći - حَوْقَلَ - يُحَوْقِلُ - حِيقَالٌ
2. فَيْعَلَ - يُفَيْعِلُ - liječiti životinje بَيْطَرَ - يُبَيْطِرُ - بِيطَارٌ
3. فَعْوَلَ - يُفَعْوِلُ - glasno govoriti - جَهْوَرَ - يُجَهْوِرُ - جِهْوَارٌ
4. فَعْيَلَ - يُفَعْيِلُ - okliznuti se - عَثْيَرَ - يُعَثْيِرُ - عِثْيَارٌ
5. فَعْلَلَ - يُفَعْلِلُ - obući ogrtač - جَلْبَبَ - يُجَلْبِبُ - جِلْبَابٌ
6. فَعْلَى - يُفَعْلِي - baciti nekoga na leđa - سَلْقَى - يُسَلْقِي - سِلْقَاءٌ

VJEŽBE اَلتَّمْرِينَاتُ

سِيبَوَيْه

(١٢١ - ١٦١ هـ - ٧٤٠ - ٧٧٩ م)

هُوَ أَبُو بِشْرٍ عَمْرٌو[1] اَلْحَارِثِيُّ وَسِيبَوَيْه لَقَبٌ[2] بِالْفَارِسِيَّةِ مَعْنَاهُ رَائِحَةُ التُّفَّاحِ. وَكَانَ مِنْ أَهْلِ فَارِسَ وَمَنْشَأُهُ بِالْبَصْرَةِ. وَكَانَ أَعْلَمَ الْمُتَقَدِّمِينَ وَالْمُتَأَخِّرِينَ بِالنَّحْوِ. كَانَ أَخَذَهُ عَنِ الْخَلِيلِ وَلَمْ يُوضَعْ فِيهِ مِثْلُ كِتَابِهِ. قَالَ الْجَاحِظُ: أَرَدْتُ الْخُرُوجَ إِلَى مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ فَفَكَّرْتُ فِي شَيْءٍ أُهْدِيهِ لَهُ فَلَمْ أَجِدْ شَيْئًا أَشْرَفَ مِنْ كِتَابِ سِيبَوَيْه. فَقَالَ: وَاللّٰهِ مَا أَهْدَيْتَ إِلَيَّ شَيْئًا أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْهُ. وَإِكَانَ يُقَالُ بِالْبَصْرَةِ: قَرَأَ فُلَانٌ الْكِتَابَ فَيُعْلَمُ أَنَّهُ كِتَابُ سِيبَوَيْه. وَكَانَ أَبُو عُثْمَانَ الْمَازِنِيُّ يَقُولُ: مَنْ أَرَادَ أَنْ يَعْمَلَ كِتَابًا كَبِيرًا فِي النَّحْوِ بَعْدَ كِتَابِ سِيبَوَيْه فَلْيَسْتَحْيِ - وَتُوُفِّيَ سِيبَوَيْه بِقَرْيَةٍ مِنْ قُرَى شِيرَازَ.

---

(1) عَمْرٌو vl. ime Amr za razliku od عُمَرُ ima uza se و koji se zove وَاوُ عَمْرٍو

(2) لَقَبٌ je nadimak koji se često nalazi uz ime. To je samo jedan od načina određivanja vl. imena. Još češći naziv je po imenicama إِبْن - أَب - بِنْت - أُمّ. Jedan je prema osobinama, npr.: اَلْفَارُوقُ.

RIJEČI اَلْكَلِمَاتُ

časniji - أَشْرَفُ	miris - رَائِحَةٌ
učeniji - أَعْلَمُ	odgojiti, odrasti - أَنْشَأَ
milije meni - أَحَبُّ إِلَيَّ	preci, oni koji su bili prije - مُتَقَدِّمُونَ
neko (nepoznata osoba) - فُلَانٌ	oni koji će doći - مُتَأَخِّرُونَ
stidjeti se - إِسْتَحْيَى	gramatika - نَحْوٌ
preseliti na drugi svijet - تَوَفَّى	Džahiz (vl. ime) - اَلْجَاحِظُ
selo - قَرْيَةٌ	razmišljati - فَكَّرَ
perzijski jezik - اَلْفَارِسِيَّةُ	pokloniti - أَهْدَى

1. Prevedi tekst na bosanski jezik

2. Posebno iz teksta uzmi glagole i odredi kojoj vrsti pripadaju. Zatim uzmi po jedan glagol iz pojedinih vrsta i konjugiraj ga potpuno.

3. Od novodobivenih glagola sačini deset rečenica.

4. Prevedi na arapski jezik:

a. Kufa i Basra su bila dva znamenita grada u kojima se nauka razvijala i prenosila u druge krajeve arapskog svijeta.

b. Arapi su poznavali mnogo prirodnih nauka kad u Evropi o njima nisu znali ništa.

c. Države kao što su Engleska i Francuska zaustavile su napredak u arapskom svijetu jer su izvršile okupaciju tih krajeva.

d. Tek na početku dvadesetog stoljeća arapski narod uspjet će da se oslobodi kolonijalizma.

e. Narod Palestine i u našem stoljeću je bio žrtva cionizma.

Tabela1.

hrzati = بَابُ فَعْلَلَةٍ مَعْلُومٌ مِنْ فِعْلٍ هَمْهَمَ			
		اَلْمَاضِى	اَلْمُضَارِعِ
jednina	3. l. m. r.	هَمْهَمَ	يُهَمْهِمُ
	3. l. ž. r.	هَمْهَمَتْ	تُهَمْهِمُ
	2. l. m. r.	هَمْهَمْتَ	تُهَمْهِمُ
	2. l. ž. r.	هَمْهَمْتِ	تُهَمْهِمِينَ
	1. l. oba r.	هَمْهَمْتُ	أُهَمْهِمُ
dvojina	3. l. m. r.	هَمْهَمَا	يُهَمْهِمَانِ
	3. l. ž. r.	هَمْهَمَتَا	تُهَمْهِمَانِ
	2. l. oba r.	هَمْهَمْتُمَا	تُهَمْهِمَانِ
množina	3. l. m. r.	هَمْهَمُوا	يُهَمْهِمُونَ
	3. l. ž. r.	هَمْهَمْنَ	يُهَمْهِمْنَ
	2. l. m. r.	هَمْهَمْتُمْ	تُهَمْهِمُونَ
	2. l. ž. r.	هَمْهَمْتُنَّ	تُهَمْهِمْنَ
	1. l. oba r.	هَمْهَمْنَا	نُهَمْهِمُ

اَلْمَاضِى الْمَجْهُولُ - هُمْهِمَ
اَلْمُضَارُ الْمَجْهُولُ - يُهَمْهَمُ
أَمْرُ الْحَاضِرِ - هَمْهِمْ
نَهْىُ الْحَاضِرِ - لاَ تُهَمْهِمْ
إِسْمُ الْفَاعِلِ - مُهَمْهِمٌ
إِسْمُ الْمَفْعُولِ - مُهَمْهَمٌ
اَلْمَصْدَرُ - هَمْهَمَةٌ ili هِمْهَامٌ

Tabela 2.

Kvadrilitere - proširene vrste اَلرُّبَاعِيُّ الْمَزِيدُ فِيهِ			
بَابُ إِفْعَلَلَّ	بَابُ إِفْعَنْلَلَ	بَابُ تَدَحْرَجَ	
إِكْفَهَرَّ	إِحْشَوْشَنَ	تَفَلْسَفَ	اَلْمَاضِي
يَكْفَهِرُّ	يَحْشَوْشِنُ	يَتَفَلْسَفُ	اَلْمُضَارِعُ
إِكْفَهِرَّ	إِحْشَوْشِنْ	تَفَلْسَفْ	أَمْرُ الْحَاضِرِ
لاَ تَكْفَهِرَّ	لاَ تَحْشَوْشِنْ	لاَ تَتَفَلْسَفْ	نَهْيُ الْحَاضِرِ
مُكْفَهِرٌّ	مُحْشَوْشِنٌ	مُتَفَلْسِفٌ	إِسْمُ الْفَاعِلِ
			إِسْمُ الْمَفْعُولِ
إِكْفِهْرَارٌ	إِحْشِوْشَانٌ	تَفَلْسُفٌ	اَلْمَصْدَرُ

تَفَلْسَفَ - praviti se filozofom, filozofirati

إِحْشَوْشَنَ - gusto obrasti travom

إِكْفَهَرَّ - namršiti se, smrknuti se

PETNAESTA LEKCIJA اَلدَّرْسُ الْخَامِسَ عَشَرَ

NEPRAVILNI GLAGOLI

U arapskom jeziku nepravilnim se smatra onaj glagol koji u korijenu nema tri „zdrava" konsonanta (prisjetimo se da su svi konsonanti „zdravi" osim ا و – ى – ili im je jedan od tri konsonanta ء, ili su u korijenu dva ista „zdrava" konsonanta.

Sve ostalo u pogledu konjugacije i mogućih glagolskih oblika, te upotrebe ne razlikuje se ni po čemu od pravilnih glagola. Prema tome, i nepravilni glagoli imaju svoje proširene vrste isto kao i oni koje smo nazivali الثلاثى المجرد tj. tri korjenita konsonanta - zdrava. Već sad, kad smo još daleko od upoznavanja sa nepravilnim glagolima-napominjemo da ni kod pravilnih ni kod nepravilnih glagola svaki onaj kojeg smo sreli u prvoj vrsti ne mora imati sve proširene vrste. Često je to nemoguće već i zbog smisla koji taj glagol u prvoj vrsti ima (jer su značenja proširenih vrsta veoma specifične).

Nepravilni glagoli, prema tome što smo već rekli, jesu:

1. المضاعف - podvostručeni

2. المهموز - sa hamzetom u korijenu polunepravilni

Nepravilni (pravi nepravilni) glagoli

1. اَلْمِثَالُ - sličan po konjugaciji onim koji su pravilni

2. الأجْوَفُ - šupalj (koji ima u sredini W ili j)

2. اَلنَّاقِصُ - krnjavi (koji ima na kraju W ili j)

4. اَللَّفِيفُ - mješovit (dvostruko slab, tj. onaj kod koga je 1 i 3. konsonant slab ili 2 i 3)

U arapskom jeziku ima nekoliko glagola koji su u pogledu konjugacije nepotpuni - krnji, ili se upotrebljavaju samo kao uzvici, ili su samo djelomično promjenljivi. To su:

1. glagolski oblik لَيْسَ koji ima značenje negativnog oblika biti:

2. glagoli kojima se hvali ili kudi اَفْعَالُ الْمَدْحِ وَالذَّمِّ

3. glagoli koji izražavaju čuđenje اَفْعَالُ التَّعَجُّبِ

Glagolskim oblicima pribrajamo i imenske oblike glagola, i to:

1. imena koja su izvedena iz infinitiva

a) oblici koji su slični pridjevima اَلصِّفَةُ الْمُشَبَّهَةُ

b) participijalni oblici aktivni إِسْمُ الْفَاعِلِ

c) participijalni oblici pasivni إِسْمُ الْمَفْعُولِ

d) imenice mjesta i vremena إِسْمُ الْمَكَانِ وَالزَّمَانِ

e) imenice oruđa إِسْمُ الآلَةِ

f) vrste infinitiva kao imena glagolske radnje نَوْعُ الْمَصْدَرِ

NEPRAVILNI GLAGOLI

(al-fi'lu gayru-s-sâlimi اَلْفِعْلُ غَيْرُ السَّالِمِ)

U uvodnom dijelu glagolskih vrsta rekli smo kako se dijele i kako se zovu.

Počnimo sa prvnim nepravilnim glagolom i ponovimo šta smo naučili o tome do sada. Dakle, podjela na pravilne i nepravilne glagole u arapskom jeziku nije zasnovana na konjugaciji kao takvoj, nego narposto - nepravilni su oni koji nemaju u osnovi tri zdrava konsonanta. Sve ostalo: vremena, lica, broj jednaki su i kod jednih i kod drugih. Upravo zbog svoje osnove (a ona je, rekli smo to, najčistija u trećem licu اَلْمَاضِى za muški rod u jednini). Nepravilni glagoli dijele se u dvije kategorije: oni koji imaju 3 konsonanta u osnovi ali su, ipak, u konjugaciji nešto drugačiji i oni koji u svom korijenu imaju jedan od, bolesnih, glasova (ى – و – ا).

Prvi predstavnik polunepravilnih glagola zove se (al-mudâ'afu اَلْفِعْلُ الْمُضَاعَفُ geminirani gl.) „podvostručen" i slijedi ova pravila:

1) Najprije, ime ovog glagola dolazi od toga što se u korijenu nalaze dva ista konsonanta koji se slijevaju u jedan podvostručen nad koji se obavezno stavlja znak za pojačanje اَلتَّشْدِيدُ i znak vokala koji je u اَلْمَاضِى (fetha ـَ).

Ovakvo podvostručavanje se zove إِدْغَامٌ وَاجِبٌ

Od: دَلَلَ - upućivati, dobili smo دَلَّ

عَضَضَ - ugristi, dobili smo عَضَّ

عَدَدَ - izbrojiti, dobili smo عَدَّ

2) Slivanje je obavezno i u اَلْمُضَارِعُ stoga što, prvi konsonant nije sakin. U ovakvoj situaciji vokal se prenosi sa prvog konzonanta na onaj koji je pred njim ako je ovaj sakin, npr.:

on pruža - يَمُدُّ ← يَمْدُدُ ← يَمْدُدُ

on broji - يَعُدُّ ← يَعْدُدُ ← يَعْدُدُ

on grize - يَعَضُّ ← يَعْضُضُ ← يَعْضُضُ

3) Dakle, kad su dva ista konsonanta jedan do drugog ili kad je prvi سَاكِنٌ a drugi مُتَحَرِّكٌ, slijevanje je obavezno. Ali, ako je situacija obrnuta pa prvi bude مُتَحَرِّكٌ, a drugi سَاكِنٌ (ili sam po sebi ili zbog oblikoslovlja) nema podvostručavanja, npr.:

مَدَدْتُ pružila sam

عَدَدْتُ izbrojila sam

فَرَرْنَا pobjegli smo

4) Ako se radi o obliku اَلْمُضَارِعُ u 2. i 3. lica množine ženskog roda, nema podvostručavanja, npr.:

تَمْدُدْنَ vi pružate

يَقْصُصْنَ one pripovijedaju

5) Kad se u obliku jusiva sliju dva ista konsonanta, zadnji konsonant može se čitati sa sva tri vokala ako je na srednjem bio vokal ـُ

يَمْدُدُ ← لَمْ يَمُدُّ – لَمْ يَمُدِّ – لَمْ يَمُدَّ

Ako je na srednjem kosnonantu bio vokal a ـَ ili i ـِ, onda će se i zadnjii konsonant čitati sa ـَ ili ـِ .

6) Ovo pravilo vrijedi i za imperativ 2. lica muškog roda. Pošto ovaj oblik nije na samom početku bio سَاكِنٌ suvišno bi bilo dodavati ا (elif) pa tako imamo

مُدَّ – مُدِّ – مُدُّ

ili

فِرَّ – فِرِّ

Sva ova pravila vrijedi i za pasivne oblike ako se nađu u istom odnosu konsonanti o kojima je riječ.

Evo nekoliko primjera:

Ispruži noge prema (dužini) pokrivača. مُدَّ رِجْلَيْكَ عَلَى قَدْرِ لحافك

Onaj ko upućuje na dobro je kao da ga čini. اَلدَّالُّ عَلَى الْخَيْرِ كَفَاعِله

Raduje nas ono što čujemo. سَرَّنَا اسْتِمَاعُ ذَلِكَ

VJEŽBE اَلتَّمْرِينَاتُ

1. Prevedi sa bosanskoga jezika:

Bježi od svakog zla!

Možeš li izbrojati zvijezde na nebu?

Vidjela sam neobičnu ljepotu u onoj zemlji i mislila da su svi ljudi tamo sretni.

Ja mislim da si ti dobar čovjek.

Ovaj put pruža se sve do mora.

Ja sam spremna da ti ispričam najljepšu priču.

On je prolazio svaki dan tim putem, a ja ga nikada nisam vidio (vidjela).

2. Prevedi sa arapskog jezika:

مَنْ سَبَّكَ فَلاَ تَسُبُّهُ فَإِنَّ سَبَّهُ لاَ يَضُرُّكَ – تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ – حُفَّتِ الْجَنَّةُ بِالْمَكَارِهِ وَحُفَّتِ النَّارُ بِالشَّهَوَاتِ – مَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا – لاَ يَحِلُّ فِى دِينِنَا شُرْبُ الْمُسْكِرَاتِ – إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا ضَلاَلاً بَعِيدًا – قَالَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَا لاَ أَكُرُّ عَلَى مَنْ يَفِرُّ وَلاَ أَفِرُّ مِمَّنْ يَكُرُّ – مَنْ حَجَّ الْبَيْتَ يُسَمَّى حَاجًّا

hodočastiti - حَجَّ
imenovati - سَمَّى
varati - غَشَّ
biti dozvoljeno - حَلَّ
zlo - شَرٌّ
spreman - مُسْتَعِدٌّ
upropastiti, prokleti - تَبَّ
opkoliti, okružiti - حَفَّ
neugodnost - مَكْرَهٌ – مَكَارِهُ
strast (želja) - شَهْوَةٌ
opojno piće - مُسْكِرٌ
psovati, grditi - سَبَّ
štetiti - ضَرَّ
urediti - صَفَّ
odvraćati - صَدَّ
zalutati - ضَلَّ
navaljivati - كَرَّ

3. Od ovih deset glagola napiši deset rečenica ali tako da glagole upotrijebiš u svim oblicima konjugacije:

misliti, držati,	voljeti - وَدَّ
smatrati - ظَنَّ	rascijepiti se - شَقَّ
zvučati - طَنَّ	sumnjati - شَكَّ
pobijediti - عَزَّ	kucati, lupati, zvoniti - دَقَّ
biti malo - قَلَّ	dodirnuti - مَسَّ
biti uporan, ustrajati - لَجَّ	radovati se - سَرَّ

NA POŠTI فِى الْبَرِيدِ

1) Na kojem se šalteru predaju telegrami?	١) أَيْنَ يُوجَدُ شُبَّاكٌ لِلْبَرْقِيَّاتِ؟
2) Hoću da pošaljem telegram.	٢) أُرِيدُ أَنْ أُرْسِلَ بَرْقِيَّةً.
3) Izvolite popuniti telegrafski formular.	٣) تَفَضَّلُوا إِمْلَؤُوا إِسْتِمَارَةَ الْبَرْقِيَّةِ.
4) Kolika je taksa za telegram?	٤) كَمْ يَجِبُ أَنْ أَدْفَعَ لِلْبَرْقِيَّةِ؟
5) Telegram od deset riječi je 15 pjastera.	٥) اَلْبَرْقِيَّةُ مِنْ عَشْرِ كَلِمَاتٍ خَمْسَةَ عَشَرَ قِرْشًا.
6) Koliko se plaća riječ u telegramu za Bosnu?	٦) بِكَمِ الْكَلِمَةُ فِى الْبَرْقِيَّةِ إِلى بُوسْنَه؟
7) Molim, dajte mi jedan formular za telegram.	٧) مِنْ فَضْلِكُمْ أَعْطُونِى إِسْتِمَارَةَ الْبَرْقِيَّةِ!

Tabela 1.

Primjer glagola عَضٌّ – يَعَضُّ – عَضَّ - ugristi

اَلْمَاضِى		اَلْمُضَارِعُ		اَلْمُضَارِعُ	
اَلْمَعْلُومُ	اَلْمَجْهُولُ	اَلْمَعْلُومُ	اَلْمَجْهُولُ	اَلْمَجْزُومُ	
					3. l. اَلْغَائِبُ
عَضَّ	عُضَّ	يَعَضُّ	يُعَضُّ	لَمْ يَعَضِّ – يَعْضَضْ	jed. m. r.
عَضَّا	عُضَّا	يَعَضَّانِ	يُعَضَّانِ	يَعَضَّا	dvo. m. r.
عَضُّوا	عُضُّوا	يَعَضُّونَ	يُعَضُّونَ	يَعَضُّوا	mn. m. r.
عَضَّتْ	عُضَّتْ	تَعَضُّ	تُعَضُّ	تَعَضِّ – تَعْضَضْ	jed. ž. r.
عَضَّتَا	عُضَّتَا	تَعَضَّانِ	تُعَضَّانِ	تَعَضَّا	dvo. ž. r.
عَضِضْنَ	عُضِضْنَ	يَعْضَضْنَ	يُعْضَضْنَ	يَعْضَضْنَ	mn. ž. r.
					2. l. اَلْمُخَاطَبُ
عَضِضْتَ	عُضِضْتَ	تَعَضُّ	تُعَضُّ	لَمْ تَعَضِّ – تَعْضَضْ	jed. m. r.
عَضِضْتُمَا	عُضِضْتُمَا	تَعَضَّانِ	تُعَضَّانِ	تَعَضَّا	dvo. m. r.
عَضِضْتُمْ	عُضِضْتُمْ	تَعَضُّونَ	تُعَضُّونَ	تَعَضُّوا	mn. m. r.
عَضِضْتِ	عُضِضْتِ	تَعَضِّينَ	تُعَضِّينَ	تَعَضِّى	jed. ž. r.
عَضِضْتُمَا	عُضِضْتُمَا	تَعَضَّانِ	تُعَضَّانِ	تَعَضَّا	dvo. ž. r.
عَضِضْتُنَّ	عُضِضْتُنَّ	تَعْضَضْنَ	تُعْضَضْنَ	تَعْضَضْنَ	mn. ž. r.
					1. l. اَلْمُتَكَلِّمُ
عَضِضْتُ	عُضِضْتُ	أَعَضُّ	أُعَضُّ	لَمْ أَعَضِّ – أَعْضَضْ	jed. oba roda
عَضِضْنَا	عُضِضْنَا	نَعَضُّ	نُعَضُّ	نَعَضِّ – نَعْضَضْ	mn. oba roda

Napomene:

a) Glagoli اَلْمُضَافُ su prvog, drugog i četvrtog razreda prve vrste

b) Ako između dva ista konsonanta dođe dužina, nema slivanja, npr.: - شَدِيدٌ jak, oštar

Tabela 2. Glagolsko vrijeme kojim se zapovijeda ili zabranjuje فِعْلُ الأَمْرِ وَالنَّهْيِ

aktiv 3. l. اَلْمَعْلُومُ		pasiv 3. l. اَلْمَجْهُولُ		aktiv 2. lice اَلْمَعْلُومُ		pasiv 2. lice اَلْمَجْهُولُ		
أَمْرُ الْغَائِبِ	نَهْيُ الْغَائِبِ	أَمْرُ الْغَائِبِ	نَهْيُ الْغَائِبِ	اَمْرُ الْحَاضِرِ	نَهْيُ الْحَاضِرِ	اَمْرُ الْحَاضِرِ	نَهْيُ الْحَاضِرِ	
لِيَعَضَّ – لِيَعْضَضْ	لاَ يَعَضَّ – لاَيَعْضَضْ	لِيُعَضَّ – لِيُعْضَضْ	لاَ يُعَضَّ – لاَ يُعْضَضْ	عَضِّ – إِعْضَضْ	لاَ تَعَضِّ – لاَ تَعْضَضْ	لِتُعَضَّ – لِتُعْضَضْ	لاَ تُعَضَّ – لاَ تَعْضَضْ	jednina m. r.
لِيَعَضَّا	لاَ يَعَضَّا	لِيُعَضَّا	لاَ يُعَضَّا	عَضَّا	لاَ تَعَضَّا	لِتُعَضَّا	لاَ تُعَضَّا	dvojina m. r.
لِيَعَضّوُا	لاَ يَعَضّوُا	لِيُعَضّوُا	لاَ يُعَضّوُا	عَضّوُا	لاَ تَعَضّوُا	لِتُعَضّوُا	لاَ تُعَضّوُا	množina m.r.
لِتَعَضَّ – لِتَعْضَضْ	لاَ تَعَضَّ – لاَ تَعْضَضْ	لِتُعَضَّ – لِتُعْضَضْ	لاَ تُعَضَّ – لاَ تُعْضَضْ	عَضِّى	لاَ تَعَضِّى	لِتُعَضِّى	لاَ تُعَضِّى	jednina ž. r.
لِتَعَضَّا	لاَ تَعَضَّا	لِتُعَضَّا	لاَ تُعَضَّا	عَضَّا	لاَ تَعَضَّا	لِتُعَضَّا	لاَ تُعَضَّا	dvojina ž. r.
لِيَعْضَضْنَ	لاَ يَعْضَضْنَ	لِيُعْضَضْنَ	لاَ يُعْضَضْنَ	إِعْضَضْنَ	لاَ تَعْضَضْنَ	لِتُعْضَضْنَ	لاَ تُعْضَضْنَ	množina ž. r.
لأَعَضَّ – لأُعْضَضْ	لاَ أَعَضَّ – لاَ أَعْضَضْ							1. l. jed. oba r.
لِنَعَضَّ – لِنَعْضَضْ	لاَ نَعَضَّ – لاَ نَعْضَضْ							1. l. mn. oba r.

Tabela 3.

Proširene vrste glagola اَلْمُضَاعَفُ i njihova značenja

Vrsta	اَلْمَاضِي		اَلْمُضَارِعُ		اَلأَمْرُ					Značenje
	مَعْلُومٌ	مَجْهُولٌ	مَعْلُومٌ	مَجْهُولٌ	أَمْرُ الْحَاضِرِ	نَهْيُ الْحَاضِرِ	إِسْمُ الْفَاعِلِ	إِسْمُ الْمَفْعُولُ	اَلْمَصْدَرُ	
II	شَقَّقَ	شُقِّقَ	يُشَقِّقُ	يُشَقَّقُ	شَقِّقْ	لا تُشَقِّقْ	مُشَقِّقٌ	مُشَقَّقٌ	تَشْقِيقٌ	isjeckati, cijepati
III	شَاقَّ	شُوقَّ	يُشَاقُّ	يُشَاقُّ	شَاقَّ – شَاقِقْ	لا تُشَاقَّ – لا تُشَاقِقْ	مُشَاقٌّ	مُشَاقٌّ	مُشَاقَّةٌ	odvojiti se; opirati se
IV	أَشَقَّ	أُشِقَّ	يُشِقُّ	يُشَقُّ	أَشِقَّ – أَشْقِقْ	لا تُشِقَّ – لا تُشْقِقْ	مُشِقٌّ	مُشَقٌّ	إِشْقَاقٌ	dati drugi cvat
V	تَشَقَّقَ	تُشُقِّقَ	يَتَشَقَّقُ	يُتَشَقَّقُ	تَشَقَّقْ	لا تَتَشَقَّقْ	مُتَشَقِّقٌ	مُتَشَقَّقٌ	تَشَقُّقٌ	biti rascijepljen
VI	تَشَاقَّ	تُشُوقَّ	يَتَشَاقُّ	يُتَشَاقُّ	تَشَاقَّ – تَشَاقَقْ	لا تَتَشَاقَّ – لا تَتَشَاقَقْ	مُتَشَاقٌّ	مُتَشَاقٌّ	تَشَاقٌّ	razići se, zavaditi se
VII	إِنْشَقَّ	–	يَنْشَقُّ	–	إِنْشَقَّ – إِنْشَقِقْ	لا تَنْشَقَّ – لا تَنْشَقِقْ	مُنْشَقٌّ	–	إِنْشِقَاقٌ	razdvojiti se
VIII	إِشْتَقَّ	أُشْتُقَّ	يَشْتَقُّ	يُشْتَقُّ	إِشْتَقَّ – إِشْتَقِقْ	لا تَشْتَقَّ – لا تَشْتَقِقْ	مُشْتَقٌّ	مُشْتَقٌّ	إِشْتِقَاقٌ	izvoditi, derivirati
IX	–	–	–	–	–	–	–	–	–	-
X	إِسْتَشَقَّ	أُسْتُشِقَّ	يَسْتَشِقُّ	يُسْتَشَقُّ	إِسْتَشِقَّ – إِسْتَشْقِقْ	لا تَسْتَشِقَّ – لا تَسْتَشْقِقْ	مُسْتَشِقٌّ	مُسْتَشَقٌّ	إِسْتِشْقَاقٌ	nageti se na jednu stranu

Tabela 4.

PARTICIPI

إِسْمُ الْفَاعِلِ	إِسْمُ الْمَفْعُولِ	Broj i rod
عَاضٌ	مَعْضُوضٌ	jednina m. r.
عَاضَّانِ	مَعْضُوضَانِ	dvojina m. r.
عَاضُّونَ	مَعْضُوضُونَ	množina m. r.
عَاضَّةٌ	مَعْضُوضَةٌ	jednina ž. r.
عَاضَّتَانِ	مَعْضُوضَتَانِ	dvojina ž. r.
عَاضَّاتٌ	مَعْضُوضَاتٌ	množina ž. r.

Infinitiv (اَلْمَصْدَرُ) - عَضٌّ

Napomena: Za sve proširene vrste ovih kao, uostalom, i drugih glagola važe ova ista pravila. Izuzetak su druga i peta proširena vrsta u kojima nema podvostručavanja dva ista konsonanta. To je stoga što u obliku tih vrsta već imamo podvostručavanje, npr.:

Druga proširena vrsta od glagola مَدَّ glasi مَدَّدَ

Peta proširena vrsta od glagola مَدَّ glasi تَمَدَّدَ

I još nešto:Poznato vam je da se u svakodnevnom životu - štampi, književnim djelima i sl. ne pišu vokali. Mi smatramo da ste vi već toliko uznapredovali da se u običnim izrazima već mogu pomalo izostavljati vokali.

Zato, kad u vježbama naiđe i izraz „vokaliziraj", to će značiti da je tebi ostavljeno da ispišeš odgovarajuće vokale!

ŠESNAESTA LEKCIJA اَلدَّرْسُ السَّادِسَ عَشَرَ

HEMZIRANI GLAGOLI
(el mehmuzu اَلْمَهْمُوزُ)

Već iz naziva vidimo da je riječ o glagolima koji imaju u korijenu riječi ء (hemzetun), koji može biti prvi ili srednji ili krajnji konsonant. Prema paradigmi فعل ovi glagoli će se tako i nazivati.

Imamo, dakle

أَمَرَ kao مَهْمُوزُ الْفَاءِ
سَأَلَ kao مَهْمُوزُ الْعَيْنِ
قَرَأَ kao مَهْمُوزُ اللاَمِ

Sada treba da se prisjetimo što smo na samom početku izučavanja arapskog jezika rekli o nosiocima hemzeta (ء) a to su أ – ؤ – ى ء. To nam je ovdje potrebno kako bismo znali prilikom pisanja مَهْمُوزٌ pravilno odrediti toga nosioca. Osim toga, sad nam valja ponoviti i ono što smo o vokalima rekli kad je riječ i o dugim i kratkim vokalima. Najjači vokal je ـِـ (kasratun), poslije dolazi ـُ (dammatun) i na kraju ـَ (fathatun).

Uz uvjet da si ponovio(la) sve o hemzetu (što se nalazi na početku gramatike za prvi razred), ukratko ćemo te podsjetiti da se hemze na početku uvijek nalazi nad alifom, dok će se onaj u sredini vezati za vokale na prethodnom konsonantu. Ono ء koje se nađe na kraju zavisit će od dužine vokala na konsonantu koji se nalazi ispred njega.

Pravila koja važe za konjugaciju mahmuz glagola su:

1. Ako ء (hemzetun) u konstrukciji glagola bude ـْ (sakinun), onda se ili ostavi kako i jeste, ili se pretvara u dugi vokal a nosilac će mu biti u zavisnosti od vokala koji je na konsonantu ispred hemzeta. Sad ono što ti sigurno znaš, a to je da se fetha slaže sa elifom ا, kesra sa yetom ى i damma sa wawom و - pa će tako biti

يَأْكُلُ ← يَاكُلُ jesti, jede
يُؤْمِنُ ← يُومِنُ vjerovati, vjeruje
إِئْذَنْ ← إِيذَنْ dozvoliti, dozvoli!

2. Ako situacija bude obrnuta pa hemzetun bude مُتَحَرِّكٌ (sa vokalom) a ispred njega bude konsonant bez vokala سَاكِنٌ, u tom slučaju vokal sa hemzeta se može prenijeti na taj zdrav konsonant, a može ostati nepromijenjen. Tako će biti, npr.:

يَسْأَلُ ← يَسَالُ On pita

إِسْأَلْ ← سَلْ Pitaj!

Da pojasnimo kako smo dobili izraz سَلْ. Sjećate li se da smo kod imperativa i njegove konstrukcije kazali da se u drugom licu od koga pravimo imperativ mora na početak staviti ا (elif) هَمْزَةُ الْوَصْلِ jer smo ukinuli حَرْفُ الْمُضَارَعَةِ. Pošto se riječ u arapskom jeziku ne može početi bez vokala, u ovom slučaju kad smo prenijeli vokal sa ء na س, nemamo više potreba za alifom pa smo ga uklonili.Vokal sada nije na hamzatu i to je dovelo do dva sakina jednog do drugog a to nije dozvoljeno pa smo i hemze uklonili i tako dobili izraz سَلْ pitaj!

Ovakav oblik imperativa susrećemo još kod glagola:

أُؤْخُذْ umjesto خُذْ ← أَخَذَ uzeti خُذِى (ž. r.) خُذَا dvojina, itd.

أُؤْكُلْ umjesto كُلْ ← أَكَلَ jesti كُلِى كُلَا

أُؤْمُرْ umjesto مُرْ ← أَمَرَ narediti مُرِى مُرَا

Evo nekoliko primjera:

Svaka rečenica ima subjekat i predikat.

لِكُلِّ جُمْلَةٍ مُبْتَدَأٌ وَخَبَرٌ

Ovu knjigu sam čitala od početka do kraja.

قَرَأْتُ هَذَا الْكِتَابَ مِنَ الإِبْتِدَاءِ الِى الإِنْتِهَاءِ

Ako ne vjeruješ, pitaj Alija za njegovo mišljenje.

إِنْ لَمْ تؤْمِنْ فَسْأَلْ عَلِيًّا عَنْ رَأْيِهِ.

Uzmi ove stvari i pojedi svoju jabuku!

خُذْ هَذِهِ الأَشْيَاءَ وَكُلْ تُفَّاحَتَكَ!

Učenice, pročitaj nam svoju zadaću!

يَا تِلْمِيذَةُ اقْرَئِى لَنَا دَرْسَكِ!

Tabela 1. الماضى

المهموز od: بَدَأَ - početi, دَأَبَ - ustrajati, أَدُبَ - biti vaspitan

اَلْمَعْلُومُ			اَلْمَجْهُولُ			
						3. l. اَلْغَائِبُ
أَدُبَ	دَأَبَ	بَدَأَ	أُدِبَ	دُئِبَ	بُدِىءَ	jednina m. r.
أَدُبَا	دَأَبَا	بَدَآ	أُدِبَا	دُئِبَا	بُدِآ	dvojina m. r.
أَدُبُوا	دَأَبُوا	بَدَؤُوا	أُدِبُوا	دُئِبُوا	بُدِئُوا	množina m. r.
أَدُبَتْ	دَأَبَتْ	بَدَأَتْ	أُدِبَتْ	دُئِبَتْ	بُدِئَتْ	jednina ž. r.
أَدُبَتَا	دَأَبَتَا	بَدَأَتَا	أُدِبَتَا	دُئِبَتَا	بُدِئَتَا	dvojina ž. r.
أَدُبْنَ	دَأَبْنَ	بَدَأْنَ	أُدِبْنَ	دُئِبْنَ	بُدِئْنَ	množina ž. r.
						2. l. اَلْمُخَاطَبُ
أَدُبْتَ	دَأَبْتَ	بَدَأْتَ	أُدِبْتَ	دُئِبْتَ	بُدِئْتَ	jednina m. r.
أَدُبْتُمَا	دَأَبْتُمَا	بَدَأْتُمَا	أُدِبْتُمَا	دُئِبْتُمَا	بُدِئْتُمَا	dvojina m. r.
أَدُبْتُمْ	دَأَبْتُمْ	بَدَأْتُمْ	أُدِبْتُمْ	دُئِبْتُمْ	بُدِئْتُمْ	množina m. r.
أَدُبْتِ	دَأَبْتِ	بَدَأْتِ	أُدِبْتِ	دُئِبْتِ	بُدِئْتِ	jednina ž. r.
أَدُبْتُمَا	دَأَبْتُمَا	بَدَأْتُمَا	أُدِبْتُمَا	دُئِبْتُمَا	بُدِئْتُمَا	dvojina ž. r.
أَدُبْتُنَّ	دَأَبْتُنَّ	بَدَأْتُنَّ	أُدِبْتُنَّ	دُئِبْتُنَّ	بُدِئْتُنَّ	množina ž. r.
						1. l. اَلْمُتَكَلِّمُ
أَدُبْتُ	دَأَبْتُ	بَدَأْتُ	أُدِبْتُ	دُئِبْتُ	بُدِئْتُ	jednina oba roda
أَدُبْنَا	دَأَبْنَا	بَدَأْنَا	أُدِبْنَا	دُئِبْنَا	بُدِئْنَا	množina oba roda

Tabela 2. المضارع

أَدَبَ	دَأَبَ	بَدَأَ	أُدِبَ	دُئِبَ	بُدِأَ	
اَلْمَعْلُومُ			اَلْمَجْهُولُ			
						3. l. اَلْغَائِبُ
يَأْدُبُ	يَدْأَبُ	يَبْدَأُ	يُؤْدَبُ	يُدْأَبُ	يُبْدَأُ	jednina m. r.
يَأْدُبَانِ	يَدْأَبَانِ	يَبْدَآنِ	يُؤْدَبَانِ	يُدْأَبَانِ	يُبْدَآنِ	dvojina m. r.
يَأْدُبُونَ	يَدْأَبُونَ	يَبْدَؤُونَ	يُؤْدَبُونَ	يُدْأَبُونَ	يُبْدَؤُونَ	množina m. r.
تَأْدُبُ	تَدْأَبُ	تَبْدَأُ	تُؤْدَبُ	تُدْأَبُ	تُبْدَأُ	jednina ž. r.
تَدْأَبَانِ	تَدْأَبَانِ	تُبْدَآنِ	تُؤْدَبَانِ	تُدْأَبَانِ	تُبْدَآنِ	dvojina ž. r.
يَأْدُبْنَ	يَدْأَبْنَ	يَبْدَأْنَ	يُؤْدَبْنَ	يُدْأَبْنَ	يُبْدَأْنَ	množina ž. r.
						2. l. اَلْمُخَاطَبُ
تَأْدُبُ	تَدْأَبُ	تَبْدَأُ	تُؤْدَبُ	تُدْأَبُ	تُبْدَأُ	jednina m. r.
تَأْدُبَانِ	تَدْأَبَانِ	تَبْدَآنِ	تُؤْدَبَانِ	تُدْأَبَانِ	تُبْدَآنِ	dvojina m. r.
تَأْدُبُونَ	تَدْأَبُونَ	تَبْدَؤُونَ	تُؤْدَبُونَ	تُدْأَبُونَ	تُبْدَؤُونَ	množina m. r.
تَأْدُبِينَ	تَدْأَبِينَ	تَبْدَئِينَ	تُؤْدَبِينَ	تُدْأَبِينَ	تُبْدَئِينَ	jednina ž. r.
تَأْدُبَانِ	تَدْأَبَانِ	تَبْدَآنِ	تُؤْدَبَانِ	تُدْأَبَانِ	تُبْدَآنِ	dvojina ž. r.
تَأْدُبْنَ	تَدْأَبْنَ	تَبْدَأْنَ	تُؤْدَبْنَ	تُدْأَبْنَ	تُبْدَأْنَ	množina ž. r.
						1. l. اَلْمُتَكَلِّمُ
آدُبُ	أَدْأَبُ	أَبْدَأُ	أُؤْدَبُ	أُدْأَبُ	أُبْدَأُ	jednina oba roda
نَأْدُبُ	نَدْأَبُ	نَبْدَأُ	نُؤْدَبُ	نُدْأَبُ	نُبْدَأُ	množina oba roda

Prema pravilima المهموز glagola, ovdje bi moglo doći do produžavanja pa bi umjesto يُؤْدَبُ moglo biti يُودَبُ, umjesto تُؤْدَبُ došlo bi تُودَبُ umjesto أُؤْدَبُ moglo bi se reći اُودَبُ.

فِعْلُ الأَمْرِ وَالنَّهْيِ – بَدَأَ – دَأَبَ – أَدَبَ

أَمْرُ الْحَاضِرِ			نَهْيُ الْحَاضِرِ			
أُؤْدُبْ	إِدْأَبْ	إِبْدَأْ	لاَ تَأْدَبْ	لاَ تَدْأَبْ	لاَ تَبْدَأْ	jednina m. r.
أُؤْدُبَا	إِدْأَبَا	إِبْدَآ	لاَ تَأْدَبَا	لاَ تَدْأَبَا	لاَ تَبْدَآ	dvojina m. r.
أُؤْدُبوا	إِدْأَبوا	إِبْدَؤُوا	لاَ تَأْدَبوا	لاَ تَدْأَبوا	لاَ تَبْدَؤُوا	množina m. r.
أُؤْدُبِى	إِدْأَبِى	إِبْدَئِى	لاَ تَأْدَبِى	لاَ تَدْأَبِى	لاَ تَبْدَئِى	jednina ž. r.
أُؤْدُبَا	إِدْأَبَا	إِبْدَآ	لاَ تَأْدَبَا	لاَ تَدْأَبَا	لاَ تَبْدَآ	dvojina ž. r.
أُؤْدُبْنَ	إِدْأَبْنَ	إِبْدَأْنَ	لاَ تَأْدَبْنَ	لاَ تَدْأَبْنَ	لاَ تَبْدَأْنَ	množina ž. r.

أَمْرُ الْغَائِبِ			نَهْيُ الْغَائِبِ			
لِيَأْدُبْ	لِيَدْأَبْ	لِيَبْدَأْ	لاَ يَأْدَبْ	لاَ يَدْأَبْ	لاَ يَبْدَأْ	jednina m. r.
لِيَأْدُبَا	لِيَدْأَبَا	لِيَبْدَآ	لاَ يَأْدَبَا	لاَ يَدْأَبَا	لاَ يَبْدَآ	dvojina m. r.
لِيَأْدُبوا	لِيَدْأَبوا	لِيَبْدَؤُوا	لاَ يَأْدَبوا	لاَ يَدْأَبوا	لاَ يَبْدَؤُوا	množina m. r.
لِتَأْدُبْ	لِتَدْأَبْ	لِتَبْدَأْ	لاَ تَأْدَبْ	لاَ تَدْأَبْ	لاَ تَبْدَأْ	jednina ž. r.
لِتَأْدُبَا	لِتَدْأَبَا	لِتَبْدَآ	لاَ تَأْدَبَا	لاَ تَدْأَبَا	لاَ تَبْدَآ	dvojina ž. r.
لِيَأْدُبْنَ	لِيَدْأَبْنَ	لِيَبْدَأْنَ	لاَ يَأْدَبْنَ	لاَ يَدْأَبْنَ	لاَ يَبْدَأْنَ	množina ž. r.

Infinitiv - المصدر = أَدَبٌ – دَأْبٌ – بَدْءٌ

إِسْمُ الْفَاعِلِ			إِسْمُ الْمَفْعُولِ			
آدِبٌ	دَائِبٌ	بَادِءٌ	مَأْدُوبٌ	مَدْؤُوبٌ	مَبْدُوءٌ	jednina
آدِبَانِ	دَائِبَانِ	بَادِآنِ	مَأْدُوبَانِ	مَدْؤُوبَانِ	مَبْدُوآنِ	dvojina
آدِبُونَ	دَائِبُونَ	بَادِئُونَ	مَأْدُوبُونَ	مَدْؤُوبُونَ	مَبْدُوؤُنَ	množina
أُدَّابٌ	دُأَّبٌ	بُدَّاءٌ	مَآدِيبُ	مَدَائِيبُ	مَبَادِيءُ	nepravilna mn.
أُدَّبٌ	–	بُدَّءٌ				nepravilna mn.
أُدَبَةٌ	دُأَبَةٌ	بَدَأَةٌ				nepravilna mn.

آدِبَةٌ	دَائِبَةٌ	بَادِئَةٌ	مَأْدُوبَةٌ	مَدْؤُوبَةٌ	مَبْدُوئَةٌ	jednina
آدِبَتَانِ	دَائِبَتَانِ	بَادِئَتَانِ	مَأْدُوبَتَانِ	مَدْؤُوبَتَانِ	مَبْدُوئَتَانِ	dvojina
آدِبَاتٌ	دَائِبَاتٌ	بَادِآتٌ	مَأْدُوبَاتٌ	مَدْؤُوبَاتٌ	مَبْدُوآتٌ	pravilna mn.
أَدَائِبُ	دَآئِبُ					nepravilna mn.

Infinitiv - اَلْمَصْدَرُ = أَدَبٌ – دَأْبٌ – بَدْءٌ

Tabela 4.

Proširene vrste glagola اَلْمَهْمُوزُ i njihova značenja

Vrsta	اَلْمَاضِي		اَلْمُضَارِعُ		اَلأَمْرُ					Značenje
	مَعْلُومٌ	مَجْهُولٌ	مَعْلُومٌ	مَجْهُولٌ	أَمْرُ الْحَاضِرِ	نَهْىُ الْحَاضِرِ	إِسْمُ الْفَاعِلِ	إِسْمُ الْمَفْعُولِ	اَلْمَصْدَرُ	
II	أَدَّبَ	أُدِّبَ	يُؤَدِّبُ	يُؤَدَّبُ	أَدِّبْ	لاَ تُؤَدِّبْ	مُؤَدِّبٌ	مُؤَدَّبٌ	تَأْدِيبٌ	odgojiti nekog
III										
IV	آدَبَ	أُودِبَ	يُؤْدِبُ	يُؤْدَبُ	آدِبْ	لاَ تُؤْدِبْ	مُؤْدِبٌ	مُؤْدَبٌ	إِيدَابٌ	biti lijepo odgojen
V	تَأَدَّبَ	تُؤُدِّبَ	يَتَأَدَّبُ	يُتَأَدَّبُ	تَأَدَّبْ	لاَ تَتَأَدَّبْ	مُتَأَدِّبٌ	مُتَأَدَّبٌ	تَأَدُّبٌ	odgojiti se,
VI										biti vaspitan
VII										
VIII	إِئْتَدَبَ	أُؤْتُدِبَ	يَأْتَدِبُ	يُؤْتَدَبُ	إِئْتَدِبْ	لاَ تَأْتَدِبْ	مُؤْتَدِبٌ	مُؤْتَدَبٌ	إِئْتِدَابٌ	odgajati se
IX										
X	إِسْتَأْدَبَ	أُسْتُأْدِبَ	يَسْتَأْدِبُ	يُسْأْدَبُ	إِسْتَأْدِبْ	لاَ تَسْتَأْدِبْ	مُسْتَأْدِبٌ	مُسْتَأْدَبٌ	إِسْتِأْدَابٌ	biti odgojen,
										biti vaspitan

VJEŽBE اَلتَّمْرِينَاتُ

إِذَا قَرَأْتَ الْقُرآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ – كُلُّ رَاعٍ مَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ – اَللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ – سَلُوا اللّٰهَ مِنْ فَضْلِهِ فَإِنَّ فَضْلَهُ لاَ حَدَّ لَهُ – أَكَلْتُمْ تَمْرِى وَعَصَيْتُمْ أَمْرِى – لاَ يُؤْمِنُ عَبْدٌ حَتَّى يُحِبَّ لأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ – لاَ تُؤَخِّرْ عَمَلَ يَوْمِكَ لِغَدِكَ – لاَ تَأْمَنْ لِمَنْ يَكْذِبُ لَكَ لأَنَّهُ يَكْذِبُ عَلَيْكَ – خُذْ مَا سَمِعْتَ وَلاَ تَسْأَلْ عَمَّنْ (عَنْ مَنْ) قَالَهُ.

RIJEČI اَلْكَلِمَاتُ

porasti - كَبُرَ	dozvoliti - أَذِنَ
napuniti - مَلأَ	moliti za dozvolu - إِسْتَأْذَنَ
jabuka - تُفَّاحَةٌ	čitati - قَرَأَ
dunja - سَفَرْجَلٌ	početak - إِبْتِدَاءٌ
kolači - حَلَوِيَّاتٌ	svršetak, kraj - إِنْتِهَاءٌ
umor - تَعْبٌ	smiriti se - هَدَأَ
temperatura - حَرَارَةٌ	zdravlje - عَافِيَةٌ
hurme - تَمْرٌ	dobročinstvo - فَضْلٌ
vjerovati - آمَنَ	granica - حَدٌّ
odgađati - أَخَّرَ	vuk - ذِئْبٌ
zakasniti - تَأَخَّرَ	pas - كَلْبٌ
nadati se - أَمَلَ	ožednjeti - ظَمِىءَ - ظَمأٌ
sresti se - اِلْتَقَى	pastir - رَاعٍ
misliti - فَكَّرَ	stado - رَعِيَّةٌ
tema - مَوْضُوعٌ	oprost - عَفْوٌ

buniti se, biti obijestan - عَصَى

1. Iz datog teksta izvadi sve glagole i upotrijebi ih u drugim rečenicama sa drugim smislom i u drugom obliku.

2. Odaberi jedan glagol مهموز pa ispiši njegovu konjuguaciju i u aktivnom i u pasivnom obliku i za:

الماضى – المضارع – فعل الأمر والنهى – إسم الفاعل – إسم المفعول

3. Prevedi na arapski jezik:

Kad ožedniš, uzmi vode sa ovog izvora. Dijete se odgaja u porodici, u školi i na ulici. Mladić će se smiriti kad odraste. Napuni mi ovu torbu jabukama, dunjama i slatkišima. Došla sam polahko jer sam bila bolesna pa se brzo umorim a možda imam i temperaturu. Ja se nadam da ćemo se vidjeti uskoro i tada ću ti reći šta mislim o toj temi. dozvoli mi da ti pročitam ovu priču od početka do kraja. Dozvoljava ti se.

Razgovor **اَلْمُحَادَثَةُ**

1. Drago mi je što smo se upoznali.
١) يَسُرُّنِي التَّعَارُفُ بِكُمْ.

2. Kad opet dođem u Kairo, iskoristit ću priliku da vas posjetim.
٢) عِنْدَمَا أَصِلُ ثَانِيَةً إِلَى الْقَاهِرَةِ سَوْفَ انْتَهِزُ الْفُرْصَةَ أَنْ أَزُورَكُمْ.

3. Žao mi je, nemam više vremena, pa vas molim da mi dozvolite da krenem.
٣) أَنَا مُتَأَسِّفٌ لأَنَّنِي مَا لِي وَقْتٌ كَثِيرٌ. فَأَرْجوُا أَنْ تَأْذَنوُا لِي أَنْ أَذْهَبَ الآنَ.

4. Želim vam svako dobro.
٤) أَتَمَنَّى لَكُمْ كُلَّ خَيْرٍ!

5. Dođite nam opet!
٥) أُحْضُروُا عِنْدَنَا مَرَّةً أُخْرَى!

6. Pazite na zdravlje, mnogo sreće i sretan put!.
٦) إِحْتَرِسوُا صِحَّتَكُمْ، حَظًّا عَظِيماً وَسَفَراً سَعِيداً!

EL-MISAL المثال

Glagoli المثال imaju u korijenu ى ili و i to uvijek na prvom mjestu (dakle na mjestu فَاءُ الفِعْلِ) pa se oni koji imaju ى u gramatici zovu اَلْمِثَالُ الْيَائِىُّ a oni koji imaju و – اَلْمِثَالُ الْوَاوِىُّ.

Da biste pravilno upotrebljavali ove glagole, evo nekih pravila koja se moraju naučiti - a kad budu usvojena, neće biti teško upotrijebiti ih na pravi način i na pravom mjestu.

Treba posebno upozoriti da ćemo naići na glagole koji će prema paradigmi pripadati ovoj vrsti ali će se ponašati kao da su pravilni, npr.: وَجَعَ osjećati bol.

Zašto se ova vrsta zove المثال sličan? Zato jer njihov اَلْمَاضِى ima pravilnu konjugaciju a اَلْمُضَارِعُ i فِعْلُ الأَمْرِ وَالنَّهْىِ (vrijeme koje traje i vrijeme kojim se zapovijeda i zabranjuje) trpi određene promjene. Ove promjene kod nepravilnih glagola zovu se إِعْلاَلٌ

1. Dakle, kao prvo و ili ى u oblicima الماضى ostaje nepromijenjen, npr.:

staviti وَضَعَ

roditi وَلَدَ

naslijediti وَرِثَ

kockati يَسَرَ

očajavati يَئِسَ

pokloniti وَهَبَ

2. Ako na drugom korjenitom suglasniku u المضارع i فعل الأمر bude fetha ـَ ili damma ـُ, što znači da je glagol 3., 4. i 5. razreda prve vrste - kod takvih glagola و se ne gubi, npr.:

ugledan biti - وَجُهَ – يَوْجُهُ – وَجَاهَةٌ

bojati se - وَجِلَ – يَوْجَلُ – وَجْلٌ

I u ovom slučaju ima odstupanja pa dolazi do gubljenja konsonanta و i u المضارع i u فعل الأمرو النهى mada se iza nalazi konsonant sa fethom ـَ..

To su ovi glagoli:

وَدَعَ – يَدَعُ – دَعْ - pustiti

وَذَرَ – يَذَرُ – ذَرْ - pustiti

infinitiv وَزْعٌ – زَعْ – يَزَعُ – وَزَعَ - rasporediti, postrojiti

وَسِعَ – يَسَعُ – سَعْ – سَعَةٌ - biti prostran

وَضَعَ – يَضَعُ – ضَعْ – وَضْعٌ - postaviti

وَطِىءَ – يَطَأُ – طَأْ – وَطْؤٌ - gaziti

وَقَعَ – يَقَعُ – قَعْ – وُقُوعٌ - pasti, dogoditi se

وَهَبَ – يَهَبُ – هَبْ – وَهْبٌ – هِبَةٌ - pokloniti

Od prva dva glagola وَذَرَ i وَدَعَ ne upotrebljava se nikad pefekt, particip aktivni i infinitiv. Za te oblike u ovom značenju koristimo glagol تَرَكَ napustiti, ostaviti, npr. يَدَعُ كِتَابَهُ فِي كُلِّ مَكَانٍ وَتَرَكْتُ كِتَابِي عِنْدَكَ.

On spušta svoju knjigu svuda, a ja sam ostavila svoju knjigu kod tebe.

3. Ako je glagol drugog ili šestog razreda prve vrste, što znači da mu je drugi konsonant na kesru ـِ gubi tada و i u المضارع i u فعل الأمر والنهى npr.:

naći će, nalazi (umjesto يَوْجِدُ) وَجَدَ – يَجِدُ

nađi! (umjesto إِوْجِدْ) جِدْ

Zapamtit ćemo da od prvog razreda prve vrste nema المثال glagola!

4. Ako و bude ساكن a prije njega stoji kasra ـِ taj se و najprije pretvara u ى a onda u dugo i, npr. boj se! إِيجَلْ ← إِيْجَلْ ← إِوْجَلْ

Ako و bude ساكن a prije njega na konsonantu bude damma ـُ taj se و pretvara u dugo u, npr.: zahtijevati يُوجِبُ ← يُوْجِبُ – أَوْجَبَ

5. Ako ى bude bez vokala (sakin) a prije njega konsonant sa vokalom ـُ, pretvara se ى u dugo u وُ , npr.: uvjeriti se يُوقِنُ ← يُيْقِنُ – أَيْقَنَ

6. Ako ى bude sakin a prije njega konsonant sa vokalom ـِ on postaje dugo ى, npr.: probuditi se يُوقِظُ ← يُيْقِظُ – أَيْقَظَ

Osim u ova dva slučaja kad trpi promjene, ى se inače ne mijenja, npr.:

kockati se يَسْرٌ – يَيْسِرُ – يَسَرَ

A sad evo prije vježbanja jedan mali odlomak teksta iz romana *Dani* od Taha Husejna, jednog od velikana arapske misli uopće (vokaliziraj i prevedi):

... كان مُطْمئنًّا الىَ أنَّ الدُّنْيَا تَنْتَهي عَنْ يمينه بهذا القناة الَّتي لَمْ يكن بَيْنَهُ وبينها إلاّ خطوات مَعْدُودَة ... ولِمَ لاَ وهو لَمْ يَكُنْ يَرَى عرض هذه القناة ولم يكن يُقَدِّرُ أنَّ هذا العرضَ ضئيل بِحَيْثُ يَسْتَطِيعُ الشَّابُّ النشيط أن يَثِبَ مِنْ إحدىَ الحافَّتَيْنِ فَيَبْلُغَ الأخرىَ ولم يكن يُقَدِّرُ أنَّ حَيَاةَ النَّاسِ والحيوان والنبات تَتَّصِل مِنْ وَرَاءِ هذه القناة على نَحْوِ ما هِيَ من دونِهَا ...

RIJEČI اَلْكَلِمَاتُ

on vidi - يرى
malen, sitan - ضئيل
preskočiti - وَثَبَ – يَثِبُ
prema - نَحْوَ
kanal - قناة
odrediti - يُقَدِّرُ
živahan - نَشيطٌ
mladić - شَابٌّ
završiti se - نتهى
širina - عَرْضٌ
moći - يَسْتَطِيعُ
prispjeti - بَلَغَ

Tabela1. Primjer وُصُولٌ – يَصِلُ – وَصَلَ - stići, doći

اَلأَمْرُ		اَلْمُضَارِعُ		اَلْمَاضِى		
اَلنَّهْى	اَلأَمْرُ	اَلْمَجْهُولُ	اَلْمَعْلُومُ	اَلْمَجْهُولُ	اَلْمَعْلُومُ	
						3. l. اَلْغَائِبُ
لاَ يَصِلْ	لِيَصِلْ	يُوصَلُ	يَصِلُ	وُصِلَ	وَصَلَ	jednina m. r.
لاَ يَصِلاَ	لِيَصِلاَ	يُوصَلاَنِ	يَصِلاَنِ	وُصِلاَ	وَصَلاَ	dvojina m. r.
لاَ يَصِلُوا	لِيَصِلُوا	يُوصَلُونَ	يَصِلُونَ	وُصِلُوا	وَصَلُوا	množina m. r.
لاَ تَصِلْ	لِتَصِلْ	تُوصَلُ	تَصِلُ	وُصِلَتْ	وَصَلَتْ	jednina ž. r.
لاَ تَصِلاَ	لِتَصِلاَ	تُوصَلاَنِ	تَصِلاَنِ	وُصِلَتَا	وَصَلَتَا	dvojina ž. r.
لاَ يَصِلْنَ	لِيَصِلْنَ	يُوصَلْنَ	يَصِلْنَ	وُصِلْنَ	وَصَلْنَ	množina ž. r.
						2. l. اَلْمُخَاطَبُ
لاَ تَصِلْ	صِلْ	تُوصَلُ	تَصِلُ	وُصِلْتَ	وَصَلْتَ	jednina m. r.
لاَ تَصِلاَ	صِلاَ	تُوصَلاَنِ	تَصِلاَنِ	وُصِلْتُمَا	وَصَلْتُمَا	dvojina m. r.
لاَ تَصِلُوا	صِلُوا	تُوصَلُونَ	تَصِلُونَ	وُصِلْتُمْ	وَصَلْتُمْ	množina m. r.
لاَ تَصِلِى	صِلِى	تُوصَلِينَ	تَصِلِينَ	وُصِلْتِ	وَصَلْتِ	jednina ž. r.
لاَ تَصِلاَ	صِلاَ	تُوصَلاَنِ	تَصِلاَنِ	وُصِلْتُمَا	وَصَلْتُمَا	dvojina ž. r.
لاَ تَصِلْنَ	صِلْنَ	تُوصَلْنَ	تَصِلْنَ	وُصِلْتُنَّ	وَصَلْتُنَّ	množina ž. r.
						1. l. اَلْمُتَكَلِّمُ
–	–	أُوصَلُ	أَصِلُ	وُصِلْتُ	وَصَلْتُ	jednina oba roda
–	–	نُوصَلُ	نَصِلُ	وُصِلْنَا	وَصَلْنَا	množina oba roda

Tabela 2.

Proširene vrste اَلْمِثَالُ i njihova značenja

Vrsta	اَلْمَاضِي		اَلْمُضَارِعُ		اَلأَمْرُ zapovijed zabrana		Participi aktivni pasivni			Značenje
	مَعْلُومٌ	مَجْهُولٌ	مَعْلُومٌ	مَجْهُولٌ	أَمْرُ الْحَاضِرِ	نَهْىُ الْحَاضِرِ	إِسْمُ الْفَاعِلِ	إِسْمُ الْمَفْعُولِ	اَلْمَصْدَرُ	
II	وَصَّلَ	وُصِّلَ	يُوَصِّلُ	يُوَصَّلُ	وَصِّلْ	لاَ تُوَصِّلْ	مُوَصِّلٌ	مُوَصَّلٌ	تَوْصِيلٌ	odvesti, prevesti
III	وَاصَلَ	ووُصِلَ	يُوَاصِلُ	يُوَاصَلُ	وَاصِلْ	لاَ تُوَاصِلْ	مُوَاصِلٌ	مُوَاصَلٌ	مُوَاصَلَةٌ	nastaviti
IV	أَوْصَلَ	أُوصِلَ	يُوصِلُ	يُوصَلُ	أَوْصِلْ	لاَ تُوصِلْ	مُوصِلٌ	مُوصَلٌ	إِيصَالٌ	dopremiti, prevući
V	تَوَصَّلَ	تُوُصِّلَ	يَتَوَصَّلُ	يُتَوَصَّلُ	تَوَصَّلْ	لاَ تَتَوَصَّلْ	مُتَوَصِّلٌ	مُتَوَصَّلٌ	تَوَصُّلٌ	doći, stići
VI	تَوَاصَلَ	تُووُصِلَ	يَتَوَاصَلُ	يُتَوَاصَلُ	تَوَاصَلْ	لاَ تَتَوَاصَلْ	مُتَوَاصِلٌ	مُتَوَاصَلٌ	تَوَاصُلٌ	biti neprekidan
VII	–	–	–	–	–	–	–	–	–	-
VIII	إِتَّصَلَ	أُتُّصِلَ	يَتَّصِلُ	يُتَّصَلُ	إِتَّصِلْ	لاَ تَتَّصِلْ	مُتَّصِلٌ	مُتَّصَلٌ	إِتِّصَالٌ	uspostaviti vezu
IX	–	–	–	–	–	–	–	–	–	-
X	إِسْتَوْصَلَ	أُسْتُوْصِلَ	يَسْتَوْصِلُ	يُسْتَوْصَلُ	إِسْتَوْصِلْ	لاَ تَسْتَوْصِلْ	مُسْتَوْصِلٌ	مُسْتَوْصَلٌ	إِسْتِيصَالٌ	nastojati da se poveže

Tabela 3. PARTICIPI مِنْ فِعْلِ – وَصَلَ

Broj i rod	إِسْمُ الْفَاعِلِ (اَلْمَعْلُومُ)	إِسْمُ الْفَاعِلِ (اَلْمَجْهُولُ)
jednina m. r.	وَاصِلٌ	مَوْصُولٌ
dvojina m. r.	وَاصِلاَنِ	مَوْصُولاَنِ
množina m.r.	وَاصِلُونَ	مَوْصُولُونَ
jednina ž. r.	وَاصِلَةٌ	مَوْصُولَةٌ
dvojina ž. r.	وَاصِلَتَانِ	مَوْصُولَتَانِ
množina ž. r.	وَاصِلاَتٌ	مَوْصُولاَتٌ

Infinitiv وَصْلٌ – وُصُولٌ – صِلَةٌ

VJEŽBANJA اَلتَّمْرِينَاتُ

حَدَّادٌ كَانَ لَهُ كَلْبٌ. وكَانَ يَنَامُ مَا دَامَ الْحَدَّادُ يَعْمَلُ. فَاذَا رُفِعَ الْعَمَلُ وَجَلَسَ هُوَ وَ أَصْحَابُهُ لِيَأْكُلوُا خُبْزًا اسْتَيْقَظَ الْكَلْبُ فَقَالَ الْحَدَّادُ: يَا كَلْبَ السَّوْءِ لأَىِّ سَبَبٍ صَوْتُ الْمِرْزَبَةِ الَّتِى تُزَعْزِعُ الأَرْضَ لا يُوقِظُكَ وَصَوْتُ الْمَضْغِ يوُقِظُكَ؟!

RIJEČI اَلْكَلِمَاتُ

kovač - حَدَّادٌ
dok traje - مَا دَامَ
podignuti (prekinuti) - رُفِعَ
probuditi se - إِسْتَيْقَظَ
čekić - مِرْزَبَةٌ
tresti, drmati - زَعْزَعَ
žvakati - مَضَغَ – مَضْغٌ

pouzdati se - وَثِقَ
sposobnost, spretnost - نَشَاطٌ
oslanjati se na nekog - إِتَّكَلَ عَلَى
udružiti se - تَشَارَكَ
rezultat - نَتِيجَةٌ
siguran - مُتَأَكِّدٌ
ljiljan - زَنْبَقٌ

- Od datih riječi napravi nove rečenice.
- Potraži u oba teksta glagole المثال pa ih konjugiraj i ispiši sve njihove oblike.
- Prepričaj datu basnu - ili ispričaj neku novu!

Prevedi na arapski jezik

Naš narod se bori za svoju nezavisnost (إِسْتِقْلاَلٌ). Zlikovci (شِرِّيرُونَ) su pobili mnogo naših sunarodnjaka (مُوَاطِنُونَ). Hrabrost vojske Bosne i Hercegovine još nije viđena i nije u historiji (تَارِيخٌ) zapisana. Najgori ljudi (أَشْرَارُ النَّاسِ) su se urotili (تآمَرَ) protiv nas. Znak (شِعَارٌ) na našoj zastavi (عَلَمٌ) je zlatni (ذَهَبٌ) ljiljan. Politika (سِيَاسَةٌ) između dva prošla rata ostavila nam je u naslijeđe (أَوْرَثَ) jaku mržnju (بَغْضَاءُ). Najgora nesreća (شَرُّ الْمَصَائِبِ) za jedan narod je kad ne valjaju njegove vođe. Ljudi imaju povjerenja (ثِقَةٌ) u čovjeka koji je pošten i iskren (شَرِيفٌ صَادِقٌ).

Evo i jedna poslovica (nije naodmet naučiti nešto od narodne mudrosti)!

لَقَدْ رَبَّيْتُ جِرْوًا طُولَ عُمْرِى فَلَمَّا صَارَ كَلْبًا عَضَّ رِجْلِي!

Odgajao sam štene cijelog života pa kad je postalo pas, ugrizlo me za nogu.

(Obično se kaže u slučaju kad dobro bude uzvraćeno zlim.)

OSAMNAESTA LEKCIJA الدرس الثامن عشر

EL-EDŽVEF اَلأَجْوَفُ

I ovaj glagol spada u nepravilne jer u svom korijenu ima عين الفعل (srednjem) ili و ili ى. Ako je و zove se اَلأَجْوَفُ الْوَاوِىُّ a ako je ى zove se اَلأَجْوَفُ الْيَائِىُّ. Da li je jedan ili drugi viđjet ćemo iz المصدر infinitiva ili المضارع (vremena koje traje).

Za glagole اَلأجْوَفُ vrijede sljedeća pravila:

1. Kad je prvi konsonant (ispred slabih glasova و ili ى) sa fethom ـَ (مَفْتوحٌ) ma koji vokal da je nad slabim konsonantom, ovaj, pa bio و ili ى prelazi u elif (ا) pa imamo, npr.:

bojao se - هَابَ ← هَيَبَ	rekao je - قَالَ ← قَوَلَ
išao je - سَارَ ← سَيَرَ	uvjerio je - كَالَ ← كَيَلَ
postao je - صَارَ ← صَيَرَ	vodio je - قَادَ ← قَوَدَ
htio je - شَاءَ ← شَيِءَ	bojao se - خَافَ ← خَوِفَ

2. U obliku المضارع da pred slabim konsonantom (و ili ى) zdrav konzonant bit će سَاكِنٌ pa će se vokal sa slabog konzonanta prenijeti na zdravi konzonant a tada se taj zdravi konsonant čuje kao duže ū - ā - ī, npr.:

govori se - يُقَالُ ← يُقْوَلُ ← يُقْوَلُ	reče (govori) - يَقُولُ ← يَقْوُلُ
mjeri - يَكِيلُ ← يَكْيِلُ ← يَكْيِلُ	vidi (gleda) - يَقُودُ ← يَقْوُدُ
hoće - يَشَاءُ ← يَشْيَءُ ← يَشْيَءُ	boravi - أَقَامَ ← أَقْوَمَ ← أَقْوَمَ
ide - يَسِيرُ ← يَسْيِرُ ← يَسْيِرُ	boji se - يَخَافُ ← يَخْوَفُ ← يَخْوَفُ

3. Ako se slabi konsonanti و ili ى nađu bez vokala a zdrav konsonant iza njih bude također سَاكِنٌ (a to je u jusivu ili imperativu), onda se zbog zabrane dva ساكن jedan do drugog izvrši prvo promjena vokala a onda i ukidanje slabog konsonanta.

Važno je pravilo u ovom slučaju da dva sakina jedan do drugog ne mogu nikako stajati: إِلْتِقَاءُ السَّاكِنَيْنِ لاَ يُمْكِنُ إِطْلاَقًا

Pri tome se prisjetimo da svaki dugi vokal smatramo سَاكِنٌ

Evo primjera:

Reci! قُلْ ← أُقُوْلْ ← أُقْوُلْ

Prema već rečenom pravilu, vokal sa slabog konsonanata ـُ prešao je na zdrav, zatim smo dobili dva sakina zajedno pa smo morali ukinuti slabi konsonant. Ali i: قُولُوا – قُولاَ – قُولِى (ovdje se dugi konsonant ne ukida zbog oblika koji bi se u tom slučaju izgubio!)

Prije smo naučili pravila da se u imperativu spočetka doda ا jer se ukidanjem حَرْفُ الْمُضَارَعَة pojavio sakin a sad kad smo izvršili sve ove promjene, više nemamo potrebe za tim elifom.

Pokažimo to na još nekoliko primjera!

Idi! إِسْيِرْ ← إِسِيْرْ ← إِسِرْ ← سِرْ

ali: سِيرِى – سِيرَا – سِيرُوا

nije otišao - لَمْ يَسْيِرْ ← لَمْ يَسِيْرْ ← لَمْ يَسِرْ

ali: لَمْ يَسِيرَا – لَمْ يَسِيرُوا

nije ustao - لَمْ يَقْوُمْ ← لَمْ يَقُوْمْ ← لَمْ يَقُمْ

ali i: لَمْ يَقُومَا – لَمْ يَقُومُوا

4. Kao što je iz primjera vidljivo, u oblicima imperativa odbacujemo ا (elif) jer za njim nema više potrebe kad smo na zdravi konsonant prenijeli vokal. Međutim, upravo u vezi s tim pravilom u trećem licu oblika الماضى za množinu ženskog roda, te u drugom i prvom licu oblika الماضى za oba roda i u sva tri broja čitat ćemo vokal prvog konsonanta dammom ـُ ako je odbačeni ا (elif) postao od konsonanta و ako je odbačeni ا (elif) postao od konzonanta ى čitat ćemo ga kesrom ـِ npr.:

rekao si - قَوَلْتَ ← قَالْتَ ← قَلْتَ ← قُلْتَ

išao si - سَيَرْتَ ← سَارْتَ ← سَرْتَ ← سِرْتَ

one su rekle - قَوَلْنَ ← قَالْنَ ← قَلْنَ ← قُلْنَ

one su išle - سَيَرْنَ ← سَارْنَ ← سَرْنَ ← سِرْنَ

Tako bi isto bilo:

vas dvojica (dvije) ste ustali (ustale) - قَوَمْتُمَا ← قَامْتُمَا ← قَمْتُمَا ← قُمْتُمَا

mi smo išli - سَيَرْنَا ← سَارْنَا ← سَرْنَا ← سِرْنَا

spavao (spavala) sam - نَوِمْتُ ← نَامْتُ ← نَمْتُ ← نِمْتُ

5. Ako je na srednjem konsonantu, bio on و ili ى, vokal ـَ a na konsonantu koji je prije njega bio vokal ـُ taj će se vokal ـُ ukinuti i prenijeti vokal slabog konsonanta na njegovo mjesto. Zbog te promjene konsonant و pretvara se u ى jer و ne trpi na sebi ـِ a potom u dugo ىـِ. Ako se radi o konsonantu ى, on će jednostavno preći u dug vokal ىـِ. Evo oblika الماضي u pasivu u trećem licu, npr.:

rečeno je - قِيلَ ← قِيْلَ ← قِوْلَ ← قُوِلَ ← قُوِلَ

mjereno je - كِيلَ ← كِيْلَ ← كِيِلَ ← كُيِلَ

Pasivni oblik u المضارع ne mijenja dugi vokal, npr.:

govori se - يُقَالُ

6) U oblicima participa aktivnog (اَلْفَاعِلُ) bilo da se radi o konsonantu و ili ى mijenjat će se u ء (hemze), npr.

قَاوِلٌ → قَائِلٌ – onaj koji govori - govornik

سَايِرٌ → سَائِرٌ – onaj koji putuje - putnik

Ali, ako se radi o participu pasivnom, vokal sa konsonanta و prelazi na konsonant prije njega a zatim se و ukida zbog إِلْتِقَاءُ السَّاكِنَيْنِ pa imamo npr. prema paradigmi مَفْعُولٌ :

onaj o kome se govori - مَقُولٌ ← مَقُوْوْلٌ ← مَقْوُولٌ

Ako je srednji konsonant bio ى (اَلأَجْوَفُ الْيَائِيُّ) pa smo sa njega prenijeli vokal na zdravi konsonant, opet smo dobili dva sakina, te moramo ukinuti ى - a onda vokal prvog konsonanta (a on je damma ـُ pretvaramo u kesru ـِ jer moramo označiti da je ukinuto ى - zatim se konsonant و (iz paradigme) pretvara u ى jer و ne trpi kesre ـِ koja se pred njim našla.

Tako imamo npr. od glagola - يَبِيعُ – بَاعَ - prodati; oblik

ovaj (ovo) što je prodat(o) - مَبِيعٌ ← مَبِيْعٌ ← مَبُوْعٌ ← مَبُيْعٌ ← مَبْيُوعٌ

7. Na isti način će se و mijenjati u ى u infinitivu, pa će biti npr.:

čuvati - صِيَانَةٌ ← صِوَانَةٌ

postati - صِيَامٌ ← صِوَامٌ

posjetiti - زِيَارَةٌ ← زِوَارَةٌ

Ovakve se promjene, prema ovome što smo rekli, ne događaju se samo nepravilnim glagolima. One su prisutne svuda gdje se ovi slabi (bolesni) konsonanti pojavljuju. Npr. u komparaciji pridjeva na oblik أَفْعَلُ kao kod:

أَسْوَدُ - سَوَادًا - سُودٌ

أَبْيَضُ - بَيَاضًا - بِيضٌ

ali i kod glagola kojima se divimo ili čudimo, imenica oruđa i nekih oblika infinitiva.

Na kraju jedna veoma važna napomena!

اَلأَجْوَفُ se konjugiraju kao pravilni glagoli u svim proširenim vrstama osim prve, četvrte, sedme, osme i desete za koje vrijede data pravila.

Pravila treba usvajati postepeno, i to uvijek uz dobro odabran primjer, inače se u prvi mah čini i „zapetljano" i „neobično" - ali bilo kako bilo, vrlo je važno da to usvojimo.

Tabela 1.

اَلأَجْوَفُ الْوَاوِىُّ – زَارَ posjetiti (اَلْمَعْلُومُ)

اَلْمَاضِى	اَلْمُضَارِعُ			مُشَدَّدَةٌ	مُخَفَّفَةٌ	
	indikativ	konjuktiv	jusiv			
	مَرْفُوعٌ	مَنْصُوبٌ	مَجْزُومٌ	نَّ	نْ	
						3. l. اَلْغَائِبُ
زَارَ	يَزُورُ	(أَنْ) يَزُورَ	(لَمْ) يَزُرْ	يَزُورَنَّ	يَزُورَنْ	jednina m. r.
زَارَا	يَزُورَانِ	يَزُورَا	يَزُورَا	يَزُورَانِّ	–	dvojina m. r.
زَارُوا	يَزُورُونَ	يَزُورُوا	يَزُورُوا	يَزُورُنَّ	يَزُورُنْ	množina m. r.
زَارَتْ	تَزُورُ	تَزُورَ	تَزُرْ	تَزُورَنَّ	تَزُورَنْ	jednina ž. r.
زَارَتَا	تَزُورَانِ	تَزُورَا	تَزُورَا	تَزُورَانِّ	–	dvojina ž. r.
زُرْنَ	يَزُرْنَ	يَزُرْنَ	يَزُرْنَ	يَزُرْنَانِّ	–	množina ž. r.
						2. l. اَلْمُخَاطَبُ
زُرْتَ	تَزُورُ	تَزُورَ	تَزُرْ	تَزُورَنَّ	تَزُورَنْ	jednina m. r.
زُرْتُمَا	تَزُورَانِ	تَزُورَا	تَزُورَا	تَزُورَانِّ	–	dvojina m. r.
زُرْتُمْ	تَزُورُونَ	تَزُورُوا	تَزُورُوا	تَزُورُنَّ	تَزُورُنْ	množina m. r.
زُرْتِ	تَزُورِينَ	تَزُورِى	تَزُورِى	تَزُورِنَّ	تَزُورِنْ	jednina ž. r.
زُرْتُمَا	تَزُورَانِ	تَزُورَا	تَزُورَا	تَزُورَانِّ	–	dvojina ž. r.
زُرْتُنَّ	تَزُرْنَ	تَزُرْنَ	تَزُرْنَ	تَزُرْنَانِّ	–	množina ž. r.
						1. l. اَلْمُتَكَلِّمُ
زُرْتُ	أَزُورُ	أَزُورَ	أَزُرْ	أَزُورَنَّ	أَزُورَنْ	jednina oba roda
زُرْنَا	نَزُورُ	نَزُورَ	نَزُرْ	نَزُورَنَّ	نَزُورَنْ	množina oba roda

Tabela 2.

اَلأَجْوَفُ الْوَاوِيُّ – زَارَ posjetiti (اَلْمَجْهُولُ)

اَلْمَاضِي	اَلْمُضَارِعُ			مُشَدَّدَةٌ	مُخَفَّفَةٌ	
	indikativ	konjuktiv	jusiv			
	مَرْفُوعٌ	مَنْصُوبٌ	مَجْزُومٌ	نَّ	نْ	
						3. l. اَلْغَائِبُ
زِيرَ	يُزَارُ	(أَنْ) يُزَارَ	(لَمْ) يُزَرْ	يُزَارَنَّ	يُزَارُ	jednina m. r.
زِيرَا	يُزَارَانِ	يُزَارَا	يُزَارَا	يُزَارَانِّ	–	dvojina m. r.
زِيرُوا	يُزَارُونَ	يُزَارُوا	يُزَارُوا	يُزَارُنَّ	يُزَارُنْ	množina m. r.
زِيرَتْ	تُزَارُ	تُزَارَ	تُزَرْ	تُزَارَنَّ	تُزَارَنْ	jednina ž. r.
زِيرَتَا	تُزَارَانِ	تُزَارَا	تُزَارَا	تُزَارَانِّ	–	dvojina ž. r.
زِرْنَ	يُزَرْنَ	يُزَرْنَ	يُزَرْنَ	يُزَرْنَانِّ	–	množina ž. r.
						2. l. اَلْمُخَاطَبُ
زِرْتَ	تُزَارُ	تُزَارَ	تُزَرْ	تُزَارَنَّ	تُزَارَنْ	jednina m. r.
زِرْتُمَا	تُزَارَانِ	تُزَارَا	تُزَارَا	تُزَارَانِّ	–	dvojina m. r.
زِرْتُمْ	تُزَارُونَ	تُزَارُوا	تُزَارُوا	تُزَارُنَّ	تُزَارَنْ	množina m. r.
زِرْتِ	تُزَارِينَ	تُزَارِى	تُزَارِى	تُزَارِنَّ	تُزَارِنْ	jednina ž. r.
زِرْتُمَا	تُزَارَانِ	تُزَارَا	تُزَارَا	تُزَارَانِّ	–	dvojina ž. r.
زِرْتُنَّ	تُزَرْنَ	تُزَرْنَ	تُزَرْنَ	تُزَرْنَانِّ	–	množina ž. r.
						1. l. اَلْمُتَكَلِّمُ
زِرْتُ	أُزَارُ	أُزَارَ	أُزَرْ	أُزَارَنَّ	أُزَارَنْ	jednina oba roda
زِرْنَا	نُزَارُ	نُزَارَ	نُزَرْ	نُزَارَنَّ	نُزَارَنْ	množina oba roda

Tabela 3.

فِعْلُ الأَمْرِ وَالنَّهْيِ

أَمْرُ الْحَاضِرِ			imperativ	نَهْيُ الْحَاضِرِ			
زُرْ	زُورَنَّ	زُورَنْ	posjetiti (svakako)	لاَ تَزُرْ	لاَ تَزُورَنَّ	لاَ تَزُورَنْ	jednina m. r.
زُورَا	زُورَانِّ	–		لاَ تَزُورَا	لاَ تَزُورَانِّ	–	dvojina m. r.
زُورُوا	زُورُنَّ	زُورُنْ		لاَ تَزُورُوا	لاَ تَزُورُنَّ	لاَ تَزُورُنْ	množina m. r.
زُورِي	زُورِنَّ	زُورِنْ		لاَ تَزُورِي	لاَ تَزُورِنَّ	لاَ تَزُورِنْ	jednina ž. r.
زُورَا	زُورَانِّ	–		لاَ تَزُورَا	لاَ تَزُورَانِّ	–	dvojina ž. r.
زُرْنَ	زُرْنَانِّ	–		لاَ تَزُرْنَ	لاَ تَزُرْنَانِّ	–	množina ž. r.

Tabela 4.

الاجوف اليائيّ من الفعل بَانَ - biti jasan, rastati se – بَيْنٌ = المصدر

اَلْمَاضِي	اَلْمُضَارِعُ الْمَعْلُومُ			اَلْمَاضِي	اَلْمُضَارِعُ الْمَجْهُولُ		
	مَرْفُوعٌ	مَنْصُوبٌ	مَجْزُومٌ		مَرْفُوعٌ	مَنْصُوبٌ	مَجْزُومٌ
							اَلْغَائِبُ
بَانَ	يَبِينُ	(أَنْ) يَبِينَ	(لَمْ) يَبِنْ	بِينَ	يُبَانُ	(أَنْ) يُبَانَ	(لَمْ) يُبَنْ
بَانَا	يَبِينَانِ	يَبِينَا	يَبِينَا	بِينَا	يُبَانَانِ	يُبَانَا	يُبَانَا
بَانُوا	يَبِينُونَ	يَبِينُوا	يَبِينُوا	بِينُوا	يُبَانُونَ	يُبَانُوا	يُبَانُوا
بَانَتْ	تَبِينُ	تَبِينَ	تَبِنْ	بِينَتْ	تُبَانُ	تُبَانَ	تُبَنْ
بَانَتَا	تَبِينَانِ	تَبِينَا	تَبِينَا	بِينَتَا	تُبَانَانِ	تُبَانَا	تُبَانَا
بِنَّ	يَبِنَّ	يَبِنَّ	يَبِنَّ	بُنَّ	يُبَنَّ	يُبَنَّ	تُبَنَّ
							اَلْمُخَاطَبُ
بِنْتَ	تَبِينُ	تَبِينَ	تَبِنْ	بُنْتُ	تُبَانُ	تُبَانَ	تُبَنْ
بِنْتُمَا	تَبِينَانِ	تَبِينَا	تَبِينَا	بُنْتُمَا	تُبَانَانِ	تُبَانَا	تُبَانَا
بِنْتُمْ	تَبِينُونَ	تَبِينُوا	تَبِينُوا	بُنْتُمْ	تُبَانُونَ	تُبَانُوا	تُبَانُوا
بِنْتِ	تَبِينِينَ	تَبِينِي	تَبِينِي	بُنْتِ	تُبَانِينَ	تُبَانِي	تُبَانِي
بِنْتُمَا	تَبِينَانِ	تَبِينَا	تَبِينَا	بُنْتُمَا	تُبَانَانِ	تُبَانَا	تُبَانَا
بِنْتُنَّ	تَبِنَّ	تَبِنَّ	تَبِنَّ	بُنْتُنَّ	تُبَنَّ	تُبَنَّ	تُبَنَّ
							اَلْمُتَكَلِّمُ
بِنْتُ	أَبِينُ	أَبِينَ	أَبِنْ	بُنْتُ	أُبَانُ	أُبَانَ	أُبَنْ
بِنَّا	نَبِينُ	نَبِينَ	نَبِنْ	بُنَّا	نُبَانُ	نُبَانَ	نُبَنْ

Tabela 5.

أَمْرُ الْحَاضِرِ	نَهْىُ الْحَاضِرِ	إِسْمُ الْفَاعِلِ	إِسْمُ الْمَفْعُولِ	rod i broj
بِنْ	لاَ تَبِنْ	بَائِنٌ	مَبِينٌ	jednina m. r.
بِينَا	لاَ تَبِينَا	بَائِنَانِ	مَبِينَانِ	dvojina m. r.
بِينُوا	لاَ تَبِينُوا	بَائِنُونَ	مَبِينُونَ	množina m. r.
بِينِى	لاَ تَبِينِى	بَائِنَةٌ	مَبِينَةٌ	jednina ž. r.
بِينَا	لاَ تَبِينَا	بَائِنَتَانِ	مَبِينَتَانِ	dvojina ž. r.
بِنَّ (بِنْنَ)	لاَ تَبِنَّ	بَائِنَاتٌ	مَبِينَاتٌ	množina ž. r.

Napomena: Sjeti se da je imperativ kojim se zapovijeda ili zabranjuje jednak skraćenom načinu (jusivu) pa ga stoga tabelarno i ne donosimo.

Evo i nekoliko mudrih izreka:

سُرُورُ النَّاسِ فِى لُبْسِ اللِّبَاسِ و جمع الْعِلْمِ فِى ترك النُّعَاسِ

القَلْبُ مَحَلُّ حِفْظ الأسْرَارِ

مَنْ تَأَنَّى نَالَ مَا تَمَنَّى

تَنْظِيمُ الْعَمَلِ يُوَفِّرُ نِصْفَ الْوَقْتِ

مَنْ يَزْرَعْ يَحْصُدْ

اَلْعَقْلُ السَّلِيمُ فِى الْجِسْمِ السَّلِيمِ

RIJEČI اَلْكَلِمَاتُ

drijemež (pospanost) - نُعَاسٌ

tajna - سِرٌّ – أَسْرَارٌ

željeti - تَمَنَّى

štedjeti, sačuvati - وَفَّرَ – يُوَفِّرُ

organizacija - تَنْظِيمٌ

raditi polagahno i promišljeno - تَأَنَّى

sijati - زَرَعَ – يَزْرَعُ

žnjeti - حَصَدَ – يَحْصُدُ

razum - عَقْلٌ

zdrav - سَلِيمٌ

tijelo - جِسْمٌ

postići - نَالَ

Tabela 6

Proširene vrste اَلأَجْوَفُ od glagola قَالَ

Vrsta	اَلْمَاضِى		اَلْمُضَارِعُ		اَلأَمْرُ	Participi			Značenje
	اَلْمَعْلُومُ	اَلْمَجْهُولُ	اَلْمَعْلُومُ	اَلْمَجْهُولُ		إِسْمُ الْفَاعِلِ	إِسْمُ الْمَفْعُولِ	اَلْمَصْدَرُ	
II	قَوَّلَ	قُوِّلَ	يُقَوِّلُ	يُقَوَّلُ	قَوِّلْ	مُقَوِّلٌ	مُقَوَّلٌ	تَقْوِيلٌ	obijediti, potvoriti
III	قَاوَلَ	قُووِلَ	يُقَاوِلُ	يُقَاوَلُ	قَاوِلْ	مُقَاوِلٌ	مُقَاوَلٌ	مُقَاوَلَةٌ	pregovarati, sklopiti ugovor
IV	أَقَالَ	أُقِيلَ	يُقِيلُ	يُقَالُ	أَقِلْ	مُقِيلٌ	مُقَالٌ	إِقَالَةٌ	opozvati
V	تَقَوَّلَ	تُقُوِّلَ	يَتَقَوَّلُ	يُتَقَوَّلُ	تَقَوَّلْ	مُتَقَوِّلٌ	مُتَقَوَّلٌ	تَقَوُّلٌ	nalagati, širiti glasine
VI	تَقَاوَلَ	تُقُووِلَ	يَتَقَاوَلُ	يُتَقَاوَلُ	تَقَاوَلْ	مُتَقَاوِلٌ	مُتَقَاوَلٌ	تَقَاوُلٌ	raspravljati, prepirati se
VII	إِنْقَالَ	–	يَنْقَالُ	–	إِنْقَلْ	مُنْقَالٌ	–	إِنْقِيَالٌ	biti rečen
VIII	إِقْتَالَ	أُقْتِيلَ	يَقْتَالُ	يُقْتَالُ	إِقْتَلْ	مُقْتَالٌ	مُقْتَالٌ	إِقْتِيَالٌ	sebi pripisivati, tvrditi da je rekao
X	إِسْتَقَالَ	أُسْتُقِيلَ	يَسْتَقِيلُ	يُسْتَقَالُ	إِسْتَقِلْ	مُسْتَقِيلٌ	مُسْتَقَالٌ	إِسْتِقَالَةٌ	podnijeti ostavku

PARTICIPI زَارَ – مِنْ فِعْلِ

aktivni إِسْمُ الْفَاعِلِ		pasivni إِسْمُ الْمَفْعُولِ	
posjetilac, onaj koji posjećuje -	زَائِرٌ	koji je posjećen -	مَزُورٌ
dvojica koja posjećuju -	زَائِرَآنِ		مَزُورَانِ
oni koji posjećuju -	زَائِرُونَ		مَزُورُونَ
posjetiteljica -	زَائِرَةٌ		مَزُورَةٌ
(njih) dvije posjetiteljice -	زَائِرَتَانِ		مَزُورَتَانِ
one koje posjećuju -	زَائِرَاتٌ		مَزُورَاتٌ

أَلْمَصْدَرُ – زِيَارَةٌ

VJEŽBE اَلتَّمْرِينَاتُ

رُبَّ أَخٍ لَكَ لَمْ تَلِدْهُ أُمُّكَ – اَلْكَرِيمُ إِذَا وَعَدَ وَفَى وَإِذَا أَوْعَدَ عَفَا – مَنْ يَفِرُّ مِنْ خَوْفٍ يَسِيرٍ يَقَعُ فِي بَلاَءٍ عَظِيمٍ – اَلْمَرْءُ مِنْ حَيْثُ يُوجَدُ لاَ مِنْ حَيْثُ يُولَدُ – اَلْمَأْمُولُ أَنْ يَقِفُوا بِالإِسْكَنْدَرِيَّةِ إِلَى أَنْ تَصِلُوا إِلَى مِصْرَ – ضَعِي هَذِهِ الأَشْيَاءَ عَلَى مَكَانِهَا! – ثَلاَثَةٌ تُورِثُ ثَلاَثَةً: اَلنَّشَاطُ يُورِثُ الْغِنَى وَالْكَسَلُ يُورِثُ الْفَقْرَ وَالشَّرَاهَةُ تُورِثُ الْمَرَضَ – كَانَ ابْنُ بَطُوطَةَ رَجُلاً سَيَّاحًا سَاحَ فِي الأَرْضِ ثَلاَثًا وَعِشْرِينَ سَنَةً فَلَمَّا آبَ إِلَى وَطَنِهِ صَارَ النَّاسُ يَسْأَلُونَهُ عَمَّا رَأَى فِي سِيَاحَتِهِ فَأَلَّفَ كِتَابَهُ الَّذِي اشْتَهَرَ بِاسْمِ رِحْلَةُ ابْنِ بَطُوطَةَ –

إِنَّ الْفَتَى مَنْ يَقُولُ هَا أَنَا ذَا وَلَيْسَ الْفَتَى مَنْ يَقُولُ كَانَ أَبِي (stih).

RIJEČI اَلْكَلِمَاتُ

bogatstvo - غِنًى	vratiti se - آبَ
lijenost - كَسَلٌ	postati - صَارَ
siromaštvo - فَقْرٌ	pitati - سَأَلَ
proždrljivost - شَرَاهَةٌ	o onom što - عَمَّا (عَنْ مَا)
bolest - مَرَضٌ	sačiniti - أَلَّفَ
putovanje - سِيَاحَةٌ	postati čuven - إِشْتَهَرَ
putovati - سَاحَ	putovanje - رِحْلَةٌ

putnik, turist - سَيَّاحٌ	ići - سَارَ
vl. ime - إِبْنُ بَطُوطَةَ	dogoditi se, pasti - وَقَعَ
malo je (mnogo je) - رُبَّ	nesreća - بَلَاءٌ
roditi (majka) - وَلَدَ	čovjek - مَرْءٌ
majka - أُمٌّ	odakle; gdje - مِنْ حَيْثُ
plemenit - كَرِيمٌ	naći - وَجَدَ
obećati - وَعَدَ	nada, očekivano - مَأْمُولٌ
ispuniti (obećanje) - وَفَى	zaustaviti (se) - وَقَفَ
mrziti - أَبْغَضَ	Aleksandrija - اَلإِسْكَنْدَرِيَّةُ
zaprijetiti - أَوْعَدَ	Egipat - مِصْرُ
oprostiti - عَفَا	postaviti, ostaviti - وَضَعَ
bježati - فَرَّ	naslijediti - وَرِثَ
strah - خَوْفٌ	okretnost, spretnost - نَشَاطٌ

Prevedi na arapski jezik:

Muslimani u ranijim epohama (قَرْنٌ – قُرُونٌ) nisu slikali živa bića, nego su slikali bilje i u tome su dostigli visok stepen. Kad te pogodi nesreća, ti se Bogu obrati. Bog nagrađuje za dobra djela obilnom nagradom. Putovala sam u Kairo avionom i nisam se bojala. Kad sam išla preko ovoga mosta, bilo me je strah. Htio sam da posjetim svoga brata koji živi u Mostaru ali mi putovanje nije bilo dopušteno. Nemoj me uzalud (عَبَثًا) pitati, ja ti neću odgovoriti. Daj mi tvoju knjigu pa makar (وَلَوْ) morala da ti je odmah sutra vratim.

1. Iz oba teksta izvadi sve do sada naučene nepravilne glagole pa ih konjugiraj.

2. Napiši deset rečenica u kojima ćeš upotrijebiti ove glagole.

Razgovor

اَلْمُحَادَثَةُ

1) Hoćeš li da idemo u kazalište?

١) هَلْ تُرِيدُ أَنْ نَذْهَبَ إِلَى الْمَسْرَحِ؟

2) Ja ne volim kazalište.

٢) أَنَا لا أُحِبُّ الْمَسْرَحَ.

3) A šta misliš o kinu?

٣) وَمَا رَأْيُكَ فِي السِّينَمَا؟

4) Već sam gledao (la) ovaj film, ali gledat ću ga još jednom.

٤) شَاهَدْتُ هَذَا الْفِيلْمَ وَلَكِنْ سَأُشَاهِدُهُ مَرَّةً ثَانِيَةً.

5) A da idemo u posjetu zoo-vrtu?

٥) لَوْ زُرْنَا حَدِيقَةَ الْحَيَوَانِ؟

6) Bi li volio (la) vidjeti piramide?

٦) هَلْ تُحِبُّ أَنْ تَرَى الأَهْرَامَ؟

7) Ja ne znam ko je taj ko je gradio piramide.

٧) أَنَا لا أَعْلَمُ مَنْ هُوَ الَّذِي بَنَى هَذِهِ الأَهْرَامَ.

EN-NAKIS - اَلنَّاقِصُ

Ovako se zovu glagoli koji na mjestu لاَمُ الْفِعْلِ imaju و ili ى **pa onda imamo** اَلنَّاقِصُ الْوَاوِىُّ اَمِ الْيَائِىُّ. Kao što smo do sada rekli i naučili, pojava ova dva konsonanta u određenim situacijama i promjene koje oni izazivaju vrijede u svim nepravilnim glagolima. Stoga nije neobično da se na nekom glagolskom obliku pojave istovremeno i po dvije promjene, dva pravila.

1. Tako prema pravilima imamo اَلأَجْوَفُ da se i و i ى kad su مُتَحَرِّكٌ a konsonant ispred njih na ـَ pretvaranju u elif (ا). Ako se dogodi اِلْتِقَاءُ السَّاكِنَيْنِ otpada prvi konsonant ako je bio و ili ى. Da li je u osnovi ovih glagola bio و ili ى pokazat će nam vokal na srednjem عَيْنُ الْفِعْلِ konsonantu oblika المضارع pa ćemo, prema tome, ove slabe konsonante pretvarati u duge vokale „â“ ili „î“ - , npr.

نَجَوَ ← نَجَا spasiti se نَجَوْتَ ← نَجَاتْ ← نَجَتْ

مَضَيَ ← مَضَى proći, otići مَضَيَتْ ← مَضَاتْ ← مَضَتْ

دَعَوَ ← دَعَا pozvati, prizvati دَعَوُوا ← دَعَاوْا ← دَعَوْا

2. Ako se prije و nađe vokal ـُ na prethodnom konsonantu a prije ى u istoj situaciji bude vokal ـِ neće biti promjene, npr.:

upravljati - وَلِىَ

biti zadovoljan - رَضِىَ

biti prezren - خَزِىَ

biti velikodušan - سَرُوَ

3. Promjena neće biti ni kod oblika dvojine u الماضى m.r. kao ni u ovim oblicima kod kojih na krajnjem konsonantu osnove ne bude vokala, npr.:

spasila su se njih dvojica نَجَوَا

pozvala su njih dvojica دَعَوَا

otišla su njih dvojica (prošla su) مَضَيَا

يَخْشَيَانِ – تَخْشَيَانِ – نَجَوْتُ – نَجَوْنَا – غَزَوْتَ – مَضَيْتُمَا – وَفَيْتُ – هَوَيْنَ

Kad se radi o oblicima 3. lica ž. r. u الماضي u tom slučaju و ili ى se pretvaraju u (ا) koji se zbog اِلْتِقَاءُ السَّاكِنَيْنِ ukida jer nastavak تا prvobitno je bio تْ, npr.:

غَزَوَتَا ← غَزَاتَا ← غَزَتَا

مَضَيَتَا ← مَضَاتَا ← مَضَتَا

4. Bude li ispred و kasra ـِ on će se pretvoriti u ى, npr.:

رَضِوَ ← رَضِيَ

غُزِوَ ← غُزِيَ

Isto tako će se ponašati و i onda kada u riječi dođe poslije korjenitog konzonanta a prije njega ne bude vokala damma ـُ, npr.:

اَعْلَوُ ← اَعْلَيُ ← اَعْلَيَ viši

Posebno ćemo se vratiti na ovo pravilo kad pređemo proširene vrste nepravilnih glagola.

5. Konsonanti و i ى, kad su na kraju riječi, ne podnose vokal (dammu) ـُ pa se vokal ukine a و i ى postaju dugi vokali, npr.

يَرْجُوُ ← يَرْجُو

يَهْدِيُ ← يَهْدِي

يَعْصِيُ ← يَعْصِي

ali ostaje غَزْوٌ

ili رَمْيٌ

6. Evo sad svih slučajeva kad se u ovoj vrsti glagola događaju promjene koje su izazvane pojavom susreta dva sakina.

a) Konsonant ispred يُ nosi vokal (i) iza يُ bude dug vokal onda odbacimo vokal (i) i prenesemo mu vokal (u) sa ى a onda odbacimo ى zbog dva sakina, npr.

رَضِيُوا ← رَضُيْوا ← رَضُيْوا ← رَضُوا

يَمْضِيُونَ ← يَمْضُيْونَ ← يَمْضُيْونَ ← يَمْضُونَ

عَاصِيُونَ ← عَاصُيْونَ ← عَاصُيْونَ ← عَاصُونَ

b) Nad و stoji (kesra) ـِ a prije njega (damma) ـُ koja se ukida i prenosi se (kesra) ـِ a onda se ukida و npr.:

تَغْزُوِينَ ← تَغْزُوْيِنَ ← تَغْزُوِينَ ← تَغْزِينَ

أُغْزُوِى ← أُغْزُوِى ← أُغْزُوْى ← أُغْزِى

c) Ni و ni ى ne podnose vokal ـِ koji se ukida, a onda se ukida i ى, npr.:

تَرْمِيِينَ ← تَرْمِيْيْنَ ← تَرْمِينَ

تنفيِينَ ← تَنْفِيْيْنَ ← تَنْفِينَ

d) Kod oblika إسم الفاعل na konsonantima و ili ى budu vokali ـُ (u) ili ـِ (i) koji se ukidaju pa se onda ukidaju i nosioci tih vokala (tenwin) ـٌ se smatra kao نْ (ali samo u nominativu i genituvu) هَادٍ ← هَادِىٌ (akuz.) هَادِيًا

وَاقِىٌ ← وَاقٍ ← وَاقِيًا

قَاضِىٌ ← قَاضٍ ← قَاضِيًا

عَاصِىٌ ← عَاصٍ ← عَاصِيًا

Odredimo li sa اَلْ ovakav oblik vraća mu se dugo ى pa makar je bilo ranije و kao kod غَازِوٌ → غَازٍ ali اَلْغَازِى

Kod oblika إسم المفعول dolazi do slijevanja participijalnog و sa و kao nosiocem tenwina, pa tako imamo:

مَغْزُوْوٌ ← مَغْزُوٌّ

(jer su se našla dva ista konsonanta pa je slijevanje obavezno!)

Ako je krajnji konsonant ىٌ, onda će se participijalni و pretvoriti najprije u ى a onda se dva ista konsonanta sliju. Vokal koji bude ispred ى pretavara se u ـِ da sačuva ى od ponovnog vraćanja u و npr.:

ono što je zadovoljeno مَرْضُوىٌ ← مَرْضُيْىٌ ← مَرْضُىٌّ ← مَرْضِىٌّ

ono što je izgrađeno مَبْنُوىٌ ← مَبْنُيْىٌ ← مَبْنُىٌّ ← مَبْنِىٌّ

Evo i nekoliko interesantnih napomena:

1. Pravilo po kome se و ili ى kad se nađu pred ـَ pretvaraju u ا (kao غَزَوَ ← غَزَا) vrijedi i za imena koja u svom korijenu imaju و ili ى npr.:

عَصَوٌ ← عَصًا

رَحَىٌ ← رَحى

2. Ponovimo pravila da se u prvoj vrsti glagola dugo â piše sa ا ako je postalo od و a sa ى ako je postalo od ى.

3. Infinitivi الناقص glagola iza dugog vokala i و i ى pišu se ء, npr.:

zadovoljstvo - رِضَاءٌ ← رِضَاوٌ

plata - جَزَاءٌ ← جَزَاىٌ

4. Promjene koje smo naznačili uz oblik إسم الفاعل vrijede i za sve imenice koje imaju taj oblik, npr.:

dolina (N. i G.) وَادٍ

" (Ak.) وَادِيًا

klub (N. i G.) نَادٍ

" (Ak.) نَادِيًا "

Ali odredimo li takvu riječ, imat ćemo:

(N. i G.) اَلْوَادِى

(Ak.) اَلْوَادِىَ

(N. i G.) اَلنَّادِى

(Ak.) اَلنَّادِىَ

Tabela l. فِعْلُ النَّاقِصِ مِنْ فِعْلٍ – نَجَا (spasiti se) اَلْمَعْلُومُ

اَلْمَاضِي	اَلْمُضَارِعُ			مُشَدَّدَةٌ	مُخَفَّفَةٌ	
	indikativ مَرْفُوعٌ	konjuktiv مَنْصُوبٌ	jusiv مَجْزُومٌ	نَّ	نْ	
						3. l. اَلْغَائِبُ
نَجَا	يَنْجُو	(لَنْ) يَنْجُوَ	(لَمْ) يَنْجُ	يَنْجُوَنَّ	يَنْجُوَنْ	jednina m. r.
نَجَوَا	يَنْجُوَانِ	يَنْجُوَا	يَنْجُوَا	يَنْجُوَانِّ	–	dvojina m. r.
نَجَوْا	يَنْجُونَ	يَنْجُوا	يَنْجُوا	يَنْجُنَّ	يَنْجُنْ	množina m. r.
نَجَتْ	تَنْجُو	تَنْجُوَ	تَنْجُ	تَنْجُوَنَّ	تَنْجُوَنْ	jednina ž. r.
نَجَتَا	تَنْجُوَانِ	تَنْجُوَا	تَنْجُوَا	تَنْجُوَانِّ	–	dvojina ž. r.
نَجَوْنَ	يَنْجُونَ	يَنْجُونَ	يَنْجُونَ	يَنْجُونَانِّ	–	množina ž. r.
						2. l. اَلْمُخَاطَبُ
نَجَوْتَ	تَنْجُو	تَنْجُوَ	تَنْجُ	تَنْجُوَنَّ	تَنْجُوَنْ	jednina m. r.
نَجَوْتُمَا	تَنْجُوَانِ	تَنْجُوَا	تَنْجُوَا	تَنْجُوَانِّ	–	dvojina m. r.
نَجَوْتُمْ	تَنْجُونَ	تَنْجُوا	تَنْجُوا	تَنْجُنَّ	تَنْجُنْ	množina m. r.
نَجَوْتِ	تَنْجِينَ	تَنْجِي	تَنْجِي	تَنْجِنَّ	تَنْجِنْ	jednina ž. r.
نَجَوْتُمَا	تَنْجُوَانِ	تَنْجُوَا	تَنْجُوَا	تَنْجُوَانِّ	–	dvojina ž. r.
نَجَوْتُنَّ	تَنْجُونَ	تَنْجُونَ	تَنْجُونَ	تَنْجُونَانِّ	–	množina ž. r.
						1. l. اَلْمُتَكَلِّمُ
نَجَوْتُ	أَنْجُو	أَنْجُوَ	أَنْجُ	أَنْجُوَنَّ	أَنْجُوَنْ	jednina oba roda
نَجَوْنَا	نَنْجُو	نَنْجُوَ	نَنْجُ	نَنْجُوَنَّ	نَنْجُوَنْ	množina oba roda

Tabela 2. فِعْلُ النَّاقِصِ مِنْ فِعْلِ – نَجَا (spasiti se) اَلْمَجْهُولُ

اَلْمَاضِي	اَلْمُضَارِعُ			مُشَدَّدَةٌ	مُخَفَّفَةٌ	
	indikativ	konjuktiv	jusiv			
	مَرْفُوعٌ	مَنْصُوبٌ	مَجْزُومٌ	نَّ	نْ	
						3. l. اَلْغَائِبُ
نُجِيَ	يُنْجَى	(لَنْ) يُنْجَى	(لَمْ) يُنْجَ	يُنْجَيَنَّ	يُنْجَيَنْ	jednina m. r.
نُجِيَا	يُنْجَيَانِ	يُنْجَيَا	يُنْجَيَا	يُنْجَيَانِّ	–	dvojina m. r.
نُجُوا	يُنْجَوْنَ	يُنْجَوْا	يُنْجَوْا	يُنْجَوُنَّ	يُنْجَوُنْ	množina m. r.
نُجِيَتْ	تُنْجَى	تُنْجَى	تُنْجَ	تُنْجَيَنَّ	تُنْجَيَنْ	jednina ž. r.
نُجِيَتَا	تُنْجَيَانِ	تُنْجَيَا	تُنْجَيَا	تُنْجَيَانِّ	–	dvojina ž. r.
نُجِينَ	يُنْجَيْنَ	تُنْجَيْنَ	يُنْجَيْنَ	تُنْجَيْنَانِّ	–	množina ž. r.
						2. l. اَلْمُخَاطَبُ
نُجِيتَ	تُنْجَى	تُنْجَى	تُنْجَ	تُنْجَيَنَّ	تُنْجَيَنْ	jednina m. r.
نُجِيتُمَا	تُنْجَيَانِ	تُنْجَيَا	تُنْجَيَا	تُنْجَيَانِّ	–	dvojina m. r.
نُجِيتُمْ	تُنْجَوْنَ	تُنْجَوْا	تُنْجَوْا	تُنْجَوُنَّ	تُنْجَوُنْ	množina m. r.
نُجِيتِ	تُنْجَيْنَ	تُنْجَيْ	تُنْجَيْ	تُنْجَيِنَّ	تُنْجَيِنْ	jednina ž. r.
نُجِيتُمَا	تُنْجَيَانِ	تُنْجَيَا	تُنْجَيَا	تُنْجَيَانِّ	–	dvojina ž. r.
نُجِيتُنَّ	تُنْجَيْنَ	تُنْجَيْنَ	تُنْجَيْنَ	تُنْجَيْنَانِّ	–	množina ž. r.
						1. l. اَلْمُتَكَلِّمُ
نُجِيتُ	أُنْجَى	أُنْجَى	أُنْجَ	أُنْجَيَنَّ	أُنْجَيَنْ	jednina oba roda
نُجِينَا	نُنْجَى	نُنْجَى	نُنْجَ	نُنْجَيَنَّ	نُنْجَيَنْ	množina oba roda

Tabela 3.

أَمْرُ الْحَاضِرِ			نَهْىُ الْحَاضِرِ			اَلْمُخَاطَبُ
jednost.	pojačan نّ	pojačan نْ	jednost.	pojačan نّ	pojačan نْ	
أُنْجُ	أُنْجُوَنَّ	أُنْجُوَنْ	لاَ تَنْجُ	لاَ تَنْجُوَنَّ	لاَ تَنْجُوَنْ	jednina m. r.
أُنْجَوَا	أُنْجُوَانِّ	–	لاَ تَنْجُوَا	لاَ تَنْجُوَانِّ	–	dvojina m. r.
أُنْجُوا	أُنْجُنَّ	أُنْجُنْ	لاَ تَنْجُوا	لاَ تَنْجُنَّ	لاَ تَنْجُنْ	množina m. r.
أُنْجِي	أُنْجِنَّ	أُنْجِنْ	لاَ تَنْجِي	لاَ تَنْجِنَّ	لاَ تَنْجِنْ	jednina ž. r.
أُنْجُوَا	أُنْجُوَانِّ	–	لاَ تَنْجُوَا	لاَ تَنْجُوَانِّ	–	dvojina ž. r.
أُنْجُونَ	أُنْجُونَانِّ	–	لاَ تَنْجُونَ	لاَ تَنْجُونَانِّ	–	množina ž. r.

إِسْمُ الْفَاعِلِ	إِسْمُ الْمَفْعُولِ
نَاجٍ	مَنْجُوٌّ
نَاجِيَانِ	مَنْجُوَّانِ
نَاجُونَ	مَنْجُوُّونَ
نَاجِيَةٌ	مَنْجُوَّةٌ
نَاجِيَتَانِ	مَنْجُوَّتَانِ
نَاجِيَاتٌ	مَنْجُوَّاتٌ

Nepravilan plural dolazi na oblik فُعَلَةٌ a ne na فَعَلَةٌ kao kod pravilnih glagola

نُجَوَةٌ ← نُجَاةٌ

قُضَيَةٌ ← قُضَاةٌ

Da vidimo razliku u oblicima u kojima je u korijenu ى pa zatim glagol kao što je npr. رَضِيَ i أَتَى koji ima na početku ء i na kraju - glagol kao što je رَأَى koji je dvostruko nepravilan - jer ima srednji konzonant ء a krajnji ى i jedan pravi predstavnik الناقص sa konsonantom ى u korijenu قَضَى npr: proći, proboraviti, izvršiti

Tabela 4.

	ٱلْمَاضِي	ٱلْمُضَارِعُ		ٱلْمَاضِي	ٱلْمُضَارِعُ	
	مَعْلُومٌ	مَرْفُوعٌ	مَجْزُومٌ	مَعْلُومٌ	مَرْفُوعٌ	مَجْزُومٌ
jednina 3. l. m. r.	قَضَى	يَقْضِي	يَقْضِ	رَضِيَ	يَرْضَى	يَرْضَ
jednina 3. l. ž. r.	قَضَتْ	تَقْضِي	تَقْضِ	رَضِيَتْ	تَرْضَى	تَرْضَ
jednina 2. l. m. r.	قَضَيْتَ	تَقْضِي	تَقْضِ	رَضِيتَ	تَرْضَى	تَرْضَ
jednina 2. l. ž. r.	قَضَيْتِ	تَقْضِينَ	تَقْضِي	رَضِيتِ	تَرْضَيْنَ	تَرْضَيْ
jednina 1. l. oba r.	قَضَيْتُ	أَقْضِي	أَقْضِ	رَضِيتُ	أَرْضَى	أَرْضَ
dvojina 3. l. m. r.	قَضَيَا	يَقْضِيَانِ	يَقْضِيَا	رَضِيَا	يَرْضَيَانِ	يَرْضَيَا
dvojina 3. l. ž. r.	قَضَتَا	تَقْضِيَانِ	تَقْضِيَا	رَضِيَتَا	تَرْضَيَانِ	تَرْضَيَا
dvojina 2. l. oba r.	قَضَيْتُمَا	تَقْضِيَانِ	تَقْضِيَا	رَضِيتُمَا	تَرْضَيَانِ	تَرْضَيَا
množina 3. l. m. r.	قَضَوْا	يَقْضُونَ	يَقْضُوا	رَضُوا	يَرْضَوْنَ	يَرْضَوْا
množina 3. l. ž. r.	قَضَيْنَ	يَقْضِينَ	يَقْضِينَ	رَضِينَ	يَرْضَيْنَ	يَرْضَيْنَ
množina 2. l. m. r.	قَضَيْتُمْ	تَقْضُونَ	تَقْضُوا	رَضِيتُمْ	تَرْضَوْنَ	تَرْضَوْا
množina 2. l. ž. r.	قَضَيْتُنَّ	تَقْضِينَ	تَقْضِينَ	رَضِيتُنَّ	تَرْضَيْنَ	تَرْضَيْنَ
množina 1. l. oba r.	قَضَيْنَا	نَقْضِي	نَقْضِ	رَضِينَا	نَرْضَى	نَرْضَ

Particip aktivni će biti رَاضٍ

Particip pasivni " مَرْضِيٌّ (ovo je oblik a značenje nije baš logično)

Pasivni perfekat " رُضِيَ "

Pasivni prezent " يُرْضَى "

Imperativ " إِرْضَ (dalji oblici su kao u ٱلْمُضَارِعُ ٱلْمَجْزُومُ)

Tabela 5.

Glagoli رَأَى - vidjeti, أَتَى بِـ - dovesti

	اَلْمَاضِي		اَلْمُضَارِعُ		اَلْمُضَارِعُ		اَلْمَاضِي	
	اَلْمَعْلُومُ	اَلْمَجْهُولُ	اَلْمَعْلُومُ	اَلْمَجْهُولُ	اَلْمَعْلُومُ	اَلْمَجْهُولُ	اَلْمَعْلُومُ	اَلْمَجْهُولُ
jed.3.l.m.r.	أَتَى (بِـ)	أُتِيَ (بِـ)	يَأْتِي (بِـ)	يُؤْتَى (بِـ)	يَرَى	يُرَى	رَأَى	رُئِيَ
jed.3.l.ž.r.	أَتَتْ	أُتِيَتْ	تَأْتِي	تُؤْتَى	تَرَى	تُرَى	رَأَتْ	رُئِيَتْ
jed.2.l.m.r.	أَتَيْتَ	أُتِيتَ	تَأْتِي	تُؤْتَى	تَرَى	تُرَى	رَأَيْتَ	رُئِيتَ
jed.2.l.ž.r.	أَتَيْتِ	أُتِيتِ	تَأْتِينَ	تُؤْتَيْنَ	تَرَيْنَ	تُرَيْنَ	رَأَيْتِ	رُئِيتِ
jed.1.l.oba r.	أَتَيْتُ	أُتِيتُ	آتِي	أُؤْتَى	أَرَى	أُرَى	رَأَيْتُ	رُئِيتُ
dv.3.l.m.r.	أَتَيَا	أُتِيَا	يَأْتِيَانِ	يُؤْتَيَانِ	يَرَيَانِ	يُرَيَانِ	رَأَيَا	رُئِيَا
dv.3.l.ž.r.	أَتَتَا	أُتِيَتَا	تَأْتِيَانِ	تُؤْتَيَانِ	تَرَيَانِ	تُرَيَانِ	رَأَتَا	رُئِيَتَا
dv.2.l.oba r.	أَتَيْتُمَا	أُتِيتُمَا	تَأْتِيَانِ	تُؤْتَيَانِ	تَرَيَانِ	تُرَيَانِ	رَأَيْتُمَا	رُئِيتُمَا
mn.3.l.m.r.	أَتَوْا	أُتُوا	يَأْتُونَ	يُؤْتَوْنَ	يَرَوْنَ	يُرَوْنَ	رَأَوْا	رُؤُوا
mn.3.l.ž.r.	أَتَيْنَ	أُتِينَ	يَأْتِينَ	يُؤْتَيْنَ	يَرَيْنَ	يُرَيْنَ	رَأَيْنَ	رُئِينَ
mn.2.l.m.r.	أَتَيْتُمْ	أُتِيتُمْ	تَأْتُونَ	تُؤْتَوْنَ	تَرَوْنَ	تُرَوْنَ	رَأَيْتُمْ	رُئِيتُمْ
mn.2.l.ž.r.	أَتَيْتُنَّ	أُتِيتُنَّ	تَأْتِينَ	تُؤْتَيْنَ	تَرَيْنَ	تُرَيْنَ	رَأَيْتُنَّ	رُئِيتُنَّ
mn.1.l.oba r.	أَتَيْنَا	أُتِينَا	نَأْتِي	نُؤْتَى	نَرَى	نُرَى	رَأَيْنَا	رُئِينَا

imperativ gl. - أَتَى بِـ
zapovijed - إِيتِ
zabrana - لاَ تَأْتِ
particip aktivni - آتٍ
particip pasivni - مَأْتِيٌّ
infinitiv - إِتْيَانٌ

imperativ gl. - رَأَى
zapovijed - رَ [رَهْ]
zabrana - لاَ تَرَ
particip aktivni - رَاءٍ
particip pasivni - مَرْئِيٌّ
infinitiv - رُؤْيَةٌ

[] Radi lakšeg izgovora dodali smo ه kao i قِهْ - čuvaj!

Tabela 6.

Proširene vrste اَلنَّاقِصُ

Vrsta	اَلْمَاضِي		اَلْمُضَارِعُ		اَلأَمْرُ		إِسْمُ		اَلْمَصْدَرُ	اَلْمَعْنَى
	اَلْمَعْلُومُ	اَلْمَجْهُولُ	اَلْمَعْلُومُ	اَلْمَجْهُولُ	اَلْحَاضِرِ	نَهْيُ الْحَاضِرِ	اَلْفَاعِلُ	اَلْمَفْعُولُ	اَلْمَصْدَرُ	Značenje
II	بَنَّى	بُنِّيَ	يُبَنِّي	يُبَنَّى	بَنِّ	لاَ تُبَنِّ	مُبَنٍّ	مُبَنًّى	تَبْنِيَةٌ	mnogo praviti
III	رَامَى	رُومِيَ	يُرَامِي	يُرَامَى	رَامِ	لاَ تُرَامِ	مُرَامٍ	مُرَامًى	مُرَامَاةٌ	natjecati se u gađanju
IV	أَبْنَى	أُبْنِيَ	يُبْنِي	يُبْنَى	أَبْنِ	لاَ تُبْنِ	مُبْنٍ	مُبْنًى	إِبْنَاءٌ	dati nekom da pravi
V	تَبَنَّى	تُبُنِّيَ	يَتَبَنَّى	يُتَبَنَّى	تَبَنَّ	لاَ تَتَبَنَّ	مُتَبَنٍّ	مُتَبَنًّى	تَبَنٍّ	posiniti
VI	تَرَامَى	تُرُومِيَ	يَتَرَامَى	يُتَرَامَى	تَرَامَ	لاَ تَتَرَامَ	مُتَرَامٍ	مُتَرَامًى	تَرَامٍ	gađati se međusobno, gomilati se
VII	إِنْجَلَى	–	يَنْجَلِي	–	إِنْجَلِ	لاَ تَنْجَلِ	مُنْجَلٍ	–	إِنْجِلاَءٌ	rastupiti se, razići se
VIII	إِبْتَنَى	أُبْتُنِيَ	يَبْتَنِي	يُبْتَنَى	إِبْتَنِ	لاَ تَبْتَنِ	مُبْتَنٍ	مُبْتَنًى	إِبْتِنَاءٌ	ukazati dobročinstvo, sagraditi
X	إِسْتَعْلَى	أُسْتُعْلِيَ	يَسْتَعْلِي	يُسْتَعْلَى	إِسْتَعْلِ	لاَ تَسْتَعْلِ	مُسْتَعْلٍ	مُسْتَعْلًى	إِسْتِعْلاَءٌ	uzdignuti se

VJEŽBE اَلتَّمْرِينَاتُ

1. Dopiši ispuštene vokale i prevedi!

عَفَا اللّٰهُ عَنَّا وعنكم ورَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُم ورَضُوا عنه – إنْسَ ما جَرَى بَيْنَنَا – إرْضَ بِما قسم الله لك تَكُنْ أَغْنَى النَّاسِ – يا أميرَ الْمُؤمنينَ رأيتُ النّاسَ يَبْنُونَ الدُّوْرَ فى الدّنيا وأنت بَنَيْتَ الدّنيا فى دارك – مَثَلُ الَّذى يُعَلِّمُ النَّاسَ الْخَيْرَ ولا يَتَعَلَّمُ به كَمَثَلِ أعْمَى بيده سِرَاجٌ يَسْتَضِيءُ به النّاسَ وهُوَ لا يَرَاهُ – اَلْمَرْجُوُّ مِنْ فَضْلِكَ أنْ تَقْضِيَ لى هذه الْحَاجَةَ – هَلْ رَضُوا بِحُكْمِ الْقَاضِي – إرْضَوْا بِمَا أعْطَاكُمْ اللّٰهُ تَعَالَى.

2. Konstruiraj rečenicu od sljedećih glagola:

RIJEČI اَلْكَلِمَاتُ

izbrisati - مَحَ ـُ	pretrpjeti - قَاسَى
ubrati - جَنَى ـِ جَنْيٌ	okretati se - جَلاَ ـُ
napasti stado - رَعَى ـَ	oprostiti - عَفَا (عَنْ)
čuvati - وَقَى ـِ	zaboraviti - نَسِيَ
sresti - لَقِيَ ـَ	teći, događati se - جَرَى
nadati se - رَجَا ـُ	zidati, graditi - بَنَى
željeti - تَمَنَّى	svijetliti - أَضَاءَ
shvatati, znati - دَرَى ـِ	biti osvijetljen - إِسْتَضَاءَ
završiti - أَنْهَى ـِ	svjetiljka - سِرَاجٌ

nazvati, imenovati - سَمَّى

3. Prevedi na arapski jezik:

Kad sam putovala na Istok, imala sam na tom putu mnogo poteškoća (مَشَاكِل) jer nisam znala ni običaja, ni jezik, ni ljude. Ali, već sam zaboravila šta mi se sve događalo. Obećala sam sebi da ću sve zapisivati, ali nisam. Pitala sam sve oko sebe: Kako vi u vašem jeziku zovete ovo? Jedan dan sam se uputila na trg da vidim šta se tamo događa. Tamo je bila neka priredba (حَفْلَةٌ) i svi su bili veseli. Igrali su i pjevali pa sam i ja tako provela jedan lijep dan.

4. Pošto prevedeš tekst, nađi u njemu sve nepravilne glagole, odredi kojoj vrsti pripadaju, izaberi neku nepravilnu vrstu, pa taj glagol izmijeni u oba vremena.

5. Prevedi na bosanski jezik:

... لاَ يَذْكُرُ لِهَذا اليَوْمِ إِسْماً و لا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَضَعَهُ حَيْثُ وَضَعَهُ اللّهُ مِنَ الشَّهْرِ والسَّنَة، بَلْ لاَ يَسْتَطِيعُ أَنْ يَذْكُرَ مِنْ هَذَا الْيَوْمِ وَقْتاً بِعَيْنِه وإِنَّمَا يُقَرِّبُ ذَلِكَ تَقْرِيباً.

وأَكْبَرُ ظَنِّه أنّ هَذا الْوَقْتَ كَـان يَقَعُ مِنْ ذَلِكَ الْيَوْمِ فى فَجْرِه أَوْ فِى عِشَائه، يُرَجِّحُ ذلك لأنّه يذكُـرُ أنَّ وَجْهَهُ تَلَقَّى فى ذلك الْوَقْت هَوَاءً فِيـه شَيْءٌ مِنَ الْبَرْد الْخَفِيف الّذى لم تَذْهَبْ به حَرَارَةُ الشَّمْسِ، ويُرَجِّحُ ذلك لأنّه على جَهْلِه حَقِيقَةَ النّورِ والظُّلْمَة يَكَادُ يَذْكُرُ أنَّهُ تَلَقَّى حِينَ خَرَجَ مِنَ الْبَيْتِ نُوراً هَادِئًا خَفِيفًا لَطِيفًا كَأَنَّ الظُّلْمَةَ تَغْشَى بَعْضَ حَوَاشِيـه – ثُمَّ يُرَجِّحُ ذلك لأَنَّهُ يَكَادُ يَذْكُرُ أَنَّهُ حِينَ تَلَقَّى هَذَا الْهَوَاءَ وهَذَا الضِّيَاءَ لَمْ يُؤْنِسْ مِنْ حَوْلِه حَرَكَةً يَقْظَةٍ قَوِيَّةٍ وإِنَّمَا آنَسَ حركةً مُسْتَيْقِظَةً مِنْ نَوْمٍ أَوْ مُقْبِلَةٍ عَلَيْه ...

مِنَ الأَيَّامِ – طه حسين

RIJEČI اَلْكَلِمَاتُ

stvarnost, istina - حَقِيقَةٌ
skoro biti - كَادَ
za vrijeme, kada - حِينَ
miran, tih - هَادِىءٌ
lijep, ugodan - لَطِيفٌ
prekriti - تَغْشَى
svjetlost - ضِيَاءٌ
osjetiti, opaziti - آنَسَ
pokret - حَرَكَةٌ
buđenje, (ustajanje) - يَقْظَةٌ
jâka - قَوِيَّةٌ
sjećati se - ذَكَرَ
precizno, tačno - بِعَيْنِه
približiti - قَرَّبَ
otprilike - تَقْرِيبًا
zora - فَجْرٌ
večer - عِشَاءٌ
smatrati vjerojatnim - رَجَّحَ
lice - وَجْهٌ
naići na, sresti - تَلَقَّى
vazduh, zrak - هَوَاءٌ
hladnoća - اَلْبَرْدُ
blâga - خَفِيفٌ
sunčeva toplota - حَرَارَةُ الشَّمْسِ
budan, budna - مُسْتَيْقِظَةٌ
sresti - لَقِيَ ـَ
ograđen prostor (dvorište), margina na listu - حَاشِيَةٌ – حَوَاشٍ

Napomena: Kad u rječniku naiđeš na ovakav znak ـُـ (na kojem može stajati bilo koji znak za vokal), to znači da će u tom glagolskom obliku srednji konsonant imati taj vokal. To je važno zbog toga što ćeš saznati kojem razredu prve vrste glagol pripada i pravilno ćeš ga upotrijebiti.

EL-LEFIF - اَللَّفِيفُ

Ovo je glagolska vrsta koja je dvostruko nepravilna. U paradigmi svaki konsonant može biti و ili ى pa se zato javljaju dvije vrste takvih glagola, i to:

اَللَّفِيفُ الْمَفْرُوقُ rastavljeni lefif a to je onaj kod koga imamo na mjestu فَاءُ الْفِعْلِ i لاَمُ الْفِعْلِ konsonante و ili ى npr. وَعَى - shvatiti, biti svjestan. Dakle, radi se o glagolu kod koga imamo و ili ى rastavljene. S obzirom na to da se na prvom mjestu nalazi و (ili ى) za takav konsonant vrijede pravila koja smo objasnili u vrstiاَلْمِثَالُ (glagoli slični pravilnim) a za treći konsonant bio و ili ى pravila koja smo objasnili u vrsti اَلنَّاقِصُ, npr.:

وَقَى - čuvati

وَفَى - ispuniti obećanje

وَلِيَ - upravljati

Ako imamo عَيْنُ الْفِعْلِ i لاَمُ الْفِعْلِ konzonante و ili ى takav اَللَّفِيفُ se zove اَللَّفِيفُ الْمَقْرُونُ sastavljeni lafif - a to znači da mu je početni (فَاءُ الْفِعْلِ) konsonant zdrav, npr.:

شَوَى – يَشْوِى - peći

سَوَى - biti isti

نَوَى - namjeravati

Za ovaj oblik اَللَّفِيفُ valja reći da njegov drugi konsonant ne trpi promjene, a za treći vrijede pravila glagola اَلنَّاقِصُ.

Ovoj vrsti pribrajaju se i glagoli koji na početku فَاءُ الْفِعْلِ imaju hemze ء a لاَمُ الْفِعْلِ je و (ili ى). Pravila po kojim ćemo njih konjugirati uzimamo od glagola اَلنَّاقِصُ وَالْمَهْمُوزُ - takav smo već prikazali (vidi tabelu 3.).

Isto tako prikazali smo i konjugaciju glagola رَأَى kao onu vrstu koja je kombinirana اَلنَّاقِصُ وَالْمَهْمُوزُ pa se stoga pri konjugaciji moramo poslužiti pravilima tih glagola. Karakteristično za njih je gubljenje ء (hemze) u اَلْمُضَارِعُ i فِعْلُ الأمْرِ.

Postoje kombinirani اَلْمَهْمُوزُ i الأجْوَفُ npr. جَاءَ - doći; te i za tu vrstu vrijede pravila i jedne i druge vrste iz kojih su nastali.

Glagoli mogu imati na mjestu فَاءُ الْفِعْلِ konsonant و - ali on se u اَلْمُضَارِعُ zadržava, npr.: وَدَّ - voljeti.

Evo nekoliko primjera:

لا يَسْتَوِى الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ

اَلْعِلْمُ يُحْيِ الْقُلُوبَ كَمَا يُحْيِ الْمَطَرُ الأَرْضَ

قِ فَاكَ عَمَّا يَقْرَعُ قَفَاكَ

سَوْفَ تَرَى إِذَا انْجَلَى الْغُبَارُ – أَفَرَسٌ تَحْتَكَ أَمْ حِمَارٌ

izjednačiti - سَوِىَ – إِسْتَوَى

ružno djelo - خَبِيثٌ

oživjeti - حَيِىَ – أَحْيَا

usta - فَمٌ (ak. - فَا gen. - فِى)

udarati, kucati, kucnuti - قَرَعَ –َ

potiljak, tjeme - (pl. - أَقْفِيَةٌ) (قفو) قَفًا

sleći se, slegnuti - إِنْجَلَى

prašina - غُبَارٌ

Tabela 1.

اَللَّفِيفُ (يَعْنِى الأَجْوَفُ مَعَ الْمَهْمُوزِ) اَلْمَعْلُومُ

biti ružan; ožalostiti - سَاءَ ـُ htjeti - شَاءَ ـَ doći - جَاءَ ـِ

	اَلْمَاضِي	اَلْمُضَارِعُ	اَلْمَاضِي	اَلْمُضَارِعُ	اَلْمَاضِي	اَلْمُضَارِعُ
jednina 3. l. m. r.	سَاءَ	يَسُوءُ	شَاءَ	يَشَاءُ	جَاءَ	يَجِيءُ
jednina 3. l. ž. r.	سَاءَتْ	تَسُوءُ	شَاءَتْ	تَشَاءُ	جَاءَتْ	تَجِيءُ
jednina 2. l. m. r.	سُؤْتَ	تَسُوءُ	شِئْتَ	تَشَاءُ	جِئْتَ	تَجِيءُ
jednina 2. l. ž. r.	سُؤْتِ	تَسُوئِينَ	شِئْتِ	تَشَائِينَ	جِئْتِ	تَجِيئِينَ
jednina 1. l. oba r.	سُؤْتُ	أَسُوءُ	شِئْتُ	أَشَاءُ	جِئْتُ	أَجِيءُ
dvojina 3. l. m. r.	سَاءَا	يَسُوءَانِ	شَاءَا	يَشَاآنِ	جَاآ	يَجِيئَانِ
dvojina 3. l. ž. r.	سَائَتَا	تَسُوءَانِ	شَائَتَا	تَشَاآنِ	جَائَتَا	تَجِيئَانِ
dvojina 2. l. oba r.	سُؤْتُمَا	تَسُوءَانِ	شِئْتُمَا	تَشَاآنِ	جِئْتُمَا	تَجِيئَانِ
množina 3. l. m. r.	سَاؤُوا	يَسُوؤُونَ	شَاؤُوا	يَشَاؤُونَ	جَاؤُوا	يَجِيئُونَ
množina 3. l. ž. r.	سُؤْنَ	يَسُؤْنَ	شِئْنَ	يَشَأْنَ	جِئْنَ	يَجِئْنَ
množina 2. l. m. r.	سُؤْتُمْ	تَسُوؤُونَ	شِئْتُمْ	تَشَاؤُونَ	جِئْتُمْ	تَجِيئُونَ
množina 2. l. ž. r.	سُؤْتُنَّ	تَسُؤْنَ	شِئْتُنَّ	تَشَأْنَ	جِئْتُنَّ	تَجِئْنَ
množina 1. l. oba r.	سُؤْنَا	نَسُوءُ	شِئْنَا	نَشَاءُ	جِئْنَا	نَجِيءُ

Imperativ	سُؤْ	شَأْ	جِيءْ
	سُوئِي	شَائِي	جِيئِي
	سُوؤُوا	شَاؤُوا	جِيئُوا
	سُؤْنَ	شَأْنَ	جِئْنَ
Particip aktivni	سَاءٍ	شَاءٍ	جَاءٍ
اَلْمَصْدَرُ	سُوءٌ	شَيْءٌ	مَجِيءٌ (مَصْدَرٌ مِيمِيٌّ)

Tabela 2.

ispuniti obećanje - وَفَى izjednačiti - سَوَى – اَللَّفِيفُ مِنْ فِعْلَيْنِ

اَلْمَعْلُومُ سَوَى وَفَى

	اَلْمَاضِي	اَلْمُضَارِعُ	اَلْمَاضِي	اَلْمُضَارِعُ
jednina 3. l. m. r.	سَوَى	يَسْوِى	وَفَى	يَفِى
jednina 3. l. ž. r.	سَوَتْ	تَسْوِى	وَفَتْ	تَفِى
jednina 2. l. m. r.	سَوَيْتَ	تَسْوِى	وَفَيْتَ	تَفِى
jednina 2. l. ž. r.	سَوَيْتِ	تَسْوِينَ	وَفَيْتِ	تَفِينَ
jednina 1. l. oba r.	سَوَيْتُ	أَسْوِى	وَفَيْتُ	أَفِى
dvojina 3. l. m. r.	سَوَيَا	يَسْوِيَانِ	وَفَيَا	يَفِيَانِ
dvojina 3. l. ž. r.	سَوَتَا	تَسْوِيَانِ	وَفَتَا	تَفِيَانِ
dvojina 2. l. oba r.	سَوَيْتُمَا	تَسْوِيَانِ	وَفَيْتُمَا	تَفِيَانِ
množina 3. l. m. r.	سَوَوْا	يَسْوُونَ	وَفَوْا	يَفُونَ
množina 3. l. ž. r.	سَوَيْنَ	يَسْوِينَ	وَفَيْنَ	يَفِينَ
množina 2. l. m. r.	سَوَيْتُمْ	تَسْوُونَ	وَفَيْتُمْ	تَفُونَ
množina 2. l. ž. r.	سَوَيْتُنَّ	تَسْوِينَ	وَفَيْتُنَّ	تَفِينَ
množina 1. l. oba r.	سَوَيْنَا	نَسْوِى	وَفَيْنَا	نَفِى

Tabela 3.

أَمْرُ الْحَاضِرِ	نَهْيُ الْحَاضِرِ	rod i broj	إِسْمُ الْفَاعِلِ	إِسْمُ الْمَفْعُولِ
إِسْوِ فِ (فِهْ)	لاَ تَسْوِ لاَ تَفِ	jed. m. r.	سَاوٍ وَافٍ	مَسْوِيٌّ مَوْفِيٌّ
إِسْوِيَا فِيَا	لاَ تَسْوِيَا لاَ تَفِيَا	dv. m. r.	سَاوِيَانِ وَافِيَانِ	مَسْوِيَّانِ مَوْفِيَّانِ
إِسْوُوا فُوا	لاَ تَسْوُوا لاَ تَفُوا	mn. m. r.	سَاوُونَ وَافُونَ	مَسْوِيُّونَ مَوْفِيُّونَ
إِسْوِي فِي	لاَ تَسْوِي لاَ تَفِي	jed. ž. r.	سَاوِيَةٌ وَافِيَةٌ	مَسْوِيَّةٌ مَوْفِيَّةٌ
إِسْوِيَا فِيَا	لاَ تَسْوِيَا لاَ تَفِيَا	dv. ž. r.	سَاوِيَتَانِ وَافِيَتَانِ	مَسْوِيَّتَانِ مَوْفِيَّتَانِ
إِسْوِينَ فِينَ	لاَ تَسْوِينَ لاَ تَفِينَ	mn. ž. r.	سَاوِيَاتٌ وَافِيَاتٌ	مَسْوِيَّاتٌ مَوْفِيَّاتٌ

اَلْمَصْدَرُ = وَفَاءٌ – سَوَاءٌ

VJEŽBE اَلتَّمْرِينَاتُ

– يَا أَهْلَ الإِحْسَانِ جَزَيْتُمْ خَيْرًا وَوَقَيْتُمْ شَرًّا.

– هَذَا اللَّحْمُ لَمْ يُشْوَ كَمَا يَنْبَغِي.

– يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ!

– اِتَّقِ اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتَ تَكُنْ أَعْبَدَ النَّاسِ.

– أَنَا لاَ أَقْوَى عَلَى هَذَا الأَمْرِ وَأَنْتَ تَطْلُبُهُ مِنِّي.

– إِطْوِ هَذِهِ الْوَرَقَةَ.

– كَانَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلاَمُ يُوحَى إِلَيْهِ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى كُلُّ مَا يَحْتَاجُ النَّاسُ إِلَيْهِ مِنْ أُمُورِ دِينِهِمْ.

RIJEČI اَلْكَلِمَاتُ

dobročinitelji - أَهْلُ الإِحْسَانِ

platiti, nagraditi - جَزَى

čuvati - وَقَى

meso - (pl. - لُحُومٌ) لَحْمٌ

kao što treba - كَمَا يَنْبَغِي

gorivo - وَقُودٌ

moći - قَوِيَ (عَلَى)

saviti - طَوَى ـِ

nadahnuti, objaviti - أَوْحَى إِلَى

biti potrebno - إِحْتَاجَ

peći - شَوَى ـِ

od vjerskih potreba - مِنْ أُمُورِ دِينِهِمْ

1. Od datih glagola ili sličnih koje nađeš napraviti tabelarni pregled u الماضى والمضارع. Kad iz teksta izvadiš sve nepravilne glagole, objasni kojoj vrsti pripadaju i ukratko kaži njihove osobine.

2. بَلَغَنَا أَنَّ رَجُلاً جَاءَ اِلَى حَاجِبِ مُعَاوِيَةَ فَقَالَ لَهُ: قُلْ لَهُ عَلَى الْبَابِ أَخُوكَ لأَبِيكَ وَأُمِّكَ. ثُمَّ قَالَ لَهُ: مَا أَعْرِفُ هَذَا. ثُمَّ قَالَ: ائْذَنْ لَهُ فَدَخَلَ فَقَالَ لَهُ: أَىُّ الإِخْوَةِ أَنْتَ؟ فَقَالَ ابْنُ آدَمَ وَحَوَّاءَ. فَقَالَ: يَا غُلاَمُ، أَعْطِهِ دِرْهَمًا. فَقَالَ: تُعْطِى أَخَاكَ لأَبِيكَ وَأُمِّكَ دِرْهَمًا. فَقَالَ: لَوْ أَعْطَيْتُ كُلَّ أَخٍ لِى مِنْ آدَمَ وَحَوَّاءَ مَا بَلَغَ إِلَيْكَ هَذَا.

3. Iz gornjeg teksta napravi analizu, ali tako da svaka riječ bude obrađena ovako, npr.:

Glagol اَلثُّلاَثِىُّ الْمُجَرَّدُ 3. l. m. r. jednina, znači doprijeti بَلَغَ

sastavljena lična zamjenica l. lice mn. نَا , itd.

4. Odgovori na pitanja:

a) Ko su naši neprijatelji?

b) Dogovorili smo se sa našim neprijateljima o prekidu vatre (وَقْفُ إِطْلاَقِ النَّارِ) ali oni nisu poštovali dogovor nikad (قَطُّ).

c) Je li sva tvoja rodbina (أَقْرِبَاءُ) otputovala?

d) Gdje sada žive tvoji susjedi koji su stanovali u istoj zgradi s tobom.

e) Je li se vratio tvoj prijatelj iz rata?

5. أَجِبْ عَلَى هَذِهِ الأَسْئِلَةِ:

١) مَاذَا بَلَغَنَا عَنْ رَجُلٍ وَهُوَ جَاءَ اِلَى مُعَاوِيَةَ؟

٢) مَاذَا سَأَلَ مُعَاوِيَةُ عِنْدَمَا سَمِعَ صَوْتَ رَجُلٍ غَيْرَ مَعْرُوفٍ لَهُ؟

٣) هَلْ كَانَ هَذَا الرَّجُلُ قَرِيبًا لِمُعَاوِيَةَ أَمْ لاَ؟

٤) مَنْ هُوَ الرَّجُلُ الَّذِى طَلَبَ حَاجَةً وَمَا هِىَ؟

٥) كَمْ أَعْطَى لَهُ مُعَاوِيَةُ؟

٦) مَاذَا قَالَ رَجُلٌ بَعْدَ هَدِيَّةٍ صَغِيرَةٍ؟

٧) وَمَاذَا رَدَّ لَهُ مُعَاوِيَةُ؟

٨) مَنْ هُمَا آدَمُ وَحَوَّاءُ؟

6. Sigurno znaš neku anegdotu sličnu ovoj o Halifi Muawiyi pa je pokušaj prevesti na arapski jezik.

VRSTE INFINITIVA

Već u uvodnom dijelu i, kasnije, kod konjugacije prve vrste glagola objasnili smo da se infinitiv u arapskom jeziku tretira kao ime, da se deklinira, da može da primi sastavljene lične zamjenice i sve druge funkcije u rečenici kao i svako drugo ime. Isto tako, istakli smo da su infinitivi u prvoj vrsti glagola nepravilnih oblika i nabrojali smo one koji su najčešće u upotrebi.

Ono što je malo strano našem jeziku jeste činjenica da se u arapskoj gramatici infinitiv smatra izvorom za pridjeve, participe (aktivni i psivni), imenice mjesta i vremena i imenice oruđa.

Mi smo već obradili infinitiv prve vrste glagola - a u uvodnom dijelu istakli smo da u arapskoj gramatici ima izvedenih glagola, tj. onih koji nastaju iz prve vrste bilo da se radi o glagolima koji imaju u korijenu tri ili četiri, pa i više konzonanata, kao i bez obzira na to da li su svi ti konzonanti zdravi (a to su svi osim ا و ى) ili nisu. To proširenje dat će nove glagolske oblike sa novim značenjem i to je, naravno, jedna od mogućnosti bogaćenja inače oskudnih glagolskih oblika. Te proširene vrste obradit ćemo posebno-ovdje - da ćemo samo oblike infinitiva kojih ima nekoliko vrsta i u nekoliko različitih značenja.

1. Infinitiv kojim se iskazuje količina i zove se مَصْدَرُ الْمَرَّةِ. Od prve vrste glagola dolazi na oblik فَعْلَةٌ, od proširenih vrsta na oblike infinitiva dotične vrste kad mu se na kraju doda još تَاءُ التَّأْنِيث (ة). Ako se dogodi da infinitiv već ima na kraju (ة) onda se takav infinitiv ostavi u akuzativu i doda mu se broj وَاحِدَةٌ ili izraz لَا غَيْرَ i فَقَطْ npr.:

Udarila sam ga jedanput. ضَرَبْتُهُ ضَرْبَةً

Borio sam se s njim jedanput. قَاتَلْتُهُ مُقَاتَلَةً وَاحِدَةً

Zaustavila sam se jedanput. وَقَفْتُ وَقْفَةً

Jednom sam uzmaknula. قَهْقَرْتُ قَهْقَرَةً لَا غَيْرَ

Jednom se ispravio. إِسْتَقَامَ إِسْتِقَامَةً فَقَطْ

Privukla sam ga jedanput. جَذَبْتُهُ جَذْبَةً

Počastila sam ga jedanput. أَكْرَمْتُهُ إِكْرَامَةً

Veličala sam ga jedanput. عَظَّمْتُهُ تَعْظِيمةً

Prekinulo se uže jedanput. اِنْقَطَعَ الْحَبْلُ انْقِطَاعةً

Treba samo još napomenuti da se ovaj infinitiv upotrebljava kad je riječ o tome da se glagolska radnja dogodila samo jedanput. To je, uostalom, vidljivo iz datih primjera.

2. Infinitiv koji se zove مَصْدَرُ الْهَيْئَةِ ili مَصْدَرُ النَّوْعِ koji kazuje da glagolska radnja ima neku posebnu osobinu, novi kvalitet i da se odvijala na osobit način. Od prve vrste glagola dolazi na oblik فِعْلَةٌ, a od proširenih vrsta na oblik vlastitog infinitiva uz dodatak opisa (pridjevom ili participom) kao npr.:

Zaustavila sam se poput učenjaka. وَقَفْتُ وَقْفَةَ الْعُلَمَاءِ

Ibrahim ima lijepo držanje pri sjedenju. إِبْرَاهِيمُ حَسَنُ الْجِلْسَةِ

Ajša se tiho kreće. عَائِشَةُ هَادِئَةُ الْمِشْيَةِ

Uman je ugodno društvo (pratnja). الذَّكِيُّ سَهْلُ الْمُرَافَقَةِ

Glupak je težak sagovornik (za društvo). الْبَلِيدُ شَدِيدُ الْمُعَاشَرَةِ

Počastila sam ga kako valja. أَكْرَمْتُهُ إِكْرَامًا عَظِيمًا

a) Evo jednog odlomka u kome ćeš naći neke infinitive, podvuci ih i objasni:

وَتَرَى شِرْذِمَةً مِنَ الاَنَانِيِّينَ، قَدَمُهَا فِي الْمَاءِ وَأَنْفُهَا فِي السَّمَاءِ. وهى حُثَالَةُ السُّفَهَاءِ تختال اختيالا عظيما كالجبابِرَةِ وتَبْطِشُ بَطْشَ القَسَاوِرَةِ وتَجْلِسُ جِلْسَةَ الأكَاسِرَةِ وتَمْشِي مِشْيَةَ القَيَاصِرَةِ وهى لا فى العِيرِ ولا فى النَّفِيرِ.

b) Od datih glagola napravi infinitive o kojima smo već govorili i uvrsti u rečenicu koju ćeš sam(a) konstruirati:

مشى – سمع – دعا – مات – لعب – صاح – قتل – عظم – اكرم – استمع

إستقر – جلس – صاحب – إستباح – جَلْجَلَ – تَبَخْتَرَ – إختال – تكبّرَ – انْقَطَعَ

3. Infinitiv koji ima na početku konsonant م i zato se zove الْمَصْدَرُ الْمِيمِيُّ npr. مَرَامٌ - namjera od gl. رَامَ – يَرُومُ - namjeravati; مَعْنًى - značenje od gl. عنى – يعنى - namjeravati. Za imenice mjesta i vremena koje zovemo إِسْمُ الْمَكَانِ وَالزَّمَانِ i za ovaj infinitv imamo oblik مَفْعَلٌ ako im je المضارع na oblik يَفْعَلُ – يَفْعُلُ kao:

Oblik مَفْعَلٌ imaju svi glagoli prve vrste osim المثال npr.:

مَصْدَقٌ (od صدق – يصدق) - biti iskren, مَمَرٌّ (od مَرَّ – يَمُرُّ) - proći

مَقَالٌ (od قال – يقول) - govoriti, مَنَالٌ (od نال – ينال) - postići
مَحْيًا (od حَيِيَ – يَحْيَا) - živjeti, مَشْغَلٌ (od شَغَلَ – يَشْغَلُ) - zabaviti se

Na oblik مَفْعِلٌ od nekih glagola koji u prvoj vrsti imaju فَعَلَ – يَفْعِلُ kao:

مَرْجِعٌ (od رَجَعَ – يَرْجِعُ) - vratiti se مَنْطِقٌ (od نَطَقَ – يَنْطِقُ) - izgovarati
مَصِيرٌ (od صَارَ – يَصِيرُ) - postati مَغِيبٌ (od غَابَ – يَغِيبُ) - biti odsutan
مَسِيرٌ (od سَارَ – يَسِيرُ) - ići مَشِيبٌ (od شَابَ – يَشِيبُ) - osijediti
مَقِيلٌ (od قَالَ – يَقِيلُ) - odmarati se popodne

Na ovaj isti oblik pokatkad dođe (ة), npr.:

مَوَدَّةٌ (od وَدَّ – يَوَدُّ) - voljeti مَرْحَمَةٌ (od رَحِمَ – يَرْحَمُ) - smilovati se
مَسْعَاةٌ (od سَعَى – يَسْعَى) - truditi se مَحَبَّةٌ (od حَبَّ – يَحِبُّ) - voljeti, ljubiti

Glagoli المثال dolaze na oblik مَفْعِلٌ, kao:

مَيْسِرٌ (od يَسَرَ – يَيْسِرُ) - kockati se مَوْلِدٌ (od وَلَدَ – يَلِدُ) - roditi, poroditi

I ovaj oblik može primiti na kraju (ة), kao;

مَوْعِظَةٌ (od وَعَظَ – يَعِظُ) - držati prediku, propovijed

Ima nekoliko glagola koji imaju ovakav oblik, mada nisu od vrste المثال, kao:

مَعْرِفَةٌ (od عَرَفَ – يَعْرِفُ) - znati مَغْفِرَةٌ (od غَفَرَ – يَغْفِرُ) - oprostiti (grijeh)
مَعْصِيَةٌ (od عَصَى – يَعْصِي) - griješiti
مَحْمِدَةٌ (od حَمِدَ – يَحْمَدُ) - zahvaljivati, biti zahvalan

Neki المثال imaju oblik, kao npr.: مِيلاَدٌ od وَلَدَ – يَلِدُ poroditi, roditi.

Sve proširene vrste imaju ovaj infinitiv na oblik svog participa pasivnog, kao:

مُجَابٌ (od أَجَابَ – يُجِيبُ) - odgovoriti مُقَهْقَرٌ (od قَهْقَرَ – يُقَهْقِرُ) - uzmaknuti
مُتَعَلَّمٌ (od تَعَلَّمَ – يَتَعَلَّمُ) - sebe poučavati, biti samouk

DVADESET DRUGA LEKCIJA الدرس الثانى والعشرون

IMENICE MJESTA I VREMENA
إسم المكان والزمان

Od prve vrste glagole iz 1. 3. 4. i 5. razreda i svih nepravilnih glagola osim المثال dolaze na oblik kao i المصدر الميمى tj. مَفْعَلٌ kao:

مَذْهَبٌ od ذَهَبَ – يَذْهَبُ - ići, tj. - pravac

مَبْدَأٌ od بَدَأَ – يَبْدَأُ - početi - početak; princip

مَقَامٌ od قَامَ – يَقُومُ - stajati - mjesto

مَطْبَخٌ od طَبَخَ – يَطْبُخُ - kuhati - kuhinja

مَغْزًى od غَزَا – يَغْزُو - ratovati - bojište

مَأْوًى od أَوَى – يَأْوِى - skloniti se - sklonište

Ima i izuzetaka, i to zato što bi zbog svog oblika u المضارع trebalo da imaju isti oblik kao gore. Oni, međutim, imaju sljedeće oblike:

مَجْزِرٌ od جَزَرَ – يَجْزُرُ - klaonica

مَسْقِطٌ od سَقَطَ – يَسْقُطُ - padalište; mjesto rođenja

مَنْبِتٌ od نَبَتَ – يَنْبُتُ - klijalište

(مَسْكَنٌ) مَسْكِنٌ od سَكَنَ – يَسْكُنُ - stan

مَغْرِبٌ od غَرَبَ – يَغْرُبُ - zapad

مَنْخِرٌ od نَخَرَ – يَنْخُرُ - nozdrva

I ovi oblici katkad imaju na kraju (ة), kao:

مَدْرَسَةٌ - škola, مَغَارَةٌ - pećina

Oblik مَفْعِلٌ imaju glagoli koji pripadaju 2. i 6. razredu i المثال, kao:

مَجْلِسٌ od جَلَسَ – يَجْلِسُ - sjednica, zbor, skupština

مَوْعِدٌ od وَعَدَ – يَعِدُ - obećanje

مَوْضِعٌ od وَضَعَ – يَضَعُ - rok, termin, vrijeme

مَوْقِعٌ od وَقَعَ – يَقَعُ - položaj, mjesto, pozicija

I ovaj oblik može dobiti na kraju (ة), kao:

مَنْزِلَةٌ od نَزَلَ – يَنْزِلُ - položaj

مَسِيرَةٌ od سَارَ – يَسِيرُ - razmak, udaljenost

Od proširenih glagolskih vrsta ovaj oblik dolazi na oblik participa pasivnog kao i kod المصدر الميمى

مُغْتَسَلٌ – اغْتَسَلَ - praonica

مُسْتَفْتَحٌ – إِسْتَفْتَحَ - početak

IMENICE ORUĐA إسم الآلة

To su one imenice koje su nastale od glagola i kazuju da se radi o oruđu kojim se vrši glagolska radnja. Dolaze na oblik مِفْعَالٌ – مِفْعَلَةٌ – مِفْعَلٌ bez obzira na to da li se radi o osnovnoj ili proširenoj vrsti. Nerijetko imamo ovaj oblik iz druge neke imenice i ne mora uvijek osnov biti glagol, kao سِكِّينٌ nož, فَأْسٌ sjekira i sl.

مِفْعَلٌ

Isturpijao je željezo turpijom. بَرَدَ الْحَدِيدَ بِالْمِبْرَدِ

Sjekao je meso oštricom (satarom). قَطَعَ اللَّحْمَ بِالْمِقْطَعِ

Svirao je svirač na pijaninu. عَزَفَ الْمُطْرِبُ بِالْمِعْزَفِ

Peo se radnik ljestvama. عَرَجَ الْعَامِلُ بِالْمِعْرَجِ

مِفْعَالٌ

Orao je zemlju plugom. حَرَثَ الأَرْضَ بِالْمِحْرَاثِ

Rezao je kožu skalpelom. شَرَطَ الْجِلْدَ بِالْمِشْرَاطِ

Oticala je voda žlijebom (olukom). زَرِبَ الْمَاءُ بِالْمِزْرَابِ

Blistalo mu je lice poput luče. صَبُحَ وَجْهُهُ بِالْمِصْبَاحِ

Razmahao je vatru žaračem. حَرَّكَ النَّارَ بِالْمِحْرَاكِ

Objesio je stvari o uže. عَلَّقَ الْمَتَاعَ بِالْمِعْلَاقِ

مِفْعَلَةٌ

Pomeo je kuću metlom. كَنَسَ الْبَيْتَ بِالْمِكْنَسَةِ

Išpartao je list ravnalom. سَطَرَ الْوَرَقَةَ بِالْمِسْطَرَةِ

Popela sam se u kuću stepenicama. رَقِيتُ الْبَيْتَ بِالْمِرْقَاةِ

Vatra se puši kroz dimnjak. دَخَنَتِ النَّارُ بِالْمِدْخَنَةِ

Uzela sam abdest u abdesthani. تَوَضَّأْتُ بِالْمِيضَأَةِ

Uglačala sam drvo blanjom . مَلَّسْتُ الْخَشَبَ بِالْمِمْلَسَةِ

Tinta je u mastionici. اَلْحِبْرُ فِى الْمِحْبَرَةِ

Stavila sam olovku u pernicu. وَضَعْتُ الْقَلَمَ فِى الْمِقْلَمَةِ

Štitila sam se od kiše mantilom. اِتَّقَيْتُ الْمَطَرَ بِالْمِمْطَرَةِ

mesarski nož - الشَّاطُورُ	zvono - اَلْجَرَسُ
gong - اَلنَّاقُورُ	bradva, sjekirica - اَلْقَدُومُ
sjekira - اَلْفَأْسُ	nož - اَلسِّكِّينُ

Imenica mjesta i vremena (إسم المكان والزمان) imaju, dakle, svoje paradigme (što ne znači da ih nema i nepravilnih!) i pokazuju mjesto gdje se i vrijeme kad se glagolska radnja događa (ili se dogodila).

Što se tiče imenice oruđa (إسم الآلة) kojim se nešto radi, također imaju svoj određen oblik, i to smo već obradili.

Ako je riječ o imenicama koje pokazuju zanimanje, nešto što se dug period (ili zanavijek) ponavlja dolaze na oblik فَعَّالٌ (što ne znači da i uz ovaj oblik ne bismo mogli dodati ة).

Pogledajmo još nekoliko primjera:

مَوْلِدُ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلاَمُ شَهْرُ رَبِيعِ الأَوَّلِ .

Rođendan (rođenje) Poslanika, a.s., je mjesec rebiu-l-ewwel.

Početak školske godine je mjesec septembar. مَبْدَأُ السَّنَةِ الدِّرَاسِيَّةِ شَهْرُ سِبْتَمْبَرَ.

Povratak putnika je u petak. مَرْجِعُ الْمُسَافِرِ يَوْمَ الْخَمِيسِ.

Zbor (skup) sastanak prijatelja je pred školom. مُجْتَمَعُ الأَصْدِقَاءِ أَمَامَ الْمَدْرَسَةِ .

اَللَّيْلُ مُسْتَوْدَعُ الأَسْرَارِ.

Noć (kao vrijeme إسم الزمان) je pohrana tajni. (Noć je amanet za tajne).

Prsa (kao mjesto إسم المكان) su pohrana tajni. اَلصَّدْرُ مُسْتَوْدَعُ الأَسْرَارِ.

Zaista im je jutro sastanak. إِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ.

Završetak nedjelnog (sedmično) rada je petak. مُنْتَهَى الْعَمَلِ الأُسْبُوعِيِّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ .

Evo još nekoliko primjera imenica koje pokazuju zanimanje i dolaze na oblik فَعَّالٌ:

pilot - طَيَّارٌ	učač Kur'ana - قَرَّاءٌ
pješak - مَشَّاءٌ	sluga (duh) - خَدَّامٌ

brijač حَلاَّقٌ	brojač - عَدَّادٌ
kovač حَدَّادٌ	stolar, tesar - نَجَّارٌ
nosač حَمَّالٌ	pekar - خَبَّازٌ

VJEŽBE اَلتَّمْرِينَاتُ

1.

اَلْقُرآنُ خَاتَمُ الْكُتُبِ السَّمَاوِيَّة – مَجْلِسُ الْعِلْمِ رَوْضَةُ الْجَنَّة – الأمْثَالُ مَصَابِيحُ الأقْوَالِ – اَلسُّؤَالُ مِفْتَاحُ خَزَائِنِ الْعِلْمِ – اَلْقُطْرُ الْمِصْرِىُّ يَنْقَسِمُ الى قِسْمٍ جَنُوبِىٍّ وَقِسْمٍ شِمَالِىٍّ أَوْ قِبْلِىٍّ وَبَحْرِىٍّ، فَالْقِبْلِىُّ يَمْتَدُّ مِنْ مَبْدَإِ حُدُودِ مِصْرَ الى تَفَرُّعِ النِّيلِ، وَالْبَحْرِىُّ يَمْتَدُّ مِنَ الْمَوْضِعِ الَّذِى يَتَفَرَّعُ فِيهِ النِّيلُ الى الْبَحْرِ الْمُتَوَسِّطِ – كَانَ لِلْعَرَبِ مَعْرِفَةُ أَوْقَاتِ مَطَالِعِ النُّجُومِ وَمَغَارِبِهَا وَمُعْتَدِلِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ – بَعْضُ الطُّيُورِ لَهَا مَشْتًى وَمَصِيفٌ.

RIJEČI اَلْكَلِمَاتُ

zbor - مَجَالِسُ جـ مَجْلِسٌ	ogledalo - مِرآةٌ
stepen - مَنَازِلُ جـ مَنْزِلَةٌ	izlazak - مَطَالِعُ جـ مَطْلَعٌ
slobodan - أَحْرَارٌ جـ حُرٌّ	dijeljenje - إِنْقِسَامٌ
mjesto - مَقَامٌ	grananje - تَفَرُّعٌ
govor, članak - مَقَالٌ	ravnodnevnica - مُعْتَدِلُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
riznica - خَزَائِنُ جـ خَزِينَةٌ	glavni grad - عَاصِمَةٌ
zimovalište - مَشْتًى	izlazak - مَخْرَجٌ
svršetak, kraj - خَاتَمٌ	lahko - يَسِيرٌ
nebeski - سَمَاوِى	običaj - عَادَاتٌ جـ عَادَةٌ
perivoj - رَوْضَةٌ	šutnja - صَمْتٌ
poslovice - أَمْثَالٌ	pokazati - أَظْهَرَ – يُظْهِرُ – إِظْهَارٌ
ptica - طُيُورٌ جـ طَيْرٌ	zemlja Egipat - اَلْقُطْرُ الْمِصْرِىُّ
ljetovalište - مَصِيفٌ	početak - مَبْدَأٌ
ulazak - مَدْخَلٌ	zalazak, zapad - مَغَارِبُ جـ مَغْرِبٌ
teško - عَسِيرٌ	zvijezda - نُجُومٌ جـ نَجْمٌ
bogomolja - مَعْبَدٌ	prijestonica - مَقَرُّ الْحُكُومَة
različit - مُخْتَلِفٌ	utemeljenje - تَأْسِيسٌ
govor - كَلاَمٌ	mahana - عُيُوبٌ جـ عَيْبٌ

zvijezdarnica, opservatorij - مَرْصَدٌ فَلَكِىٌّ

2. Prevedi na arapski jezik:

Istočni običaji se razlikuju od zapadnih. Arapski jezik je teži nego turski jezik. Mekka je mjesto gdje se sastaju muslimani iz svih islamskih zemalja. Kad je Me'mun, sin Harun Er-Rašida došao na prijesto, sjeo na stolicu halifata, podigao je mnogo učilišta i naredio da se sagradi opservatorij. Jezik je ključ ljudskih tajni. Ogledalo pokazuje manjkavosti tijela a govor mahane duše.

3. Iz oba teksta izvadi imenica mjesta, vremena, zanimanja.

4. Nađi glagole iz kojih su nastale te imenice.

5. Od glagola iz teksta napravi sve ove spominjane imenice, ako ima logike napravi od njih rečenice.

6. Vjerojatno ste ranije nešto čuli o arapskim učenjacima u vrijeme njihovog uspona a poslije stvaranja halifata. Bavili su se mnogim naukama među kojima izuzetno mjesto zauzima i geografija. Arapi su dali nekoliko vrlo značajnih imena u toj oblasti nauke.

Razvoj geografije imao je svoga podsticaja u prvom redu zbog širenja islama, zatim, tu je i interes razvoja trgovine i ne možda najvažnije, ali važno, znatiželja za upoznavanjem i drugih oblasti i naroda.

Najinteresantnija ličnost među tim „istraživačima" svakako je إِبْن بَطـوُطَة . On je putovao po svijetu 23 godine, zatim se vratio u svoj grad (Fes, danas grad u državi Maroko), te je počeo diktirati jednom pisaru svoje putovanje koje se zove رِحْلَةُ ابْنُ بَطوُطَة *Putovanje Ibn Batute*.

Na kraju ti donosimo jedan dio toga teksta, toliko da vidiš stil tadašnjih pisaca, te da se zainteresiraš za tog pisca i njegovo djelo.

Moža će se pojaviti i prijevod na bosanski jezik, jer djelo je prevedeno na mnoge svjetske jezike.

ذِكْرُ قُبَّةِ الصَّخْرَة

وَهِيَ مِنْ أَعْجَبِ الْمَبَانِى وَأَتْقَنِهَا وَأَغْرَبِهَا شَكْلاً. قَدْ تَوَفَّرَ حظّهـا مِنَ المحَاسن وأَخَذَتْ مِنْ كُلِّ بديعـةٍ بِطَرَفٍ. وهى قـائمَةٌ عَلَى نَشَزٍ فى وَسَطِ المَسْجـد يُصْعَدُ إِلَيْهـا فى دَرَجِ رُخَامٍ ولَهَا أربعـةُ أَبْوابٍ. والدائرُ بِهـا مَفْرُوشٌ بِالرّخام أيضًا مُحكم الصَّنْعَة وكذلك داخلها. وفيظَاهرِها وباطنها مِنْ أَنْوَاعِ الزّوَاقَة ورائق الصَّنْعَة ما يُعْجـز الواصف. وأكـثـر ذلك مُغَشٌّ بالذَّهَبِ فَهِيَ تتـلألُز نورًا وتَلْمَعُ لَمعَانَ البـرق. يَحَارُ بَصَرُ مُتَأَمّلهـا فى محاسنها ويقصر لسانُ رائيها عن تَمْثِيلِها. وفى وَسَطِ القبة الصّخْرَة الكَرِيمة الّتى جاء ذِكْرُها فى الآثار فَإِنَّ النَّبِيَّ صلعم عَرَجَ مِنْها الى السماء...

RIJEČI اَلْكَلِمَاتُ

vanjština - ظَهْرٌ
unutrašnjost - بَاطِنٌ
mozaik, ukras - زَوَاقَةٌ
učiniti nemoćnim - أَعْجَزَ
prekriven - مُغَشًّى
sijati - لَمَعَ
blještati - لأْلأَ
munja - بَرْقٌ
kupola - قُبَّةٌ

obilovati - تَوَفَّرَ
dio, motiv - حَظٌّ
ljepota - مَحَاسِنُ
krasota - بَدِيعَةٌ
podnožje - نَشَزٌ
stepenice - دَرَجٌ
mramor - رُخَامٌ
zastr, pokriven - مَفْرُوشٌ
penjati se, uzdizati se - عَرَجَ

7. Kad dopuniš ispuštene vokale i prevedeš tekst, analiziraj riječ po riječ. Na taj način ćeš ponoviti cjelokupno do sada pređeno gradivo i, naravno, najbolje ocijeniti svoj napredak. Tada ćeš moći ponoviti ono što ti se čini da nije dovoljno savladano.

Jezik našeg pisca jeste malo arhaičan, ali razumljiv je i lijep, zar ne? Da bi uočio te razlike, uzmi neku tebi dostupnu savremeniju knjigu (ili neku našu vježbu) i usporedi ta dva teksta. Ono što uočiš to je tvoja kritika datog teksta.

NAPOMENA AUTORA

Pri izradi udžbenika arapskog jezika pomagala sam se sljedećim udžbenicima:

القواعد الاساسية في النحو والصرف – تأليف :

يوسف الحمادي، محمد محمد الشناوي، محمد شفيق عطا

(štampano u Kairu 1981. godine)

معجم النحو – عبد الغني الدقر

(štampano u Damasku 1975. godine)

قواعد اللغة العربية – تأليف : حفني بك ناصف، محمد بك دياب، الشيخ مصطفى طموم

(drugo izdanje štampano u Kairu 1909. godine)

التدريب على قواعد اللغة – ألفه الاساتذة :

ابراهيم مصطفى، عبد المجيد الشافي، محمود السيد عبد اللطيف

(štampano u Tunisu 1985. godine)

مميزات لغات العرب – تأليف : حفني ناصف بك

(drugo izdanje štampao Univerzitet u Kairu 1959. godine)

المبادى الصرفية – تأليف : سعد بن عمر

(štampano u Tunisu 1974. godine)

مبادى النحو – تأليف : محمد محمد رضوان، ابو المجيد احمد عبد الرحمن

(štampano u Kairu 1982. godine - drugo izdanje)

النصوص الجديدة في القراءة

grupa autora (štampano u Tunisu 1974. godine)

القراءة – تأليف الدكتور مصطفى الشكعة

(štampano u Kairu 1982. godine)

العصفور محاسن – تزليف : القطاري محمد سعيد فطوم

(štampano u Tunisu 1967. godine)

الجديد في القراءة و المحفوظات – تأليف : احمد ابو بكر ابراهيم، عبد العظيم بدوي

(štampano u Kuvajtu 1968. godine), te odlomke iz:

الايام – طه حسين

زقاق المدق – نجيب محفوظ

رحلة بن بطوطة

زينب – محمد حسين هيكل

SADRŽAJ

اللجنة الكويتية
المشتركة للاغاثة

Udžbenik je besplatan zahvaljujući donaciji Generalnog kuvajtskog komiteta

FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE, MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA, NIPP "LJILJAN"

ISBN 9958-22-019-9. - ISBN 9958-11-008-3